Nr 15

Kulturutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974: 28 angående den statliga kulturpolitiken jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till kulturutskottet.

1 Inledning

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen 1974: 1 bilaga 10 under punkterna B 7, B 16 och B 27 beräknat medel till Vissa åtgärder inom kulturområdet, Kulturminnesvård och museer m. m. samt Vissa folkbildningsåtgärder m. m. har Kungl. Maj:t i propositionen 1974: 28 (utbildningsdepartementet) föreslagit riksdagen att, såvitt gäller kulturutskottets verksamhetsområde[1],

dels

1. godkänna de riktlinjer för den statliga kulturpolitiken som förordats i propositionen 1974: 28,

2. godkänna de i propositionen 1974: 28 förordade grunderna för statsbidrag till

a) experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet för amatörer,

b) mindre ensembler och fria grupper,

c) kulturprogram inom föreningslivet,

3. godkänna att Operans och Dramatiska teaterns verksamhet den 1 juli 1975 förs över på statsägda aktiebolag,

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa erforderliga avtal med Operan och Dramatiska teatern om överförandet av verksamheten på statsägda aktiebolag,

5. besluta att teater- och musikrådet, tidskriftsnämnden och verksamheten vid skolöverstyrelsens biblioteksscktion skall upphöra vid utgången av september 1974,

6. besluta att en central myndighet för vissa uppgifter på kulturområdet skall inrättas den 1 oktober 1974 enligt de riktlinjer som förordats i propositionen 1974: 28,

7. bemyndiga Kungl. Maj:t att vid den centrala myndigheten inrätta en extra ordinarie tjänst som chef för myndighetens kansli,

8. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar och

[1] Vissa delar av propositionen behandlas av utbildningsutskottet i dess betänkanden 1974: 27 och 28.

åtgärder i övrigt som behövs för genomförande av förslagen rörande den nya myndigheten,

dels för budgetåret 1974/75 anvisa de anslag som i detta betänkande redovisas under rubriken »4 Propositionens anslagsdel» samt i anslutning därtill

a) under anslaget Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner godkänna vissa statsbidragsgrunder,

b) under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål meddela viss föreskrift angående tjänsterna som föreståndare och forskningsassistent vid Svenska språknämnden,

c) under anslaget Bidrag till vissa museer och arkiv lämna visst bemyndigande angående en överenskommelse med Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum.

Departementschefens överväganden och ståndpunktstaganden redovisas i propositionen i en allmän, principiell del (avsnitten 25.1—25.21) med tillhörande hemställan (avsnitt 26) och en anslagsdel (avsnitten 27.1—27.32) där varje avsnitt avslutas med hemställan. Avsnitten 27.31 och 27.32 behandlas av utbildningsutskottet.

Det *huvudsakliga innehållet i propositionen*, såvitt den hänvisats till kulturutskottet, har i en inom utbildningsdepartementet upprättad sammanfattning redovisats på följande sätt.

I propositionen om den statliga kulturpolitiken ges för första gången en samlad syn på statens insatser inom kulturområdet. Där presenteras förslag till mål för den statliga kulturpolitiken. Samtidigt läggs fram en lång rad konkreta reformförslag som utgör första etappen i en treårsplan för utvecklingen av de kulturpolitiska insatserna.

Propositionen grundas på förslag från i första hand kulturrådet och 1965 års musei- och utställningssakkunniga.

Mål för den statliga kulturpolitiken

Det slås fast att kulturpolitiken är ett led i statens samlade politiska insatser. De mål som styr arbetet med att förändra samhället måste även gälla kulturpolitiken som därmed får ses som ett av flera instrument för att skapa ett samhälle som präglas av jämlikhet och som ger människor möjligheter till ett rikare liv.

Kulturell jämlikhet är lika angelägen som ekonomisk och social jämlikhet. Det materiella välståndet är en nödvändig förutsättning för människors frigörelse från tvång, otrygghet och bekymmer. Det är också en grund för människors möjligheter att ta till vara sina inneboende möjligheter. Möjligheter till kulturella upplevelser följer dock inte automatiskt med ökat materiellt välstånd. På samma sätt som det krävs målmedvetna insatser för att skapa social och ekonomisk utjämning krävs det målmedvetna insatser för att demokratisera kulturlivet.

Kulturpolitiken är ett medel att skapa en välfärd som utgår från ett vidare begrepp än tidigare och som syftar till att vidga människornas handlingsfrihet och utvecklingsmöjligheter.

Propositionen sammanfattar kulturpolitikens mål i åtta punkter. Kulturpolitiken skall
— medverka till att skydda yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för att denna frihet skall kunna utnyttjas
— ge människor möjligheter till egen skapande aktivitet och främja kontakt mellan människor
— motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet
— främja en decentralisering av verksamhet och beslutsfunktioner inom kulturområdet
— utformas med hänsyn till eftersatta gruppers erfarenheter och behov
— möjliggöra konstnärlig och kulturell förnyelse
— garantera att äldre tiders kultur tas till vara och levandegörs
— främja ett utbyte av erfarenheter och idéer inom kulturområdet över språk- och nationsgränserna.

Folkrörelserna måste få viktiga uppgifter

Även om förslaget i propositionen avser statens insatser understryks kommunernas och landstingens grundläggande ansvar för åtgärder inom kulturområdet. Vikten av att folkrörelserna får spela en aktiv roll framhävs. Samhället har ingen anledning att driva en verksamhet som lika bra eller bättre kan skötas av föreningslivet.

Nya insatser för amatörverksamheten

Ett av de viktigaste nya inslagen i den kulturpolitik som presenteras är åtgärder för att förbätta människors möjligheter till egen skapande aktivitet. En rad förslag för att stimulera amatörverksamhet läggs fram varav många tar sikte på att intensifiera cirkelaktiviteterna.

De centrala amatörorganisationerna, t. ex. körförbunden och olika orkesterorganisationer, får sitt sammanlagda årliga bidrag höjt med 0,4 milj. kr. till 1,2 milj. kr.

Ett nytt bidrag införs till experiment och utvecklingsarbete inom amatörverksamheten. För 1974/75 föreslås 2 milj. kr. Pengarna skall fördelas av statens kulturråd till projekt som inte kan få stöd på annat sätt, t. ex. via studiecirkelbidragen. Projekten kan gälla dels nya arbetsmetoder i amatörverksamheten dels försök med att föra ut kulturaktiviteter till nya grupper och i nya miljöer.

Nytt bidrag till kulturprogram inom föreningslivet

Inom föreningslivet ordnas kulturaktiviteter av många slag, såsom teaterföreställningar, musikprogram och utställningar. För att stödja kulturprogram inom föreningslivet föreslås ett nytt statsbidrag, som ersätter nuvarande anslag till föreläsningsverksamhet.

För detta ändamål föreslås ett belopp av 6 milj. kr. Det innebär en ökning med 3,2 milj. kr. jämfört med nu utgående anslag.

Ökat stöd till fria grupper

Fria grupper och mindre ensembler som arbetar utanför kulturinstitutionerna har under senare år fått en allt större betydelse. De har bidragit till att vitalisera och förnya kulturlivet. En förstärkning föreslås av det statliga stödet, nämligen med 1,7 milj. kr. till 3,1 milj. kr.

De fria grupperna får också indirekt ett ökat stöd genom att de stat-

liga bidragen till centrumbildningarna ökas med 0,4 milj. kr. till 1,1 milj. kr.

Klarare ansvarsfördelning inom kulturinstitutionerna

För en vital kulturell verksamhet krävs att de statliga kulturinstitutionerna självständigt får besluta om verksamhetens innehåll och utformning. Det föreslås att staten endast ger bestämmelser om en institutions uppgifter i stort och anslår medel för verksamheten. Av betydelse för en kulturinstitutions förankring i samhällslivet är att den leds av en styrelse med företrädare för olika samhällsintressen.

Styrelsen förutsätts endast besluta i frågor som rör inriktningen av institutionens verksamhet och i andra viktigare frågor om bl. a. planläggning, organisation och ekonomi. Institutionens chef och övriga anställda skall i övrigt fritt få utforma verksamheten. En sådan frihet är en förutsättning för kreativa insatser.

Teater- och musikinstitutionernas regionala verksamhet stimuleras

En av de bärande principerna i kulturrådets förslag var att stödja de fasta kulturinstitutionernas regionala verksamhet. För att stimulera en sådan utveckling föreslås ett nytt statsbidragssystem till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner. Statsbidraget täcker 55 % av personalkostnaderna. Därutöver ges tillägg för regional verksamhet och för nystartade institutioner. Stödet till institutionerna ökar med 6,5 milj. kr. exkl. automatiska kostnadsökningar. Häri ligger möjligheter att stödja nya institutioner.

Efter hand som det tillkommer fasta teater- och musikinstitutioner i regionerna förändras naturligtvis Rikskonserters, regionmusikens och Riksteaterns roll. Uppgiften kommer i framtiden i högre grad att bli en samverkan med de regionala verksamheterna och en komplettering av det regionala utbudet. Under en mycket lång tid kommer emellertid behovet av egen produktion och turnéverksamhet av olika slag att kvarstå.

Institutionerna förutses samarbeta med Skådebanan på de platser där sådan verksamhet finns. Anslaget till Skådebanan ökar med 0,4 milj. kr. till 1,1 milj. kr.

Kulturminnesvården ges en starkare ställning

Kulturminnesvården bör få en ökad betydelse i den allmänna samhällsplaneringen. I detta syfte föreslås att länsstyrelsen vid den regionala planeringen också skall svara för vissa uppgifter för kulturminnesvården. Genom anknytning till länsstyrelsen bör kulturminnesvården få ökade möjligheter att hävda sina intressen. Länsmuseerna förutsätts samtidigt behålla viktiga uppgifter. Den nya organisationen införs den 1 juli 1976.

Ett nytt statsbidrag införs för länsmuseerna för deras museala och kulturminnesvårdande verksamhet. Härigenom tryggas länsmuseernas möjligheter att både arbeta som fria kulturinstitutioner på kulturminnesvårds- och museiområdet och att fullgöra vissa kulturminnesvårdsuppgifter för riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna.

I avvaktan på omorganisationen ökas anslagen för kulturminnesvård med 0,8 milj. kr.

Ny organisation för vissa museer

Länsmuseernas viktiga roll i kulturorganisationen på regional nivå framhävs. Staten bör, som nämnts, ge stöd till deras verksamhet.

Vissa allmänna riktlinjer dras upp för de statliga och statsunderstödda museernas organisation. Ett viktigt motiv för samordning mellan statliga museienheter är att skapa ökade möjligheter för effektiv service till de regionala museerna.

I propositionen tas ställning för ett fortsatt samband mellan riksantikvarieämbetet, statens historiska museum och medelhavsmuseet. Stor inbördes självständighet förutsätts inom den gemensamma organisationen. Nationalmuseet, moderna museet och östasiatiska museet förutsätts också utgöra en myndighet med en gemensam styrelse. Anslagen till museiverksamhet ökas med 1,4 milj. kr. för nästa budgetår.

Folkparksrörelsen och Folkets hus får ökat stöd

Behovet av statligt stöd till folkparksverksamheten och folketshusrörelsen skall utredas. I detta sammanhang skall också behandlas frågor om stöd till Bygdegårdarnas riksförbund och föreningen Våra gårdar. För nästa budgetår föreslås förstärkning av det statliga stödet till folkparksrörelsen. Ett anslag om 0,7 milj. kr. föreslås för central verksamhet och viss försöksverksamhet. Folkets hus bör få 0,2 milj. kr. för visning av kvalitetsfilm genom Bio Kontrast.

Ett statligt kulturråd inrättas

För att de nya målen för kulturpolitiken skall kunna förverkligas krävs ett bättre beslutsunderlag för regering och riksdag än vad den nuvarande statliga kulturadministrationen kan ge.

Ett nytt organ, statens kulturråd, föreslås bli inrättat den 1 oktober 1974. Det övertar uppgifter från teater- och musikrådet, tidskriftsnämnden och skolöverstyrelsens biblioteckssektion. Rådet skall ha rådgivande, utredande och statsbidragsprövande uppgifter. Det kommer bl.a. att få i uppdrag att fördela medel till fria teatergrupper, tidskriftsstöd, experiment och utvecklingsarbete på amatörområdet.

I kulturrådets styrelse skall finnas ledamöter med en bred samhällelig erfarenhetsbakgrund, däribland företrädare för bl. a. kommuner, landsting, kulturarbetarorganisationer och folkbildningsorganisationer.

Under styrelsen skall finnas tre nämnder, med rådgivande och, i vissa bidragsfrågor, beslutande uppgifter. Följande nämnder planeras, nämligen en för teater, musik och dans, en för konst, museer och utställningar samt en för litteratur och bibliotek.

Utredningsverksamheten blir en viktig uppgift för kulturrådet. Olika uppgifter av detta slag berörs i propositionen. Bl. a. skall kulturrådet ta upp barnkulturfrågorna och frågor rörande det kommersiella kulturutbudet.

En treårsplan för statens ekonomiska insatser

Utbyggnaden av de statliga ekonomiska insatserna bör ske enligt en treårsplan. De i propositionen berörda direkta kulturanslagen ökar det första året, utöver pris- och löneomräkning, med 25,5 milj. kr. Av detta belopp går ungefär hälften till fri verksamhet utanför institutionerna. Till detta kommer betydande ökningar av anslagen till studiecirklar och studieförbund.

För den senare delen av treårsplanen anses åtgärder inom litteratur-, konst- och filmområdena särskilt angelägna. Vidare kommer ställning att tas till formerna för de statliga insatserna för kulturarbetarna. Under treårsperioden skall också det reformarbete som nu inleds fullföljas. Detta innebär bl.a. att stödet till amatörverksamhet och kulturprogram inom föreningslivet byggs ut. Bidragen till teater- och musikinstitutionernas regionala verksamhet skall förstärkas. Ett nytt statsbidrag till länsmuseerna införs.

I anledning av propositionen har såvitt gäller kulturutskottets ämnesområde väckts *motionerna* 1974: 1656—1658, 1688—1694, 1700, 1701 yrkandena 1—4 och 6—18, 1702—1705, 1706 yrkandena 1—8, 1707—1720 samt 1721 yrkandena 1—5 och 7.

Därjämte föreligger från allmänna motionstiden vid början av innevarande vårsession följande motioner med anknytning till de till kulturutskottets ämnesområde hörande frågor som behandlas i propositionen nämligen 1974: 220, 720, 722, 730 och 1027.

Utskottet har sålunda att i anslutning till propositionen behandla följande motioner nämligen

1974: 220 av fru Sundström m. fl. (s) vari hemställs

1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag som syftar till att en särskild avdelning för barnkultur inrättas inom kulturrådet, med uppgift att prioritera barns och ungdoms kulturaktiviteter som alternativ till en ensidig kommersiell verksamhet, varvid särskild hänsyn tas till handikappade barn och ungdomar,
2. att barnkulturen regleras i statens avtal med Sveriges Radio,

1974: 720 av fru Göthberg m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om statsbidrag till den kommunala musikskolan,

1974: 722 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar uppdra åt regeringen att snarast utarbeta bestämmelser för statsbidrag till kommunala konstsalonger m. m. samt till ersättning för de utställande konstnärerna, allt i enlighet med vad som anförts i motionen,

1974: 730 av herr Nordstrandh m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att Svenska sjömansbiblioteket bör erhålla ett särskilt engångsanslag, förslagsvis 600 000 kr., för extra bokinköp,

1974: 1027 av herrar Åsling (c) och Eriksson i Ulfsbyn (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär översyn av formerna för medelstilldelning till byggnadsminnesvården,

1974: 1656 av herr Nordstrandh m. fl. (m) vari hemställs att riksda-

gen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att vid bidragsfördelningen andelen till föreläsningsverksamheten bibehålls vid minst den nivå den nu har[1],

1974: 1657 av herr Nordstrandh m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna

1. att den nämnd inom statens kulturråd som skall fördela tidsskriftsstödet bör ges en allsidig och kulturpolitiskt differentierad sammansättning,
2. att möjlighet till besvär över av nämnden fattat beslut skall ges,

1974: 1658 av herr Olsson i Edane m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att under punkten 27.8 Bidrag till särskilda kulturella ändamål Emigrantregistren införs som bidragsberättigade,

1974: 1688 av fröken Eliasson m. fl. (c, s, m, fp, vpk) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att hemslöjden skall ingå i det nya kulturrådets uppgifter, samt
2. att riksdagen beslutar ge Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen i övrigt anförs om hemslöjdens plats i kulturpolitiken och statens stöd till hemslöjden,

1974: 1689 av herrar Gustafsson i Stenkyrka (c) och Nilsson i Visby (s) vari hemställs att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 anhåller hos Kungl. Maj:t om särskilda överväganden rörande kulturminnesvården på Gotland i enlighet med vad som anförts i motionen,

1974: 1690 av herrar Nilsson i Agnäs (m) och Nisser (m) vari hemställs att riksdagen till främjande av samernas internationella kulturutbyte med andra etniska minoriteter och för aktiviteter som ger information om deras kultur anvisar 100 000 kr.,

1974: 1691 av herrar Nilsson i Agnäs (m) och Nisser (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att i kulturrådet skall ingå en representant med särskild anknytning till svenskt kyrkoliv,

1974: 1692 av herr Norrby m. fl. (c, m, fp) vari hemställs att riksdagen vid behandling av propositionen 1974: 28 beslutar uttala att statsbidrag skall kunna utgå till Emigrantregistret i Karlstad,

1974: 1693 av herr Westberg i Ljusdal m. fl. (fp, s, c, m) vari hemställs

1. att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts om folkhögskolans roll i kulturlivet och vikten av att dess insatser tillvaratas vid den kommande utformningen av kulturpolitiken,
2. att riksdagen hemställer att motionen överlämnas till folkhögskoleutredningen för beaktande,

[1] Motionen avser det föreslagna nya anslaget Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m.

1974: 1694 av herr Wiklund m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att det folkrörelseburna kulturarbetet ges högsta prioritet i det fortsatta reformarbetet på kulturlivets område och att bidragen, på samma sätt som anslagen till kulturinstitutionerna, automatiskt anpassas efter kostnadsutvecklingen,

1974: 1700 av herr Karl Bengtsson i Varberg m. fl. (fp, c, m) vari hemställs

att riksdagen beslutar att med hänsyn till de delade länsomfattande funktionerna vid museerna i Halmstad och Varberg uttala att en utredning tillsätts, samt att utredningsresultatet må ligga till grund för ett ställningstagande inom den arbetsgrupp som departementschefen avser föreslå Kungl. Maj:t att tillsätta (prop. 1974: 28, s. 342),

att riksdagen för budgetåret 1974/75 beviljar Varbergs museum ett anslag å 113 000 kr. så att den länsomfattande verksamheten kan bedrivas i oförändrad omfattning,

1974: 1701 av herr Bohman m. fl. (m) i vad avser hemställan att riksdagen

1. godkänner de mål för den statliga kulturpolitiken som föreslagits i propositionen 1974: 28 med det tillägg och den ändring som föreslagits i motionen,
2. hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag rörande en förstärkning av den kulturellt fostrande verksamheten inom skolväsendet i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionen,
3. hos Kungl. Maj:t anhåller att vad som i motionen anförts angående Sveriges Radios kulturella och kulturpedagogiska verksamhet beaktas vid utarbetande av nytt avtal mellan staten och Sveriges Radio,
4. hos Kungl. Maj:t anhåller att motionen överlämnas till den pågående utredningen rörande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för beaktande av vad däri anförs angående inrättande av ett statligt bidrag för kommunala åtgärder på kulturområdet,
   Anm. Motionens hemställan under punkt 5 behandlas av utbildningsutskottet.
6. hos Kungl. Maj:t uttalar att styrelsen för den förmedlingsbyrå som åläggs att fördela bidrag till kulturprogram inom föreningslivet bör erhålla ett parlamentariskt inslag,
7. hos Kungl. Maj:t uttalar att nya statsbidragsbestämmelser för länsmuseerna skyndsamt bör utarbetas och att de bör utformas i största möjliga anslutning till reglerna för bidrag till statsunderstödda teater-, dans- och musikinstitutioner,
8. med avslag på Kungl. Maj:ts förslag i denna del hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag rörande den regionala kulturminnesvårdens organisation i enlighet med de riktlinjer som angivits i denna motion,

9. hos Kungl. Maj:t anhåller att sådana bestämmelser utformas rörande arbetsmarknadsstyrelsens bidragsgivning att bättre möjligheter än för närvarande kan erbjudas för byggnadsminnesvården även vid objekt i kommunal och enskild ägo,
10. hos Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad som i motionen anförts beträffande decentralisering av handläggningen av byggnadsminnesförklaringar enligt byggnadsminneslagen samt inrättande av en särskild fastighetsfond och fastighetsbyrå vid riksantikvarieämbetet,
11. hos Kungl. Maj:t uttalar att styrelsen för det nyinrättade statens kulturråd bör ges en helt parlamentarisk sammansättning,
12. beslutar att beslut av de till statens kulturråd knutna nämnderna skall kunna överklagas hos kulturrådets styrelse och att styrelsens beslut skall kunna överklagas hos Kungl. Maj:t,
13. hos Kungl. Maj:t anhåller att 1974 års höstriksdag föreläggs förslag till treårsplan för den statliga kulturpolitiken och att i denna särskilt de kulturella institutionernas behov av upprustning samt kulturskaparnas arbetsvillkor beaktas,
14. till Bidrag till Operan och Dramatiska teatern för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 68 672 000 kr.,
15. till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 17 096 000 kr.,
16. till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,
17. till Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 4 341 000 kr.,
18. till Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 10 314 000 kr.,

Anm. Motionens hemställan under punkterna 19 och 20 behandlas av utbildningsutskottet.

1974: 1702 av herr Danell (m) vari hemställs att riksdagen

1. till Föreningen Blinda barns utveckling anvisar ett anslag om 50 000 kr. ur Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet,
2. till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1974/75 anvisar ett anslag av 5 850 000 kr.,

1974: 1703 av herrar Enlund (fp) och Jonsson i Alingsås (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att hos Kungl. Maj:t begära förslag om återinförande av kyrkomusikerutbildningen vid lärarhögskolorna under pågående läsår,
2. att hos Kungl. Maj:t begära en översyn av de bestämmelser som gäller för bl. a. skolkantorerna i fråga om samordning av arbetsuppgifterna inom olika verksamhetsområden,

1974: 1704 av herr Eriksson i Ulfsbyn (c) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1974: 28 beslutar

1. att som sin mening uttala att statsbidrag bör utgå till yrkesmannakärna på hel- eller deltid i SOR-orkester på samma grunder som till yrkesorkestrarna,
2. att arrangemangsbidrag får utgå för konsertverksamhet och fördelas enligt hittills tillämpade grunder,
3. att en översyn av former och nivå i övrigt för det statliga bidraget till Sveriges orkesterföreningars riksförbund skall göras,

1974: 1705 av fru Frænkel m. fl. (fp, s, c, m, vpk) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att, i avvaktan på en särskild utredning om statligt stöd till kulturinstitutionerna i Stockholm och Göteborg, för vartdera av budgetåren 1974/75 och 1975/76 anvisa 2 milj. kr. i statsbidrag till Göteborgs kommun som bidrag för dels museiverksamhet av riks- eller västsvensk karaktär, dels utbildnings- och forskningsaktiviteter inom museiområdet,
2. att hos Kungl. Maj:t hemställa om att den statliga bidragsgivningen till Göteborgs museer i tiden samordnas med införandet av nytt statsbidrag till länsmuseernas verksamhet,

1974: 1706 av herr Fälldin m. fl. (c) i vad avser hemställan att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1974: 28 beslutar

1. att som sin mening uttala att insatserna till stöd för äldre tiders kultur skall utformas med hänsyn till att kulturlivet måste bäras upp av ett samband i tiden, där ett levande kulturarv är en länk mellan det förflutna, nutiden och framtiden,
2. att hos Kungl. Maj:t hemställa att det föreslagna nya kulturrådet ges sådan sammansättning, att det får parlamentarisk förankring med representanter nominerade av riksdagspartierna,
3. att bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m. skall kunna lämnas även till kommuner för arrangemang på platser, där föreningslivet är svagt,
4. att kulturminnesvårdens nuvarande organisation på länsnivå skall behållas med skyldighet för landsantikvarien eller ställföreträdare för denne att vara föredragande i länsstyrelsen i frågor som rör kulturminnesvården,
5. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande byggnadsminnesvårdens finansiering,
6. att till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård

och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 2 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 3 078 000 kr.,

7. att till ett nytt anslag, Bidrag till museer för vissa vetenskapliga tjänster m. m., för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
8. att till ett nytt anslag, Glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer, för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.,

Anm. Motionens hemställan under punkt 9 behandlas av utbildningsutskottet.

1974: 1707 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl. (c, m) vari hemställs att riksdagen vid behandling av propositionen 1974: 28

1. beslutar att Stiftelsen Emigrantinstitutet i Växjö skall ingå bland de institutioner som får årligt statligt stöd,
2. under ett särskilt anslag till Stöd till Stiftelsen Emigrantinstitutet i Växjö anvisar ett belopp om 100 000 kr. för budgetåret 1974/75,

1974: 1708 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att uttala att nuvarande landsantikvarieorganisation skall bibehållas och att formerna för samarbetet mellan länsstyrelsen och landsantikvarien regleras i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att ge Kungl. Maj:t till känna vad som anförts i motionen om statsbidraget till länsmuseerna,
3. att höja anslaget för vård av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader från 728 000 till 3 000 000 kr. samt i anslutning härtill hos Kungl. Maj:t begära att en särskild statsbidragskungörelse utarbetas,
4. att en särskild fastighetsfond och fastighetsavdelning inrättas vid riksantikvarieämbetet för förvaltning av kulturhistoriskt värdefulla byggnader,
5. att uttala att beslut rörande byggnadsminnesförklaringar bör decentraliseras till länsstyrelserna,
6. att anvisa 250 000 kr. till riksantikvarieämbetet för utarbetande av råd och anvisningar och för utvecklingsarbete rörande vård av äldre byggnader och miljöer,

1974: 1709 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställs

A. att riksdagen för budgetåret 1974/75

1. under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anvisar

a) dels 1 milj. kr. för bidrag till experiment och utvecklingsarbete,

b) dels 3 milj. kr. för stöd till fria kulturgrupper och mindre musikensembler,

2. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anvisar 1 milj. kr. som bidrag till Operan,
3. under anslaget Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anvisar 275 000 kr. för överföring av talböcker till kompaktkassetter,

B. att riksdagen

1. ger Kungl. Maj:t till känna vad som anförts i motionen om Bidrag till särskilda kulturella ändamål och Bidrag för experiment och utvecklingsarbete,
2. hos Kungl. Maj:t begär att kulturrådet ges i uppdrag att framlägga förslag om
   a) åtgärder för att upprätthålla enprocentsregeln för konstnärlig utsmyckning av offentliga byggnader,
   b) system för utställningsersättningar,

1974: 1710 av fröken Hörlén m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om statligt stöd till den kommunala musikskoleverksamheten,

1974: 1711 av fru Jonäng m. fl. (c, m, fp) vari hemställs att riksdagen med anledning av vad i motionen sagts om stiftelsen Silvanum som ett riksintresse beviljar ett anslag till stiftelsen Silvanum på 100 000 kr. inom ramen för Bidrag till vissa museer och arkiv för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln,

1974: 1712 av herrar Lindkvist (s) och Palm (s) vari hemställs

1. att riksdagen hos Kungl Maj:t begär en översyn av formerna för medelstilldelningen till vård och bevarande av byggnader och byggnadsmiljöer,
2. att riksdagen ger Kungl. Maj:t bemyndigande att i avvaktan på kommande utredningsförslag medge ytterligare anslagstilldelning utöver den som föreslås i propositionen 1974: 28 under rubrikerna Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader respektive Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader,

1974: 1713 av herrar Nisser (m) och Nilsson i Agnäs (m) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger till känna att till kulturrådet bör knytas en nämnd med särskilt ansvar för kulturens plats i undervisningen, varvid särskild vikt läggs vid ämnen tillhörande det s. k. humanioraområdet,

1974: 1714 av fröken Rogestam m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att i anledning av propositionen 1974: 28 samt vad som anförts i motionen ge Kungl. Maj:t till känna vikten av ökade insatser på

samhällsplaneringens område m. m. för att göra de kulturella verksamheterna och aktiviteterna tillgängliga för alla,

2. att till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1974/75 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 500 000 kr. förhöjt anslag av 6 315 000 kr.,

1974: 1715 av herr Sundman (c) vari hemställs att riksdagen beslutar begära att som en särskild delpost under Bidrag till särskilda kulturella ändamål skall tas upp Bidrag till blindskriftstidningar och taltidningar med ett belopp om 60 000 kr.,

1974: 1716 av herr Sundman m. fl. (c, vpk) vari hemställs att riksdagen till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1974/75 utöver vad som föreslagits i propositionen anvisar 250 000 kr.,

1974: 1717 av herr Svanström m. fl. (c, s, m, fp) vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1974: 28 beslutar uttala

1. att ökat ekonomiskt statligt stöd skall anvisas till hembygdsrörelsen för dess centrala verksamhet,
2. att på det regionala planet organisationsformer eftersträvas för samverkan mellan landsting, kommuner och hembygdsrörelsen,
3. att via det regionala organet stats- och landstingsbidrag kan förmedlas till lokalt bedriven verksamhet för kulturminnesvården och för skydd av kulturlandskapet,
4. att ovan anförda synpunkter beaktas i det fortsatta utredningsarbetet i den arbetsgrupp som aviserats i propositionen,

1974: 1718 av herr Svanström m. fl. (c, m, fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att hos Kungl. Maj:t anhålla om att riksantikvarieämbetet åläggs att i samarbete med lantmäteriverket (tidigare rikets allmänna kartverk) vidga sitt inventeringsprogram till överensstämmelse med 1937 års riksdagsbeslut samt att i samband härmed och med den ekonomiska kartans revidering beskrivningar upprättas över kulturmiljöer samt avgränsa dessa på ämbetets fältkartor till den ekonomiska kartan,
2. att årligen pröva anslagsbehovet till fornminnesinventeringen med hänsyn till detta programs genomförande,
3. att hos Kungl. Maj:t begära utredning om och förslag till organiserandet av de service- och informationsfunktioner som det insamlade inventeringsmaterialet ger upphov till, att föreläggas 1975 års riksdag,

1974: 1719 av fru Söder m. fl. (c, m, fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att till Bidrag till Operan och Dramatiska teatern för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 68 080 000 kr.,

1974: 1720 av herr Wachtmeister i Johannishus (m) vari hemställs

1. att riksdagen med ändring av propositionen 1974: 28 punkt 27.11 till riksantikvarieämbetet anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr., samt
2. att riksdagen anhåller om att Kungl. Maj:t i kungörelse om statligt stöd till vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader ger riksantikvarieämbetet riktlinjer för dispositionen av detta anslag med sådan innebörd, att arbetsmarknadsverket åläggs följa kungörelsens bestämmelser i vad avser beredskapsarbeten inom det kulturhistoriska området,

1974: 1721 av herr Werner i Tyresö m. fl. (vpk) i vad avser hemställan att riksdagen beslutar

1. att som riktlinjer för den statliga kulturpolitiken uttala dels vad som anförts i motionen, dels vad som i övrigt förordas i propositionen 1974: 28,
2. att hos regeringen hemställa om förslag till lokalt aktivitetsstöd till kulturell verksamhet i enlighet med vad som föreslagits i ledamoten Enquists reservation till kulturrådets betänkande,
3. att i propositionen under punkt 27.8 Bidrag till särskilda kulturella ändamål begärt anslag om 22 777 000 kr. uppräknas med 3 800 000 kr. till 26 577 000 kr. och att denna anslagsökning fördelas så att ytterligare 1 900 000 kr. fördelas på de olika centrumbildningarna och att ytterligare 1 900 000 kr. ställs till teater- och musikrådets förfogande för bidrag till mindre ensembler och fria grupper,
4. att hos regeringen begära förslag om ett särskilt anslag att användas för stöd till kulturell verksamhet bland barn i enlighet med vad som anförs i motionen,
5. att hos regeringen begära förslag om ett särskilt anslag att användas för stöd till kulturell verksamhet bland invandrare i enlighet med vad som anförs i motionen,

   Anm. Motionens hemställan under punkt 6 behandlas av utbildningsutskottet.
7. att i propositionen under punkt 27.7 Tidskriftsstöd begärt anslag om 1 540 000 kr. förhöjs till 2 000 000 kr.

Utskottet kommer att i det följande ansluta till dispositionen i propositionen. Först behandlas sålunda propositionens allmänna del med därtill hörande motionsyrkanden, varefter följer utskottets hemställan till riksdagen om de beslut utskottet föreslår med anledning av denna del. Sist kommer anslagsfrågorna.

Motionerna behandlas under de avsnitt i betänkandet som framgår av följande sammanställning.

Motion	*Avsnitt*	
220 yrk. 1	2.19.1	3 p. 39
» » 2	2.15	3 p. 27
720	2.5	3 p. 14
722	2.17	3 p. 30, 31
730	4.17	
1027	2.21	3 p. 49
1656	2.6	3 p. 18
1657	2.19.1	3 p. 41, 42
1658	4.7	
1688	2.2	3 p. 1, 2
1689	2.11	3 p. 25
1690	2.18	3 p. 34
1691	2.19.1	3 p. 38
1692	4.7	
1693	2.2	3 p. 3
1694	2.4	3 p. 10
1700	4.16	
1701 yrk. 1	2.3	3 p. 5, 6
» » 2	2.2	3 p. 4
» » 3	2.15	3 p. 28
» » 4	2.4	3 p. 9
» » 6	2.6	3 p. 16
» » 7	2.10	3 p. 22
» » 8	2.11	3 p. 24
» » 9	2.21	3 p. 49
» » 10	2.11, 2.19.2	3 p. 23, 46
» » 11	2.19.1	3 p. 38
» » 12	2.19.1	3 p. 42
» » 13	2.21	3 p. 48
» » 14	4.2	
» » 15	4.8	
» » 16	4.10	
» » 17	4.12	
» » 18	4.14	
1702	4.19	
1703	2.9	3 p. 21
1704	2.5	3 p. 13
1705	4.20	
1706 yrk. 1	2.3	3 p. 8
» » 2	2.19.1	3 p. 38
» » 3	2.6	3 p. 17
» » 4	2.11	3 p. 24
» » 5	2.21	3 p. 49

Motion	*Avsnitt*	
1706 yrk. 6	4.10	
» » 7	4.20	
» » 8	4.21	
1707	4.7	
1708 yrk. 1	2.11	3 p. 24
» » 2	2.10	3 p. 22
» » 3	2.21, 4.10	3 p. 49
» » 4	2.19.2	3 p. 46
» » 5	2.11	3 p. 23
» » 6	4.8	
1709 yrk. A1	4.7	
» » A2	4.2	
» » A3	4.19	
» » B1	4.7, 2.5	3 p. 11
» » B2a	2.17	3 p. 29
» » B2b	2.17	3 p. 30
1710	2.5	3 p. 14
1711	4.16	
1712 första att-satsen	2.21	3 p. 49
» andra att-satsen	4.8	
1713	2.19.1	3 p. 40
1714 första att-satsen	2.18	3 p. 35
» andra att-satsen	4.19	
1715	4.7	
1716	4.19	
1717	2.11	3 p. 26
1718	2.19.2	3 p. 47
1719	4.2	
1720 första att-satsen	4.10	
» andra att-satsen	2.21	3 p. 49
1721 yrk. 1	2.3	3 p. 7
» » 2	2.5	3 p. 15
» » 3	4.7	
» » 4	2.18	3 p. 32
» » 5	2.18	3 p. 33
» » 7	4.6	

2 Propositionens allmänna del (avsnitten 25.1—25.21 i propositionen)

2.1 Bakgrunden (avsnitt 25.1 i propositionen)

Utskottet har inte funnit anledning till särskilda uttalanden med anledning av vad departementschefen anfört i detta avsnitt i propositionen.

2.2 Statlig kulturpolitik (avsnitt 25.2 i propositionen)

Propositionen. Föredragande departementschefen redovisar i detta avsnitt inledningsvis vissa synpunkter på frågan om en avgränsning av området för statens kulturpolitiska insatser. Han framhåller därvid som sin uppfattning att det är nödvändigt att ange vilka insatser som skall betraktas som kulturpolitiska. Ett skäl härtill är att det föreligger ett uttalat behov av en administrativ avgränsning av samhällets olika typer av insatser för att klargöra ansvarsfördelningen mellan skilda organ. Det vida kulturbegrepp som många gånger används i den allmänna kulturpolitiska debatten kan enligt hans mening inte utgöra utgångspunkt för en sådan avgränsning. Kulturpolitik skulle nämligen därigenom bli ett alltför vittomfattande och därmed vagt begrepp som inte kan ligga till grund för ett politiskt reformarbete. Den vidgade kultursyn som blivit alltmer framträdande under senare år och som departementschefen i princip delar bör inte främst komma till uttryck vid avgränsningen av de kulturpolitiska insatserna utan i stället vid angivandet av mål och metoder för insatserna. Härigenom får det vidgade synsättet en direkt återverkan i samhällets insatser.

Ytterligare påpekas att varje administrativ gränsdragning av det slag som gjorts i propositionen innebär en risk att den helhetssyn på människan som samhällets insatser måste utgå ifrån går förlorad. Indelningen får därför inte göras alltför strikt. Samverkan mellan olika områden och utbyte av impulser dem emellan måste få möjligheter att utvecklas. Så bör t. ex. i många fall kulturpolitiska åtgärder samplaneras och samordnas med åtgärder inom andra områden. I vissa sammanhang blir det fråga om en direkt samverkan, i andra att åtgärder inom andra områden vidtas med beaktande av kulturpolitiska målsättningar. Formerna för detta samarbete kan och bör enligt departementschefens mening inte fixeras utan det bör vara en väsentlig uppgift för de ansvariga kulturpolitiska organen på alla nivåer att fortlöpande följa denna fråga. Inom olika områden för vilka det i första hand inte är kulturpolitiska mål som är avgörande för utformningen av insatserna förekommer i varierande omfattning kulturella aktiviteter av skilda slag. Det gäller t. ex. skolan, förskolan och vårdinstitutioner. Vid utformningen av de kulturpolitiska insatserna och den kulturella verksamheten får i dessa fall tas hänsyn till såväl de kulturpolitiska som de utbildningspolitiska respektive socialpolitiska målen.

Den statliga kulturpolitiken bör enligt propositionen avse dels åtgärder inom ordets, scenens, bildens och tonens områden samt i fråga om medier för kommunikation såsom radio och television, dels vissa insatser inom folkbildning och organisationsliv samt åtgärder för att bevara och levandegöra kulturarv.

Motioner. Syftet med motionen 1974: 1688 är att få det klart fast-

ställt att hemslöjden hör till det kulturpolitiska arbetsområdet och därför skall behandlas av det i propositionen föreslagna statliga kulturrådet och få bidrag under riksstatens åttonde huvudtitel.

I motionen 1974: 1693 hemställs om ett tillkännagivande för Kungl. Maj:t av vad i motionen anförts om folkhögskolans roll i kulturlivet och vikten av att dess insatser tas till vara. Därjämte yrkas att motionen skall överlämnas till folkhögskoleutredningen för beaktande.

En förstärkning av den kulturellt fostrande verksamheten inom skolväsendet påyrkas i motionen 1974: 1701. I motionens yrkande 2 hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag i detta hänseende.

Yttrande av näringsutskottet. I ett till kulturutskottet avgivet yttrande (NU 1974: 2y) har näringsutskottet förklarat sig dela den uppfattning som kommit till uttryck i motionen 1974: 1688 att hemslöjden bör ses i ett kulturpolitiskt sammanhang. Näringsutskottet anser emellertid att sambandet mellan hemslöjden och kultursektorn bör kunna främjas med mindre genomgripande organisatoriska åtgärder än motionärerna föreslagit. Genom en översyn av nuvarande samarbets- och kontaktformer bör både de kulturpolitiska och de näringspolitiska aspekterna få möjlighet att göra sig gällande fullt ut.

En ledamot av näringsutskottet har anmält avvikande mening.

Utskottet är ense med departementschefen både om att området för de statliga kulturpolitiska insatserna bör avgränsas administrativt och om att en dylik gränsdragning inte får uppfattas alltför strikt. Den får inte utgöra hinder för en samverkan mellan politiska insatser inom olika områden. En dylik samverkan är i själva verket en viktig förutsättning för uppkomsten och fortbeståndet av en god kulturmiljö.

Utskottet har ingen erinran mot den avgränsning av det kulturpolitiska området som förutsätts i propositionen.

I motionen 1974: 1688 har enligt utskottets mening på goda grunder framhållits hemslöjdens stora betydelse ur kulturell synpunkt. Hemslöjden har nämligen — som utskottet tidigare uttryckt saken — en given plats i svenskt kulturliv som en del av vårt kulturarv och bärare av en levande och folklig kultur. Detta är en del av den självklara bakgrunden när man i olika sammanhang har att ta ställning till frågor som berör hemslöjden. Samtidigt är det uppenbarligen så att hemslöjdsfrågorna kan och bör bedömas även från andra utgångspunkter. Det är sålunda inte utan orsak som det statliga stödet till hemslöjden f. n. behandlas tillsammans med frågor av näringspolitisk natur.

Såvitt framgår av propositionen är det inte avsikten att vid den kommande administrativa avgränsningen av det kulturpolitiska området föra över hemslöjdsfrågorna till detta område. Motionärernas önske-

mål om ett dylikt överförande har, som redan framgått, inte tillstyrkts av näringsutskottet i dess yttrande över motionen. Näringsutskottet förordar i stället att man gör en översyn av nuvarande samarbets- och kontaktformer för att både de kulturpolitiska och de näringspolitiska aspekterna skall få möjlighet att göra sig gällande fullt ut.

Kulturutskottet vill framhålla att det nya statliga kulturrådet avses få i uppdrag att allmänt följa utvecklingen på kulturområdet i dess helhet. Samråd och samverkan med myndigheter och institutioner inom och utanför rådets ansvarsområde kan förutsättas bli en viktig del av rådets arbete. I propositionen ges exempel på områden där dylik samverkan självklart måste förekomma. Andra exempel skulle kunna redovisas och ett av dem är just hemslöjdsområdet. Utskottet finner det angeläget att hemslöjdens betydelse i ett kulturpolitiskt sammanhang ägnas uppmärksamhet i kulturrådets fortlöpande verksamhet. Utskottet räknar med att nämnda samverkan kommer att innebära att de synpunkter på hemslöjden som kulturrådet kan förutsättas komma att hävda också blir tillgodosedda. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionen 1974: 1688, yrkande 2, bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Utskottet är däremot i likhet med näringsutskottet inte berett tillstyrka ett överflyttande av hemslöjdens anslagsfrågor till utbildningsdepartementets huvudtitel med de genomgripande organisatoriska förändringar detta skulle innebära. Utskottet avstyrker därför yrkande 1 i motionen 1974: 1688.

Motionen 1974: 1693 om folkhögskolans roll i kulturlivet ger utskottet anledning att först konstatera att den administrativa gränsdragning mellan områden för olika samhällsaktiviteter, varom utskottet just talat, innebär att frågor rörande folkhögskolor hör till utbildningspolitikens område. Den samverkan över de administrativa gränserna, vars betydelse utskottet strukit under, är i högsta grad aktuell och betydelsefull i fråga om utbildningsområdet, och vad utskottet sagt om kulturrådets ansvar och uppgift i fråga om samverkan beträffande hemslöjdsområdet har självfallet full giltighet för utbildningsområdet. Utskottet vill betona folkhögskolans betydelsefulla roll i kultursammanhang men anser det inte erforderligt att riksdagen gör det uttalande härom som önskats i motionen 1974: 1693, yrkande 1. De i motionen framförda synpunkterna kan beräknas bli uppmärksammade av folkhögskoleutredningen utan någon åtgärd från riksdagens sida och utskottet avstyrker därför yrkande 2 i motionen 1974: 1693.

I motionen 1974: 1701, yrkande 2, hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag rörande en förstärkning av den kulturellt fostrande verksamheten inom skolväsendet i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionen. Utskottet vill med anledning av denna hemställan kraftigt betona att skolan har en mycket viktig kul-

turfrämjande uppgift. Utskottet förutsätter att skolöverstyrelsen i samarbete med det föreslagna nya kulturrådet verkar för att skolan planmässigt inordnas i arbetet på att uppnå de kulturpolitiska målen. Utskottet anser sig däremot inte böra föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära den i motionen föreslagna utredningen. Utskottet avstyrker sålunda motionen 1974: 1701, yrkande 2.

2.3 Målen för kulturpolitiken (avsnitt 25.3 i propositionen)

Propositionen. Målen för kulturpolitiken har i propositionen sammanfattats i åtta punkter vilkas innehåll redovisats i inledningen till detta betänkande.

Motioner. I motionen 1974: 1701 hävdas att en av propositionens målformuleringar bör ändras och att en ny dessutom bör tillfogas. Den nya målformuleringen föreslås få följande lydelse: »Kulturpolitiken skall syfta till att ge människorna möjlighet att delta i ett kulturliv präglat av kvalitet, frihet och mångfald.» Ändringen avser den punkt som i propositionen har lydelsen: »Kulturpolitiken skall motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet.» Som ändrad lydelse föreslås följande: »Kulturpolitiken skall motverka de negativa verkningar inom kulturområdet som kan orsakas av ohämmad kommersialism samt enskild eller samhällelig monopolställning.»

Även motionerna 1974: 1706 och 1974: 1721 berör målformuleringarna. I den förstnämnda hemställs om ett uttalande av riksdagen att insatserna till stöd för äldre tiders kultur skall utformas med hänsyn till att kulturlivet måste bäras upp av ett samband i tiden, där ett levande kulturarv är en länk mellan det förflutna, nutiden och framtiden (yrkande 1). I motionen 1974: 1721 hemställs (yrkande 1) att riksdagen skall besluta att som riktlinjer för den statliga kulturpolitiken uttala dels vad som anförts i motionen, dels vad som i övrigt förordats i propositionen.

Utskottet. Otvivelaktigt erbjuder det stora svårigheter att i ett begränsat antal kortfattat formulerade punkter ange målen för den statliga kulturpolitiken och det är därför också helt naturligt att det finns synpunkter med vidsträckt giltighet inom det kulturpolitiska området som inte kommit till direkt uttryck i propositionens målformuleringar.

I vad gäller nu ifrågavarande krav i motionen 1974: 1701 vill utskottet framhålla att i propositionens målformuleringar betonas vikten av att genom kulturpolitiken slå vakt om yttrandefriheten. Vidare finner utskottet att de i propositionen angivna kulturpolitiska målen i övrigt i hög grad är ägnade att stärka mångfalden i de kulturpolitiska yttring-

arna utan att begreppet mångfald är särskilt angivet i de kortfattade målformuleringarna. I vad gäller kravet på kvalitet i konstnärliga sammanhang kan konstateras att detta ligger bakom åtskilliga ståndpunktstaganden i propositionen utan att det getts »målkaraktär». Utskottet, som är medvetet om de svårigheter i fråga om bedömningskriterier m. m. som alltid är förknippade med kvalitetsbedömningar på konstnärliga områden, anser sig inte kunna tillstyrka den i motionen 1974: 1701 (som del av yrkande 1) gjorda hemställan om ett tillägg till de i propositionen formulerade målen för den statliga kulturpolitiken.

Utskottet avstyrker den som del i yrkande 1 i samma motion ingående hemställan om ändrad formulering av målet om motverkande av kommersialismens negativa verkningar.

I motionen 1974: 1721 önskas att de i propositionen förordade riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken kompletteras med i motionen gjorda uttalanden. Utskottet anser inte att de åsyftade uttalandena kan accepteras som dylika riktlinjer och avstyrker därför motionen i denna del (yrkande 1).

De synpunkter som ligger bakom det ovan redovisade yrkandet i motionen 1974: 1706 (yrkande 1) om utformningen av insatserna till stöd för äldre tiders kultur innebär inte något som strider mot i propositionen framförda synpunkter. Utskottet, som anser att motionärerna med rätta betonat det levande kulturarvets betydelse som en länk mellan det förflutna, nutiden och framtiden, finner det inte erforderligt med någon hänvändelse till Kungl. Maj:t i denna fråga.

2.4 Ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och organisationsliv (avsnitt 25.4 i propositionen)

Propositionen. Departementschefen betonar i propositionen att frågorna rörande ansvarsfördelningen på kulturområdet mellan staten, landstingen, kommunerna och organisationslivet är mycket betydelsefulla när det gäller att utforma den framtida kulturpolitiken. I anslutning till ett uttalande om att det inte finns något behov av att ändra nuvarande ansvarsfördelning men däremot att klargöra och vidareutveckla de principer som gäller redan i dag uttalas bl. a. följande. Statens insatser bör inriktas på att stimulera kulturverksamheten i landet och inte på att reglera den. Vad primärkommunerna beträffar är deras ansvar för stödet till kulturverksamhet en grundval för samhällets kulturpolitiska insatser. En nyhet i kulturrådets analys av ansvarsfördelningen är betoningen av de uppgifter som bör ligga på den regionala nivån och där insatser av landstingen förutsätts. Organisationslivet har en mycket omfattande verksamhet på kulturområdet och det är na-

turligt att vid behandlingen av ansvarsfördelningen inom kulturområdet framhäva organisationernas roll.

Motioner. I motionen 1974: 1701, yrkande 4, hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att motionen överlämnas till den pågående utredningen rörande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för beaktande av vad däri anförs angående inrättande av ett statligt bidrag för kommunala åtgärder på kulturområdet.

Betydelsen av det folkrörelseburna kulturarbetet betonas i motionen 1974: 1694. Detta arbete bör enligt motionärerna prioriteras i det fortsatta reformarbetet på kulturlivets område och erhålla anslag som automatiskt anpassas efter kostnadsutvecklingen.

Utskottet, som vill betona vikten av att kommunernas ekonomiska möjligheter att fylla sitt ansvar för kulturell verksamhet noga penetreras, anser inte att riksdagen under pågående arbete inom kommunalekonomiska utredningen, vars uppdrag är mycket vidsträckt, bör göra den i motionen 1974: 1701, yrkande 4, önskade framställningen, vilken i sak skulle innebära ett tillstyrkande av ett nytt statligt bidrag till kommunala åtgärder på kulturområdet. Utskottet avstyrker därför nämnda yrkande.

Utskottet finner ingen motsättning mellan den i motionen 1974: 1694 uttalade uppfattningen av folkrörelsernas roll i kulturlivet och vad som anförs i propositionen. Även utskottet anser att organisationerna har en mycket betydelsefull uppgift på kulturområdet. Utskottet vill med anledning av yrkandet i motionen om en prioritering av det folkrörelseburna kulturarbetet framhålla vikten av att organisationerna i det fortsatta reformarbetet ges goda möjligheter att verka på kulturpolitikens område. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionen 1974: 1694 i denna del, bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t. Något för framtiden bindande uttalande beträffande en automatisk anpassning av anslagen till kostnadsutvecklingen anser utskottet inte bör göras. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen 1974: 1694 i den delen.

2.5 Fritt kollektivt skapande (avsnitt 25.5 i propositionen)

Propositionen. Ett av de dominerande inslagen i den framtida kulturpolitiken måste enligt propositionen vara stimulans till fritt kollektivt skapande. Departementschefen framhåller att amatörverksamheten erbjuder utomordentliga möjligheter att aktivera människor, att skapa inlevelse, engagemang och ökad medvetenhet. Den är emellertid inte endast av betydelse då det gäller att tillgodose individuella behov. I det

kollektiva skapandet utvecklas — framhålls det — på ett naturligt sätt kontakt och gemenskap människor emellan och en livlig amatörverksamhet kan därför bidra till en öppnare social miljö. Departementschefen räknar med att en väsentlig del av den tillkommande amatörverksamheten skall kunna ske inom studieförbundens verksamhet och inom ramen för studiecirkelns arbetsformer. För att stimulera såväl studieförbunden som andra organisationer och grupper till nyskapande insatser då det gäller konstnärligt inriktad amatörverksamhet föreslås ett nytt projektbidrag till experiment och utvecklingsarbete. Medel föreslås anvisade under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål som utskottet behandlar i det följande (avsnitt 4.7). Under detta anslag föreslås också ett ökat stöd till fri skapande verksamhet som bedrivs inom ramen för andra centrala amatörorganisationer än studieförbunden.

I propositionen betonas också den yrkesmässiga fria skapande verksamhetens betydelse. Det föreslås ett ökat stöd till mindre ensembler och fria grupper inom teater-, dans- och musikområdena i former som avses tillgodose gruppernas önskan om största möjliga frihet. Medel föreslås även i detta fall anvisade under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål (avsnitt 4.7) där också en ökad medelsanvisning föreslås till de s. k. centrumbildningarna.

Statsbidraget till mindre ensembler och fria grupper bör enligt departementschefen kunna användas till stöd av många olika typer av ensembler och grupper, vilka förutsätts variera i fråga om yrkesmässigt inslag och grad av anknytning till samhällsorgan och institutioner. Bidraget, som avses bli fördelat av det nya kulturrådet, bör enligt propositionen knytas till samma slag av kostnader som de som föreslås vara bidragsgrundande i vad gäller stöd till teater-, dans- och musikinstitutioner. Det bör inte uppgå till större andel av kostnaderna än den för vilken bidrag utgår till sådan institution.

I fråga om de kommunala musikskolorna och därmed sammanhängande spörsmål omtalas i propositionen att organisationskommittén för högre musikutbildning i betänkandet Musikundervisning presenterat vissa tankegångar och förslag beträffande olika former av kommunal musikundervisning. Departementschefen förklarar sig ha för avsikt att, sedan remissbehandlingen av betänkandet avslutats, föreslå Kungl. Maj:t att utredningen om skolan, staten och kommunerna i samarbete med det föreslagna statliga kulturrådet skall pröva hur en bättre samordning mellan skolans obligatoriska undervisning och frivillig kommunal verksamhet för barn och ungdom inom skilda konstområden påverkar statsbidragsfrågorna.

Motioner. I motionen 1974: 1709 hävdas att det föreslagna bidraget till experiment och utvecklingsarbete i propositionen givits ett alltför

begränsat användningsområde. Bidraget bör enligt motionärerna avse alla experiment- och utvecklingsprojekt för vilka inga reguljära bidragsmöjligheter står till buds och det bör kunna utgå även till enskilda eller för ändamålet speciellt organiserade grupper. Vad som anförts om detta bidrag bör enligt motionen (del av yrkande B1) ges Kungl. Maj:t till känna.

De i motionen 1974: 1704 framförda yrkandena syftar till en förbättring av det ekonomiska läget för de s. k. SOR-orkestrarna, dvs. orkestrar anknutna till Sveriges orkesterföreningars riksförbund. I första hand yrkas att statsbidrag skall kunna utgå till en yrkesmannakärna i dylik orkester. Därjämte begärs vad motionären benämner arrangemangsbidrag. Vidare önskas en översyn av statsbidraget till riksförbundet.

I motionerna 1974: 720 och 1974: 1710 hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om statsbidrag till den kommunala musikskoleverksamheten.

I propositionen redovisas ett av kulturrådet framlagt förslag om ett lokalt aktivitetsstöd av generell karaktär på kulturområdet. Departementschefen har emellertid inte varit beredd att förorda införandet av ett dylikt stöd. I motionen 1974: 1721, yrkande 2, hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till ett dylikt stöd utformat i enlighet med en av ledamoten Enquist avgiven reservation till kulturrådets betänkande.

Utskottet. I vad först gäller bidraget till experiment och utvecklingsarbete vill utskottet med anledning av nu ifrågavarande yrkande i motionen 1974: 1709 påpeka att även löst organiserade grupper enligt propositionen bör kunna komma i fråga för statsbidrag om verksamheten har en viss stadga. Motionärernas önskemål synes emellertid närmast vara att få till stånd ett aktivitetsstöd av generell karaktär. Utskottet ansluter sig till de riktlinjer för det nya bidraget som föreslås i propositionen och avstyrker bifall till nu förevarande del av yrkande B1 i motionen 1974: 1709. Därvid har utskottet beaktat att det givetvis inte är uteslutet att statsbidraget till experiment och utvecklingsarbete sedan en tids erfarenhet vunnits kan komma att omprövas och få ett utvidgat eller på annat sätt ändrat användningsområde.

Utskottet tillstyrker de grunder som förordats för statsbidrag till mindre ensembler och fria grupper.

Med anledning av vad som anförts i motionen 1974: 1704 får utskottet erinra om att enligt propositionen statsbidrag skall kunna utgå till grupp av yrkesmusiker som utgör kärnan i en SOR-orkester. Utskottet har också noterat uttalanden i flera sammanhang i propositionen som

visar att departementschefen har sin uppmärksamhet fäst på frågor som rör gränsdragningen mellan yrkesmässigt och icke yrkesmässigt arbetande ensembler och på gruppverksamhet som kan tänkas utgöra ett förstadium till etablerandet av en institution.

I propositionens avsnitt om musikinstitutioner (25.9) påpekas att det behövs ett utredningsarbete på regional nivå för att belysa olika aspekter på den lokala och regionala musikverksamheten. Utskottet utgår från att man i detta sammanhang kommer att beakta SOR-orkestrarnas verksamhet liksom också regionmusikernas medverkan i amatörorkestrar.

Enligt förslag i propositionen, vilket behandlas under nästa avsnitt i detta betänkande, skall det förordade bidraget till kulturprogram inom föreningslivet m. m. kunna gälla musikprogram. Det arrangemangsbidrag som åsyftas i motionen torde dock närmast vara det statliga stödet till centrala amatörorganisationer till vilka Sveriges orkesterföreningars riksförbund räknas. Sistnämnda stöd föreslås i propositionen öka. En grundläggande målsättning i propositionen är att i olika avseenden främja det fria kollektiva skapandet och att stimulera amatörverksamhet. I det nya statliga kulturrådets uppgifter avses ingå uppföljning och utvärdering av resultatet av beslutade anslag och åtgärder. Mot denna bakgrund utgår utskottet från att betingelserna för SOR-orkestrarnas verksamhet kommer att ägnas fortlöpande stor uppmärksamhet utan att riksdagen gör de i motionen begärda uttalandena. Med hänvisning till vad sålunda anförts avstyrker utskottet motionen 1974: 1704.

Utskottet delar helt den i motionerna 1974: 720 och 1974: 1710 uttalade uppfattningen att det är en mycket värdefull verksamhet som bedrivs vid de kommunala musikskolorna. Detta framgår redan av utskottets betänkande KrU 1973: 31. I detta framhöll utskottet emellertid att verksamheten vid nämnda skolor inte skall bedömas som någon fristående fråga, utan att den har samband med den frivilliga musikundervisningen inom det allmänna skolväsendet och med musikverksamheten inom föreningar, organisationer och andra grupper. Utskottet anser det motiverat att samordningsfrågorna ytterligare belyses och finner det angeläget att ett underlag för ställningstagande i statsbidragsfrågorna föreligger inom en snar framtid. Av anförda skäl avstyrker utskottet motionerna 1974: 720 och 1974: 1710.

Utskottet som ovan tillstyrkt förslagen i propositionen angående grunderna för statsbidrag till experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet för amatörer och till mindre ensembler och fria grupper avstyrker yrkande 2 i motionen 1974: 1721 angående förslag om ett lokalt aktivitetsstöd på kulturområdet.

2.6 Kulturprogram inom föreningslivet (avsnitt 25.6 i propositionen)

Propositionen. I detta avsnitt i propositionen förordas att det nuvarande statsbidraget till föreläsningar avlöses av ett statsbidrag till kulturarrangemang utanför institutionerna, benämnt bidrag till kulturprogram inom föreningslivet. Det nya bidraget förutsätts gälla föreläsningar, sång-, musik- och dansprogram, dramatisk framställning, film och utställningar. Det avses utgå uteslutande till föreningslivet och stå under tillsyn av det statliga kulturrådet. Det förutsätts vidare bli uppdelat på två poster, den ena avsedd för folkbildningsorganisationerna och den andra för övriga organisationer. Den förstnämnda posten avses bli fördelad av en särskild förmedlingsbyrå och den sistnämnda av länsbildningsförbunden.

I propositionen uttalas att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma storleken och sammansättningen av styrelsen för nämnda förmedlingsbyrå. Samtidigt anges att i styrelsen förutom ledamöter som utses av Folkbildningsförbundet bör ingå företrädare för kulturarbetarna.

Motioner. I motionen 1974: 1701, yrkande 6, hemställs om ett uttalande av riksdagen att styrelsen för ovannämnda förmedlingsbyrå bör erhålla ett parlamentariskt inslag.

Farhågor att föreläsningsverksamheten skall bli lidande på förändringen av det hittillsvarande föreläsningsbidraget har föranlett yrkandet i motionen 1974: 1656 om ett uttalande av riksdagen att föreläsningarnas bidragsandel bör bibehållas vid minst den nivå den nu har.

Det nya bidraget till kulturprogram inom föreningslivet bör enligt motionen 1974: 1706, yrkande 3, kunna utgå även till kommuner för arrangemang på platser där föreningslivet är svagt.

Utskottet. Med hänsyn till vad departementschefen anfört om sammansättningen av ovannämnda förmedlingsbyrå och om dess fördelningsuppgift avstyrker utskottet motionen 1974: 1701, yrkande 6.

Utskottet anser att föreläsningsverksamheten haft och alltjämt har stor betydelse från kulturell synpunkt men finner det dock av praktiska och principiella skäl inte lämpligt att riksdagen gör något uttalande om hur stor del av det nya statsbidraget som bör utgå till föreläsningar. Utskottet avstyrker därför motionen 1974: 1656.

Som ovan framgått är det nya statsbidraget avsett uteslutande för föreningslivet. Häri föreslås i motionen 1974: 1706, yrkande 3, den ändringen att bidrag skall kunna utgå även till kommuner för arrangemang på platser där föreningslivet är svagt. Utskottet finner övervägande skäl tala för att man håller fast vid uppfattningen att bidraget

skall utgå endast till föreningslivet. Detta bör inte utgöra något hinder för att bidraget kommer till nytta även på platser där föreningslivet är svagt. Utskottet avstyrker sålunda motionen 1974: 1706, yrkande 3.

2.7 Gemensamma frågor för kulturinstitutionerna (avsnitt 25.7 i propositionen)

Utskottet har inte funnit anledning till annat uttalande beträffande vad som anförts och föreslagits i detta avsnitt av propositionen än att utskottet tillstyrker att riksdagen dels godkänner att Operans och Dramatiska teaterns verksamhet den 1 juli 1975 förs över på statsägda aktiebolag, dels bemyndigar Kungl. Maj:t att träffa erforderliga avtal med Operan och Dramatiska teatern om överförandet av verksamheten på statsägda aktiebolag.

2.8 Teater- och dansinstitutioner (avsnitt 25.8 i propositionen)

Vad som anförts i detta avsnitt av propositionen innebärande bl. a. förslag om ett nytt system för statsbidrag till teater-, dans- och musikinstitutioner med tillämpning på både lokal och regional verksamhet har inte gett *utskottet* anledning till uttalanden. Utskottet återkommer till frågan i avsnitt 4.4 i detta betänkande.

2.9 Musikinstitutioner (avsnitt 25.9 i propositionen)

Propositionen. I detta avsnitt behandlas institutionsverksamhet på musikområdet. Därvid berörs även kyrkomusiken ehuru detta är en verksamhet av annat slag. Departementschefen framhåller kyrkomusikernas betydelse och betonar att de står för en omfattande och varierad musikutövning och också i många fall utnyttjas för andra uppgifter, i första hand pedagogiska. Det förutsätts i propositionen att möjligheterna att utnyttja kyrkomusikerna för uppgifter utanför deras egentliga område kommer att belysas i det regionala utredningsarbete som aviseras i syfte att dels klarlägga de lokala och regionala förutsättningarna för att inom regionen tillgodose olika musikbehov, dels att ange lämpliga organisations- och arbetsformer för regional institutionsverksamhet. I propositionen påtalas vidare de samordningssvårigheter som finns i den fria skapande verksamheten genom att skilda bestämmelser gäller för olika kategorier av lärare och ledare, däribland kyrkomusiker. Enligt vad som upplyses avser departementschefen att ta initiativ till att undersöka möjligheterna till samordning av arbets-

uppgifter inom mer än en verksamhet för lärare och ledare inom olika kommunala verksamheter, för kyrkomusiker och för ledare inom studiecirkelverksamhet.

Motion. I motionen 1974: 1703 hemställs dels att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om återinförande av kyrkomusikerutbildning vid lärarhögskolorna under pågående läsår, dels att riksdagen beslutar att begära en översyn av de bestämmelser som gäller för bl. a. skolkantorerna i fråga om samordning av arbetsuppgifterna inom olika verksamhetsområden.

Utskottet. I vad gäller svårigheterna att besätta skolkantorstjänster — vilka svårigheter enligt motionärerna hänger samman med det rådande utbildningssystemet — får utskottet erinra om att organisationskommittén för högre musikutbildning enligt sina direktiv har att utarbeta förslag till förstärkning av den lägre kyrkomusikaliska utbildning som hittills främst ägt rum inom ramen för statliga sommarkurser. I kommitténs uppdrag ingår även att undersöka på vilket sätt kursverksamheten innehållsmässigt och organisatoriskt skall kunna närmare samordnas med övrig musikutbildning. Utskottet som har förståelse för de synpunkter som anförts i motionen anser sig med hänsyn till nämnda utredningsarbete inte böra föreslå riksdagen att göra något uttalande i utbildningsfrågan. Utskottet avstyrker därför motionen 1974: 1703, yrkande 1.

Utskottet konstaterar vidare med tillfredsställelse att departementschefen avser att ta initiativ till en undersökning av såväl de i motionen 1974: 1703, yrkande 2, avsedda som andra samordningsfrågor. Det synes därför inte behövligt att riksdagen begär den översyn som önskats i motionen (yrkande 2).

2.10 Museer (avsnitt 25.10 i propositionen)

Propositionen. Departementschefen har i detta avsnitt av propositionen bl. a. framhållit att det är ett rättvisekrav att de statliga museiresurserna så långt det är möjligt kommer alla delar av landet till godo. Även om man i ökad utsträckning decentraliserar de statliga museernas verksamhet bör det dock vara de lokala och regionala museerna som i första hand tillgodoser behovet av utställningar och museiundervisning. Han understryker att kommuner och landsting själva bör fastställa den lokala och regionala museiverksamhetens inriktning och ambitionsnivå och att samma ansvarsfördelning mellan stat, landsting och kommuner bör gälla för museiområdet som för kulturområdet i övrigt.

Det nuvarande statsbidraget till landsantikvarieorganisationen har indirekt inneburit ett stöd också för länsmuseiverksamheten. Om länsstyrelsen på sätt förordas i propositionen övertar vissa uppgifter beträffande den statliga kulturminnesvården kommer nämnda bidrag inte att kunna utgå i nuvarande form, heter det vidare. Detta avses dock inte skola innebära att staten undandrar sig ett ekonomiskt ansvar för regional musei- och kulturminnesvårdande verksamhet. I propositionen förordas därför att ett nytt statsbidrag till länsmuseerna införs. Bidraget bör avse museernas museala och kulturminnesvårdande verksamhet. Dess närmare utformning bör övervägas inom en särskild arbetsgrupp.

Motioner. Frågan om statsbidrag till länsmuseerna berörs i två motioner. I motionen 1974: 1701, yrkande 7, hemställs om ett uttalande av riksdagen att nya bidragsbestämmelser för länsmuseerna bör utarbetas skyndsamt och att de bör utformas i största möjliga anslutning till reglerna för bidrag till statsunderstödda teater-, dans- och musikinstitutioner. Av motiveringen framgår att motionärerna med senare delen av yrkandet avser att bidragets storlek och konstruktion bör bli beroende av respektive museums verksamhet och omfattning.

I motionen 1974: 1708, yrkande 2, önskas ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om statsbidraget till länsmuseerna. Motionärernas önskan är att bidraget ges samma konstruktion som bidraget till de regionala teater- och musikinstitutionerna med ett tilläggsbidrag som motsvarar den grundläggande kulturminnesvårdande insatsen.

Utskottet som i nästa avsnitt av betänkandet kommer att behandla propositionens förslag beträffande den regionala kulturminnesvården vill för sin del med anledning av motionerna 1974: 1701, yrkande 7, och 1974: 1708, yrkande 2, och i anslutning till vad departementschefen uttalat betona att ett genomförande av nämnda förslag inte får innebära att staten undandrar sig sitt ekonomiska ansvar för den regionala icke-statliga kulturminnesvården och museiverksamheten. Det är nödvändigt att länsmuseet/landsantikvarien får de resurser som behövs för ett fortsatt effektivt arbete. Den kommande utredningen angående museibidragets utformning bör emellertid enligt utskottets mening inte föregripas genom några uttalanden av riksdagen angående bidragskonstruktionen. Med hänsyn till sambandet mellan det nya museibidraget och den föreslagna ändringen i fråga om den regionala kulturminnesvården är det enligt utskottets mening inte erforderligt med något uttalande om att utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt. Utskottet anser att yrkande 7 i motionen 1974: 1701 och yrkande 2 i motionen 1974: 1708 inte behöver föranleda någon åtgärd av riksdagen.

2.11 Kulturminnesvård (avsnitt 25.11 i propositionen)

Propositionen. Departementschefen framhåller i propositionen att kulturminnesvården på senare år kommit att betraktas i ett vidare sammanhang än som traditionellt varit brukligt. Tidigare gällde det främst att skydda och bevara vissa utvalda objekt medan man numera alltmer inriktar sitt arbete på hela den av människan uppbyggda och påverkade miljön. Detta ställer ökade krav på de kulturminnesvårdande organen, ekonomiskt och organisatoriskt. En nödvändig förutsättning för att kultuminnesvården i framtiden skall kunna fullgöra sina uppgifter är, framhåller departementschefen, att de kulturminnesvårdande myndigheterna sätts i stånd att effektivt medverka i det samhälleliga planeringsarbetet.

Den organisatoriska konsekvensen av departementschefens här i korthet refererade synpunkter är att han förordar att den statliga kulturminnesvården får en organisatorisk förankring på det regionala planet. Vad departementschefen förordar är väsentligt mindre långtgående än ett förslag som framlagts av 1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65), men beräknas ändå kunna tillgodose föreliggande önskemål både om en decentralisering av beslut och om en förbättring av förutsättningarna för att hänsyn vid samhällsplaneringen tas till kulturminnesvården.

I vad först gäller d e c e n t r a l i s e r i n g e n anför departementschefen följande.

»Beslutanderätten enligt kulturminnesvårdens speciallagstiftning ankommer i dag på riksantikvarieämbetet. På länsplanet företräds ämbetet av landsantikvarien. Denne har emellertid inga egna beslutsfunktioner, även om de avgörande bedömningarna ofta sker på ort och ställe i samband med landsantikvariens beredning av ärendena.

Jag ansluter mig i princip till utredningens förslag om en decentralisering av besluten enligt speciallagstiftningen i syfte att förenkla beslutsprocessen och att skapa större förutsättningar för medinflytande för de lokala intressena. Behov av en sådan decentralisering föreligger särskilt i fråga om ärenden som har ett starkt samband med den fysiska planeringen och samhällsplaneringen i stort. Vissa ärenden som faller inom speciallagstiftningens ram kan emellertid för sin handläggning kräva speciell sakkunskap av ett slag som bara finns företrädd inom den centrala myndigheten. Det bör närmare övervägas om inte beslut i sådana ärenden bör fattas av riksantikvarieämbetet också i fortsättningen.»

I o r g a n i s a t i o n s f r å g a n anför departementschefen följande.

»När jag haft att ta ställning till själva organisationsfrågan har jag vägletts av en strävan att dels åstadkomma den önskade integreringen

av kulturminnesvården i det regionala planeringsarbetet, dels åstadkomma en klarare ansvarsfördelning på det regionala planet. Tyngdpunkten i det regionala planeringsarbetet har genom statsmakternas beslut förlagts till länsstyrelserna. Inom dessa fattas beslut i en rad ärenden som i större eller mindre utsträckning också berör kulturminnesvårdens intressen. Plan- och byggnadsärenden, fastighetsbildningsärenden och tillståndsärenden enligt naturvårdslagen m.fl. lagar är bara några exempel på ärenden i vars handläggning kulturminnesvårdsaspekterna måste beaktas på ett bättre sätt än vad som i dag är möjligt. Kulturminnesvården bör också finnas med i bilden vid länsstyrelsens arbete med program för beredskapsarbeten, kommunala bostadsbyggnadsprogram och kommunernas ekonomiska långtidsplanering.

Ett grundläggande ansvar för kulturminnesvården liksom för kulturområdet i övrigt ligger hos kommuner och landsting. Genom speciallagstiftningen har emellertid staten ett större ansvar inom kulturminnesvårdsområdet än inom andra sektorer av kulturområdet. Statens ansvar för samhällsplaneringen i stort innebär också ett betydande ansvar för den regionala kulturminnesvården i de delar den faller inom samhällsplaneringens vida ram. Mot denna bakgrund har jag övertygats om att det statliga ansvaret för kulturminnesvården måste ta sig uttryck i en regional förankring hos det organ som på regional nivå svarar för samhällsplaneringen. Jag förordar således i likhet med MUS 65 att länsstyrelsen blir regional myndighet för den statliga kulturminnesvården.

I fråga om kulturminnesvårdens organisatoriska inordnande i länsstyrelsen är jag inte beredd att förorda att en särskild kulturminnesenhet inrättas inom planeringsavdelningen. Jag anser emellertid att det vid länsstyrelsen i varje län bör inrättas en tjänst för handläggningen av kulturminnesvårdsfrågorna. Innehavaren av tjänsten bör vara organisatoriskt sidoordnad planeringsavdelningens olika enheter på samma sätt som länsveterinären är i dag. Den nya organisationen bör införas den 1 juli 1976.»

I fråga om landsantikvariens och länsmuseets ställning och uppgifter efter organisationsförändringens genomförande uttalar departementschefen bl.a. följande.

»Genom de förändringar i fråga om organisation och ansvar på kulturminnesvårdsområdet som jag har förordat upphör uppgiften för landsantikvarien att vara riksantikvarieämbetets företrädare. Detta hindrar emellertid inte att länsmuseerna även i fortsättningen bör kunna utnyttjas av riksantikvarieämbetet som remissinstanser. De bör också av ämbetet kunna anförtros viktiga inventerings- och vårdnadsuppdrag.

Det förhållandet att länsstyrelsen blir regional myndighet för den statliga kulturminnesvården behöver enligt min mening inte innebära att den kännedom om de faktiska förhållandena och den sakkunskap

som i övrigt finns representerad i länsmuseet i fortsättningen inte kan utnyttjas. Utredningar och bedömningar till belysning av de frågor som skall handläggas av länsstyrelsen bör fortsättningsvis kunna tillhandahållas av länsmuseet.

Jag har i det föregående vid min anmälan av vissa frågor rörande regionala och lokala museer förordat att ett nytt statsbidrag införs för länsmuseerna. Det nya statsbidraget bör syfta till att dels trygga länsmuseernas möjligheter att fullgöra de uppgifter som museerna inom ramen för sina egna åtaganden såsom fria kulturinstitutioner tar på sig på kulturminnesvårds- och museiområdet, dels kompensera länsmuseerna för fullgörandet av uppgifter för riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen. Statsbidraget bör i princip — på samma sätt som gäller stödet till andra kulturinstitutioner — utgå utan att några villkor ställs upp i fråga om verksamhetens inriktning och innehåll. Det måste sålunda stå fritt för länsmuseerna att enligt de villkor som gäller till följd av huvudmannaskapet för muscet självständigt bestämma sina kulturinsatser. Vissa villkor som avser museets uppgifter för riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen bör dock kunna föreskrivas.

Information om resultaten av undersöknings- och forskningsarbete samt om kulturvårdsplanering och andra aktuella kulturvårdsfrågor är en betydelsefull del av länsmuseets verksamhet. Informationsarbetet bör i hög grad kunna bidra till att skapa medvetenhet om kulturmiljöns värde och behov av skydd. Genom sin fria ställning i förhållande till beslutande myndigheter kan länsmuseet i detta sammanhang i högre grad än i dag bli opinionsbildande och ett forum för debatt i miljöfrågor.

Med en ansvarsfördelning i enlighet med vad jag här anfört kan inrättandet av en kulturminnesvårdsorganisation inom länsstyrelsen inte uppfattas som en dubblering av funktioner och en splittring av resurser. En personalförstärkning inom länsstyrelsen och ett fortsatt statligt stöd till länsmuseerna innebär givetvis en förstärkning av den regionalt bedrivna kulturminnesvården i dess helhet.»

Sist i förevarande avsnitt av propositionen understryker departementschefen det värdefulla arbete som hembygdsrörelsen uträttar för kulturminnesvården och framhåller att det är väsentligt att både länsstyrelsen och länsmuseet har goda kontakter med hembygdsrörelsen. Vidare framhålls betydelsen av det samarbete som riksorganisationen Samfundet för hembygdsvård inlett med bl. a. riksantikvarieämbetet. Departementschefen förklarar också att han avser att föreslå Kungl. Maj:t att för nästa budgetår höja det bidrag samfundet innevarande år erhållit ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Motioner. Propositionens uttalanden i decentraliseringsfrågan har föranlett yrkande 5 i motionen 1974: 1708 om ett uttalande av riks-

dagen att beslut om byggnadsminnesförklaringar bör decentraliseras till länsstyrelserna. Ett bestämt uttalande av samma innebörd föreslås i motionen 1974: 1701, del av yrkande 10.

Det förslag om den regionala kulturminnesvårdens organisation som lagts fram i propositionen har avvisats i flera motioner. Sålunda hemställs i motionen 1974: 1701, yrkande 8, att riksdagen med avslag på propositionen i denna del skall begära förslag om en organisation i enlighet med riktlinjer som angivits i motionen. I motionen 1974: 1706, yrkande 4, föreslås att riksdagen beslutar att kulturminnesvårdens nuvarande organisation på länsnivå skall bibehållas med skyldighet för landsantikvarien eller dennes ställföreträdare att i länsstyrelsen vara föredragande i frågor som rör kulturminnesvården. Även i motionen 1974: 1708 önskas ett bibehållande av den nuvarande landsantikvarieorganisationen. I motionens yrkande 1 hemställs om ett riksdagsbeslut av denna innebörd, innefattande även att samarbetet mellan landsantikvarien och länsstyrelsen skall regleras på närmare angivet sätt.

I motionen 1974: 1689 hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om särskilda överväganden rörande kulturminnesvården på Gotland.

I motionen 1974: 1717 betonas hembygdsrörelsens betydelse för arbetet inom kulturminnesvård, landskapsvård och allmän miljövård. Uppgifter lämnas om hembygdsrörelsens organisatoriska uppbyggnad och om dess samarbete och samverkan på riksplanet samt regionalt och lokalt med myndigheter, organisationer m. fl. Behovet av ökat statligt bidrag till riksorganisationens upplysningsverksamhet framhålls. De fyra yrkandena i motionens hemställan syftar till uttalanden av riksdagen om ökat ekonomiskt statligt stöd samt om beaktande i olika avseenden av hembygdsrörelsens verksamhet i det utredningsarbete rörande den regionala organisationen på kulturminnesvårdens område som aviseras i propositionen.

Utskottet finner inte vad i motionerna 1974: 1708 (yrkande 5) och 1974: 1701 (yrkande 10) anförts i decentraliseringsfrågan innebära något avvisande av de synpunkter som anförts i propositionen. Utskottet anser att nämnda motionsyrkanden inte behöver föranleda någon åtgärd av riksdagen.

I organisationsfrågan har utskottet funnit sig kunna biträda förslaget i propositionen om inrättande vid varje länsstyrelse av en tjänst för handläggning av kulturminnesvårdsfrågorna, varigenom man totalt sett får en förstärkt organisation på detta område. En förutsättning för utskottets ställningstagande härvidlag är att en försvagning av länsmuseets/landsantikvariens resurser inte får komma i fråga. Utskottet utgår från att organisationsförändringen skall ske med beaktande av vik-

ten av att länsmuseet/landsantikvarien i ekonomiskt hänseende och på annat sätt får möjligheter till ett fortsatt effektivt arbete i kulturminnesvården. Detta bör vara en viktig riktpunkt för arbetet i den grupp som skall överväga utformningen av det nya länsmuseibidraget. I gruppens uppgifter bör därför ingå också att överväga och lämna preciserade förslag angående arbets- och kompetensfördelningen mellan den nye tjänstemannen i länsstyrelsen och länsmuseet/landsantikvarien. Som departementschefen framhållit bör man med en klar ansvarsfördelning kunna undvika att det blir fråga om en dubblering av funktioner. Det bör understrykas att avsikten inte är att bygga upp en särskild kulturminnesenhet i länsstyrelsen. Länsmuseet/landsantikvarien bör i det nya läget behålla sin nuvarande viktiga uppgift som remiss- och kontaktorgan i förhållande till länsstyrelsen och samtidigt genom sin fria ställning ha goda möjligheter att vid sidan av det museala och vetenskapliga arbetet bedriva en informativ och opinionsbildande verksamhet samt lämna kommunerna hjälp i kulturvårdsarbetet. Vad utskottet sålunda i anledning av propositionen samt motionerna 1974: 1701, yrkande 8, 1974: 1706, yrkande 4, och 1974: 1708, yrkande 1, anfört i organisationsfrågan bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Utskottet finner inte anledning för riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om särskilda överväganden rörande kulturminnesvården på Gotland. De skäl som skulle kunna anföras härför har samma giltighet i andra delar av landet, och utskottet avstyrker därför motionen 1974: 1689.

I vad slutligen gäller hembygdsrörelsen instämmer utskottet i de positiva uttalanden som både i propositionen och i motionen 1974: 1717 gjorts om hembygdsrörelsens verksamhet och om dess stora betydelse för arbetet inom kulturminnesvården.

Det första yrkandet i motionen avser frågan om statligt ekonomiskt stöd till hembygdsrörelsen. Med anledning av vad departementschefen anfört om en höjning av bidraget till hembygdsrörelsens centrala verksamhet anser sig utskottet kunna utgå från att en i motionen angiven framställning från Samfundet för hembygdsvård kommer att prövas i positiv anda.

Vad därefter beträffar motionärernas önskemål om samverkan på det regionala planet samt om bidrag till lokalt bedriven verksamhet förutsätter utskottet att hithörande frågor kommer att tas upp till bedömning av den i propositionen aviserade och av utskottet i det föregående berörda arbetsgruppen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen 1974: 1717.

2.12 Arkiven m. m. (avsnitt 25.12 i propositionen)
2.13 Folkbibliotek (avsnitt 25.13 i propositionen)
2.14 Folkets park, Folkets hus m. m. (avsnitt 25.14 i propositionen)

Vad som anförts i dessa avsnitt av propositionen har inte gett *utskottet* anledning till uttalanden.

2.15 Radio och television (avsnitt 25.15 i propositionen)

Propositionen. Departementschefen pekar i propositionen på vissa rundradiofrågor som har samband med övervägandena beträffande kulturpolitiken. Han erinrar därvid också om att nu löpande period för avtalet mellan staten och Sveriges Radio löper ut den 30 juni 1977, vilket aktualiserar frågan huruvida de krav som från olika håll ställs på rundradioverksamheten kan tillgodoses inom ramen för ett oförändrat avtal. I detta läge finner han det nödvändigt med en noggrann analys bl. a. av frågor rörande rundradioverksamhetens organisation och finansiering samt av formerna för Sveriges Radios kontakt med publiken. Uppgiften att genomföra denna analys bör enligt propositionen anförtros åt en parlamentarisk utredning. Vid sidan av denna bör en särskild arbetsgrupp tillkallas för behandling av vissa frågor som kan lösas inom ramen för nuvarande avtal.

Motioner. I motionen 1974: 220, yrkande 2, hemställs att barnkulturen regleras i statens avtal med Sveriges Radio, medan i motionen 1974: 1701, yrkande 3, hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att vad som i motionen anförts angående Sveriges Radios kulturella och kulturpedagogiska verksamhet beaktas vid utarbetande av nytt avtal mellan staten och Sveriges Radio.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att Sveriges Radio har ett stort kulturpolitiskt ansvar inte minst i vad avser barnkulturen. Det kan enligt utskottets mening förutsättas att man i det kommande parlamentariska utredningsarbetet inför den nya avtalsperiod som börjar den 1 juli 1977 kommer att behandla även frågan om hur ingående detta ansvar bör preciseras och regleras i ett eventuellt nytt avtal. Därmed kommer de synpunkter som ligger bakom nu förevarande yrkanden i i motionerna 1974: 220 och 1974: 1701 också under övervägande. Utskottet anser därför att dessa yrkanden inte behöver föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker alltså motionerna 1974: 220, yrkande 2, och 1974: 1701, yrkande 3.

2.16 Kommersiellt driven kulturverksamhet (avsnitt 25.16 i propositionen)

Vad som anförts i detta avsnitt av propositionen har inte gett *utskottet* anledning till uttalanden.

2.17 Kulturarbetarna (avsnitt 25.17 i propositionen)

Propositionen. De insatser som under de senaste decennierna gjorts för att förbättra kulturarbetarnas villkor behöver enligt departementschefen fullföljas. Att inte propositionen i större utsträckning direkt berör konstnärernas villkor förklaras med nödvändigheten av att avvakta remissbehandlingen av vissa betänkanden samt väntade förslag från olika utredningar. Sålunda remissbehandlas f. n. litteraturutredningens och filmutredningens betänkanden, medan förslag från kulturrådet och 1965 års musei- och utställningssakkunniga väntas senare i år. Departementschefen förklarar sig ha för avsikt att under den kommande treårsperioden återkomma till frågor om statliga insatser för kulturarbetarna.

Motioner. Vissa kulturarbetarfrågor berörs i motionen 1974: 1709. I motionen påpekas bl. a. att stat och kommun har möjlighet att påverka bildkonstnärernas levnadsförhållanden genom sin inköpspolitik i vad gäller konst. Det är enligt motionärerna otillfredsställande att de statliga anslagen för inköp av konst ännu inte utgår enligt den s. k. enprocentsregeln vars innebörd är att vid beviljandet av anslag till statliga byggnader ett belopp motsvarande ca en procent av byggnadskostnaderna skall anvisas till konstnärlig utsmyckning. Motionärerna föreslår därför (yrkande B 2 a) att kulturrådet ges i uppdrag att framlägga förslag om åtgärder för att upprätthålla enprocentsregeln. Vidare bör åt kulturrådet uppdras att föreslå ett system för ersättningar till konstnärer för de kostnader som för dem är förenade med utställningar av deras verk (yrkande B 2 b). Sistnämnda fråga tas upp även i motionen 1974: 722, vari hemställs att riksdagen uppdrar åt Kungl. Maj:t att snarast utarbeta bestämmelser för statsbidrag till utställningsersättningar. Samma uppdrag föreslås i fråga om statsbidrag till kommunala konstsalonger m. m.

Utskottet. Delade meningar torde inte råda om angelägenheten av att förbättra bildkonstnärernas villkor. Vad beträffar den s. k. enprocentsregeln instämmer utskottet i att den konstnärliga utsmyckningen av statliga byggnader självfallet är av betydelse för konstnärernas arbetsmöjligheter. Utskottet finner det önskvärt att kostnaderna för konstnärlig utsmyckning från början beaktas i kostnadsberäkningarna för byggnader som kan komma i fråga för dylik utsmyckning. Önskvärt är också att frågor om konstnärlig utsmyckning bedöms under medverkan av konstnärer.

Enligt vad utskottet erfarit kommer kulturrådet att presentera sina förslag rörande kulturarbetarfrågorna i september 1974. Utskottet utgår från att frågan om den s. k. enprocentsregeln kommer att prövas i sitt större sammanhang vid behandlingen av rådets förslag. Något särskilt uppdrag från riksdagens sida till kulturrådet erfordras inte, varför utskottet avstyrker förevarande yrkande i motionen 1974: 1709.

Av motsvarande skäl och även med hänsyn till vad utskottet vid sin behandling av avsnitt 25.4 i propositionen anfört om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun avstyrker utskottet yrkandena i motionerna 1974: 722 och 1974: 1709 i vad de avser utställningsersättningar.

Vad beträffar förslaget i motionen 1974: 722 om statsbidrag till kommunala konstsalonger och vissa andra typer av utställningslokaler får utskottet hänvisa dels till sitt uttalande i betänkandet KrU 1973: 7 om den väsentliga betydelsen för konstnärer att ha goda utställningsmöjligheter, dels till vad utskottet anfört i det föregående vid sin behandling av sistnämnda avsnitt i propositionen. Utskottet avstyrker motionen 1974: 722 även i nu förevarande del.

2.18 Kulturpolitiska insatser för olika grupper i samhället (avsnitt 25.18 i propositionen)

Propositionen. Vid behandlingen av målfrågorna förordas i propositionen, som tidigare nämnts, att de kulturpolitiska insatserna utformas med hänsyn till människors olika behov och sociala förhållanden och att vid en utbyggnad av statens åtaganden insatser för eftersatta grupper och kulturfattiga miljöer prioriteras. Under nu förevarande avsnitt i propositionen ges exempel på grupper för vilka särskilda insatser behövs. Bl. a. framhåller departementschefen i flera sammanhang kraftigt betydelsen av insatser på kulturområdet när det gäller att ge barnen bästa möjliga betingelser att utveckla sitt känslo- och tankeliv. Förskolans och skolans roll liksom de fria och frivilliga barn- och ungdomsorganisationernas stora betydelse i sammanhanget understryks. Departementschefen räknar med att statens kulturråd kommer att ägna stor uppmärksamhet åt barnkulturfrågorna.

Invandrare och andra etniska minoriteter måste, framhåller departementschefen, ha möjlighet såväl att delta i det svenska kulturlivet som att utveckla sin ursprungliga kultur för att därigenom bevara sin nationella identitet. I propositionen omnämns att invandrarutredningen, som allmänt behandlar de språkliga minoriteternas kultursituation, kommer att framlägga förslag i dessa frågor under år 1974. Vidare erinras om att de språkliga minoriteternas litteraturförsörjning belysts i litteraturutredningens nyligen avgivna slutbetänkande.

Vad beträffar samerna erinras i propositionen om att på förslag av sameutredningen, som utreder frågan om åtgärder till stöd för samernas språk och kultur, förslag framlagts i årets statsverksproposition dels om ökat statligt stöd till Samernas folkhögskola i Jokkmokk, dels om inrättande av en professur i samiska vid universitetet i Umeå. Dessa förslag har godkänts av riksdagen.

De handikappades möjligheter att delta i kulturlivet måste förbättras, framhålls det i propositionen. Strävan bör enligt departementschefen vara att handikappade så långt det över huvud taget är möjligt skall kunna delta i den allmänna kulturverksamheten.

I avvaktan dels på remissbehandling av litteraturutredningens slutbetänkande, som innehåller förslag om de vuxna läshandikappades litteraturförsörjning, dels på förslagen från handikapputredningen har departementschefen förordat en förstärkning av anslaget Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet samt en uppräkning av vissa för handikappåtgärder avsedda belopp under andra anslag.

Motioner. I motionen 1974: 1721 framhålls att resonemangen i propositionen inte leder till förslag om några konkreta åtgärder. Med tanke på bl. a. att barnen i särskilt hög grad är utsatta för kulturkommersialismens verkningar bör enligt motionärerna betydande belopp snarast anslås under ett särskilt anslag till kulturell verksamhet bland barn. Förslag härom bör enligt yrkande 4 i motionen av Kungl. Maj:t förelåggas riksdagen.

I samma motion, yrkande 5, hemställs att riksdagen begär förslag om ett särskilt anslag till stöd för kulturell verksamhet bland invandrare.

Ett särskilt anslag till främjande av samernas internationella kulturutbyte med andra etniska minoriteter m. m. föreslås i motionen 1974: 1690. Det är enligt motionärerna viktigt att de samiska kulturutövarna bereds tillfälle att delta i konferenser, utställningar och kurser utomlands.

I motionen 1974: 1714, första att-satsen, hemställs att riksdagen gör ett uttalande om vikten av ökade insatser på samhällsplaneringens område m. m. för att göra de kulturella verksamheterna och aktiviteterna tillgängliga för alla, varvid motionärerna särskilt haft de handikappade i tankarna.

Utskottet. Delade meningar torde inte råda om betydelsen av att stimulera barnens kulturella verksamhet. Det förtjänar emellertid också framhållas att viktiga insatser redan görs i detta avseende och att det på många områden finns en grund att bygga vidare på. För-

slag av bl. a. litteraturutredningen och filmutredningen har givit underlag för överväganden om ytterligare insatser. Förskolans förutsättningar att berika barnens kulturutveckling ökar i omfattning och betydelse. Beträffande statens ekonomiska insatser bör det framhållas att riksdagens bifall till de i propositionen förordade förstärkningarna av stödet till t. ex. det fria kollektiva skapandet kommer att innebära förbättrade förutsättningar även för aktiviteter bland barn och ungdom. Det nya kulturrådets ansvar för barnkulturfrågorna torde komma att ytterligare medverka till att detta område uppmärksammas. De konkreta insatserna måste som departementschefen anför utformas av institutioner, grupper, organisationer och föreningar.

Utskottet anser sig ha goda skäl att räkna med att barn- och ungdomskulturfrågorna fortlöpande kommer att ägnas intensiv uppmärksamhet av vederbörande myndigheter och organisationer m. fl. Mot den bakgrunden finner utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att i enlighet med yrkande 4 i motionen 1974: 1721 begära förslag om en särskild medelsanvisning till kulturell verksamhet bland barn. Yrkandet avstyrks alltså.

I vad gäller i n v a n d r a r n a är situationen den att ett betänkande av invandrarutredningen beräknas föreligga i år. Detta betänkande tillsammans med litteraturutredningens slutbetänkande kan väntas innebära en väsentlig förbättring av underlaget för en samlad bedömning av den kulturella verksamheten bland invandrare och andra etniska grupper. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet yrkande 5 i motionen 1974: 1721 beträffande ett särskilt anslag för stöd till kulturell verksamhet bland invandrare. I sammanhanget bör uppmärksammas att departementschefen i linje med önskemålen i motionen förutsatt att invandrarnas egna organisationer skall ha en given plats när det gäller arbete för invandrarnas egna kulturaktiviteter.

Med anledning av yrkandet i motionen 1974: 1690 angående s a m e r n a får utskottet peka på att det inom ramen för det av Kungl. Maj:t förordade bidragsbeloppet till särskilda kulturella ändamål upptagits 400 000 kr., avsedda att ställas till det nya kulturrådets disposition för olika tillfälliga insatser, bl. a. konferenser och kurser. Vidare erinrar utskottet om det föregående år inrättade nordiska sameinstitutet. I sitt betänkande KrU 1974: 13 har utskottet tillstyrkt nordiska ministerrådets förslag till verksamhetsbudget för nordiskt kulturellt samarbete år 1975. I denna budget har upptagits ett ökat anslag för en fortsatt utbyggnad av institutet. Utskottet har erfarit att vissa medel för ospecificerade projekt ingår i detta anslag. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till yrkandet i motionen 1974: 1690 om särskild medelsanvisning.

Utskottet ansluter sig till den i propositionen uttalade uppfattningen

att man bör eftersträva att de handikappade så långt det är möjligt kan delta i den allmänna kulturverksamheten och likaså till uttalandet att detta ställer krav på åtgärder inom områden som stadsplanering, lokalutformning och social service.

Vad angår motionen 1974: 1714 såvitt den nu är i fråga är utskottet ense med motionärerna om betydelsen av de i motionen exemplifierade åtgärderna. Det kan också med tillfredsställelse noteras att stat, kommun och andra ansvariga söker komma till rätta med de hinder som möter de handikappade. Utskottet inser att ökade insatser i denna riktning behövs men är med hänsyn till vad som anförts i dessa frågor i propositionen och i andra sammanhang övertygat om att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst på problemen utan att riksdagen gör det i motionen 1974: 1714, första att-satsen, begärda uttalandet i frågan.

2.19 Administrativa organ inom kulturområdet (avsnitt 25.19 i propositionen)

Vad som under detta avsnitt i propositionen anförts beträffande Kulturorganisationen i primärkommunerna (25.19.1), Kulturorganisationen i landstingskommunerna (25.19.2), Den centrala kulturadministrationen (25.19.3) samt Riksarkivet (25.19.6) har inte föranlett *utskottet* att göra några särskilda uttalanden.

2.19.1 Statens kulturråd (avsnitt 25.19.4 i propositionen)

Propositionen. I propositionen föreslås att en ny myndighet, statens kulturråd, skall inrättas den 1 oktober 1974. Rådet förordas i inledningsskedet överta uppgifter från teater- och musikrådet, tidskriftsnämnden och skolöverstyrelsens biblioteksscktion. Det skall enligt propositionen ha rådgivande, utredande och statsbidragsprövande uppgifter. Bl. a. avses det få i uppdrag att fördela medel till fria teatergrupper, till stöd åt tidskrifter samt till experiment och utvecklingsarbete på amatörområdet.

Det nya kulturrådet bör enligt propositionen ledas av en styrelse med högst 15 ledamöter. Bland ledamöterna föreslås ingå representanter för följande intressegrupper, nämligen kommunerna, landstingen, kulturarbetarorganisationerna, folkbildningsorganisationerna och löntagarorganisationerna. I styrelsen bör vidare enligt propositionen ingå ledamöter med en bred samhällelig erfarenhetsbakgrund. Det förutsättes ankomma på Kungl. Maj:t att efter sedvanliga överväganden utse styrelsens ledamöter.

Under kulturrådets styrelse skall enligt propositionen finnas tre nämnder, nämligen en för teater, musik och dans, en för konst, museer

och utställningar samt en för litteratur och bibliotek. Nämnderna avses få rådgivande och — bl. a. i vissa bidragsfrågor — beslutande uppgifter. I nämnderna bör enligt departementschefen ingå ledamöter med sakkunskap och erfarenhet av verksamhet inom olika delar av kulturområdet.

Frågan om besvärsrätt behandlas i propositionen under avsnittet Statens ekonomiska insatser (25.21). Departementschefen förordar att besvär inte skall kunna anföras i de fall när den som söker statsbidrag kan komma i fråga för bidrag i mån av tillgång på medel men någon ovillkorlig rätt till bidrag ej föreligger för den som uppfyller särskilt angivna villkor för bidrag.

Motioner. Propositionens förslag om sammansättning av kulturrådets styrelse har föranlett yrkanden i tre motioner. Enligt motionen 1974: 1701 bör styrelsen med hänsyn till att den får en mycket stark maktställning ges en helt parlamentarisk sammansättning. Motionärerna hemställer i yrkande 11 om ett uttalande av riksdagen av denna innebörd. En parlamentarisk förankring av styrelsen med representanter nominerade av riksdagspartierna föreslås i motionen 1974: 1706 och riksdagen föreslås i yrkande 2 hemställa därom. Kyrkans betydelse som bärande kraft för kulturlivet bör enligt motionen 1974: 1691 markeras genom ett beslut av riksdagen att en representant med särskild anknytning till svenskt kyrkoliv skall ingå i styrelsen.

I den vid vårriksdagens början väckta motionen 1974: 220, yrkande 1, föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning och förslag om inrättande av en särskild avdelning för barnkultur inom kulturrådet, medan riksdagen enligt motionen 1974: 1713 bör uttala sig för att en nämnd inrättas med särskilt ansvar för kulturens plats i undervisningen. Vad motionärerna därvid främst har i tankarna är de humanistiska ämnena (humanioraområdet).

I motionen 1974: 1657 hemställs om ett riksdagsuttalande om att den nämnd inom statens kulturråd som kommer att handha fördelningen av tidskriftsstödet bör ges en sådan allsidig och kulturpolitiskt differentierad sammansättning att kvalitet och mångfald i utbudet av åsikter och behandlade ämnen främjas.

Sistnämnda motion tar även upp frågan om besvärsrätt över beslut av den nämnd som skall fördela tidskriftsstödet. Det synes motionärerna självklart att beslut av nämnd rörande fördelningen av en anslagssumma som ställts till förfogande för att främja kulturändamål skall kunna överklagas i rådets styrelse. Riksdagen bör enligt motionärerna uttala att möjlighet till besvär i ytterligare högre instans skall ges.

I motionen 1974: 1701, yrkande 12, föreslås ett beslut av riksdagen att alla beslut som fattas av kulturrådets nämnder skall kunna över-

klagas hos rådets styrelse samt att styrelsens beslut skall kunna överklagas hos Kungl. Maj:t.

Utskottet tillstyrker att den nya myndigheten statens kulturråd inrättas och ges i propositionen förordat verksamhetsområde. Därmed tillstyrker utskottet också att teater- och musikrådet, tidskriftsnämnden och verksamheten vid skolöverstyrelsens biblioteksektion upphör vid utgången av september 1974 och likaså att Kungl. Maj:t erhåller föreslagna bemyndiganden i fråga om inrättande av en chefstjänst samt vidtagande av vissa övergångsanordningar och åtgärder i övrigt.

Utskottet finner inte skäl tillstyrka yrkande 11 i motionen 1974: 1701 om ett riksdagsuttalande att rådets styrelse bör ha en helt parlamentarisk sammansättning. Utskottet vill emellertid framhålla att vad som sägs i propositionen inte talar emot att styrelsen kommer att ges ett parlamentariskt inslag med företrädare för olika politiska partier. Utskottet finner det önskvärt att så blir fallet. Om också riksdagen uttalar sig härför bör syftet med yrkande 2 i motionen 1974: 1706 kunna anses bli i huvudsak tillgodosett. Vad utskottet anfört beträffande frågan om parlamentariskt inslag i styrelsen bör riksdagen som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet har förståelse för den uppfattning som ligger bakom yrkandet i motionen 1974: 1691 men anser inte att riksdagen bör peka ut fler intressegrupper att särskilt bli representerade i kulturrådets styrelse. Med hänsyn härtill avstyrks denna motion.

Med anledning av de i detta avsnitt redovisade yrkandena i motionerna 1974: 220 och 1974: 1713 får utskottet erinra om följande.

Angelägenheten av insatser i syfte att stimulera barnens kulturella verksamhet framhålls i olika sammanhang i propositionen och därvid betonas kraftigt skolans roll i sammanhanget. Det förutsätts att ett fastställande av de i propositionen föreslagna målen för de kulturpolitiska insatserna skall göra det lättare att precisera skolans kulturpolitiska uppgifter. Departementschefen räknar också, som nämnts i det föregående, med att statens kulturråd kommer att ägna stor uppmärksamhet åt barnkulturfrågorna. Ett samarbete mellan kulturrådet och skolöverstyrelsen förutsätts komma till stånd.

Utskottet vill kraftigt understryka att barnkulturfrågorna måste ägnas stor uppmärksamhet av kulturrådet och dess tre nämnder. I detta sammanhang bör också noteras att kulturrådets styrelse avses kunna tillsätta särskilda arbetsgrupper för beredning- och utredninguppgifter. Med hänsyn härtill och till vad utskottet i övrigt anfört angående barnkulturfrågorna anser utskottet att syftet med yrkande 1 i motionen 1974: 220 kan väntas bli i allt väsentligt tillgodosett utan att riksdagen anhåller om den i motionen önskade utredningen. Utskottet avstyrker motionen 1974: 220, yrkande 1.

Utskottet anser det inte påkallat eller organisatoriskt lämpligt med någon särskild nämnd för kulturens, särskilt humanioraområdets, plats i undervisningen, varför motionen 1974: 1713 avstyrks.

Utskottet kan inte finna att vad i propositionen uttalats om sammansättningen av kulturrådets nämnder strider mot de krav som framförts i motionen 1974: 1657, yrkande 1. Det bör självfallet vara en strävan vid utseendet av ledamöterna i samtliga tre nämnder att få en sammansättning som ger respektive nämnd allsidighet i fråga om åsiktsinriktning i förening med sakkunskap och erfarenhet av arbetsområdet. Att riksdagen gör något särskilt påpekande härom kan utskottet inte finna påkallat. Med det anförda avstyrks yrkande 1 i motionen 1974: 1657.

Vad som anförts i motionerna 1974: 1657 och 1974: 1701 om rätt att anföra besvär över beslut av kulturrådets styrelse och nämnder har inte övertygat utskottet om att riksdagen bör biträda de i motionerna framförda yrkandena om besvärsrätt. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i denna fråga.

Utskottet avstyrker motionerna 1974: 1657, yrkande 2, och 1974: 1701, yrkande 12.

2.19.2 Riksantikvarieämbetet (avsnitt 25.19.5 i propositionen)

Propositionen. I detta avsnitt av propositionen behandlas organisatoriska frågor rörande riksantikvarieämbetet m. m. Det uttalas därvid att vissa frågor behöver utredas ytterligare och att detta bör ske inom en särskild organisationskommitté.

Motioner. I motionen 1974: 1708 erinras om att MUS 65 föreslagit inrättande av en fastighetsfond vid riksantikvarieämbetet vilket skulle möjliggöra att kulturhistoriskt värdefulla byggnader fördes över till ämbetets förvaltning. I samband därmed skulle inom ämbetet inrättas en särskild fastighetsbyrå. Motionärerna hemställer i yrkande 4 om ett beslut av riksdagen om genomförande av detta förslag. Samma ståndpunkt i denna fråga intas i motionen 1974: 1701. I motionens yrkande 10 hemställs bl. a. att riksdagen ansluter sig härtill och ger detta till känna för Kungl. Maj:t.

De i motionen 1974: 1718 framställda yrkandena syftar till en intensifiering av riksantikvarieämbetets fornminnesinventering, en viss vidgning av arbetsprogrammet och ett säkerställande av medelstilldelningen för dessa ändamål samt utredning angående vissa service- och informationsfunktioner.

Utskottet erinrar om att budgetutredningen i betänkandet Budgetreform (SOU 1973: 43) föreslagit avskaffande av statens fastighetsfond. Ett eventuellt genomförande av detta förslag berör emellertid inte kär-

nan i nu förevarande yrkanden i motionerna 1974: 1701 och 1974: 1708, nämligen att kulturhistoriskt värdefulla byggnader skall kunna föras över till ämbetets förvaltning och att ämbetet skall få erforderliga resurser för denna förvaltningsuppgift. Utskottet anser det lämpligt att man vid den kommande utredningen angående ämbetets organisation också söker finna lösningar av denna fråga. Något särskilt uttalande av riksdagen härom anser sig utskottet dock inte böra föreslå. Utskottet avstyrker motionerna 1974: 1701, del av yrkande 10, och 1974: 1708, yrkande 4.

I motionen 1974: 1718 behandlas frågor som enligt vad utskottet inhämtat för närvarande övervägs inom riksantikvarieämbetet och som kan väntas bli behandlade i ämbetets anslagsframställning för budgetåret 1975/76. Utskottet anser inte att riksdagen i förevarande sammanhang bör fatta något beslut i dessa frågor och avstyrker därför motionen 1974: 1718.

2.20 Lokaler för kultur- och föreningsverksamhet (avsnitt 25.20 i propositionen)

Vad som anförts i detta avsnitt av propositionen har inte gett *utskottet* anledning till några särskilda uttalanden.

2.21 Statens ekonomiska insatser (avsnitt 25.21 i propositionen)

Propositionen. I detta avsnitt av propositionen gör departementschefen en sammanfattning av de kostnadsmässiga konsekvenserna för nästa budgetår av förslagen i propositionen. Han erinrar också om att kulturrådet starkt betonat vikten av en flerårsplanering av de statliga kulturutgifterna. För egen del uttalar han att de stora anspråk som kommer att ställas på ekonomiska insatser från statens sida gör att prioriteringar mellan olika ändamål blir av väsentlig betydelse. Dessa måste ske med ett långsiktigt perspektiv. I första hand bör planeringen inriktas på en treårsperiod, dvs. budgetåren 1974/75—1976/77, medan planeringen för tiden därefter bör bygga på de erfarenheter och kompletterande utredningar som görs under de närmaste åren. Departementschefen anför vidare i detta sammanhang följande.

»Bl. a. mot bakgrund av vad jag anfört vid behandlingen av den kommersiellt drivna kulturverksamheten (25.16) anser jag att insatserna under den senare delen av treårsperioden i första hand bör avse sådana områden som nu inte kunnat tas upp. Jag bedömer åtgärder inom litteratur-, konst- och filmområdena som särskilt angelägna. Under treårsperioden bör det också bli aktuellt att ta ställning till formerna för de statliga insatserna för kulturarbetarna.

Vid sidan om nämnda områden måste givetvis det reformarbete fortsätta för vilket jag i det föregående angett riktlinjer.

Stödet till det fria kollektiva skapandet bör byggas ut. Jag räknar därvid med att det bl. a. skall bli möjligt att förstärka stödet till såväl experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet för amatörer som till kulturprogram inom föreningslivet.

I fråga om de statsbidragsberättigade museerna och institutionerna på teatern, dansens och musikens områden bör särskild vikt läggas vid att stödja en utveckling mot en vidgad regional verksamhet. Vissa nya institutioner förutsätts kunna få statligt stöd. Ett viktigt inslag i utvecklingen är att ett statsbidrag till länsmuseerna införs samtidigt med att det regionala ansvaret för kulturminnesvården förändras. Bidraget bör avse länsmuseernas museala och kulturminnesvårdande uppgifter.

De statliga insatserna för de centrala kulturinstitutionerna bör bl. a. avse deras riksansvar. Möjligheterna att i enlighet med de principer som redovisats i det föregående föra över uppgifter och resurser från vissa centrala institutioner till regionala huvudmän bör bevakas.»

I nyssnämnda sammanfattning av de kostnadsmässiga konsekvenserna för nästa budgetår av förslagen i propositionen redovisas bl. a. en sammanlagd ökning under riksantikvarieämbetets anslag om 800 000 kr. bl. a. för ämbetets medverkan i den fysiska riksplaneringen och för vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Det påpekas också att sedan lång tid stöd till kulturminnesvården utgått av särskilda lotterimedel. Förslaget om en ökning av riksantikvariecmbetets anslag till vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader är bl.a. motiverat av att ett permanent behov av detta slag anses böra tillgodoses över riksstatsanslag. I sammanhanget erinras också om att de ekonomiskt sett mest betydande statliga utgifterna för kulturminnesvårdande åtgärder under senare år utgjorts av de bidrag som beviljats av arbetsmarknadsverket. Den anslagsmässiga utvecklingen av detta stöd är därför av stor betydelse för kulturminnesvården i landet framhåller departementschefen.

Motioner. I motionen 1974: 1701 kritiseras vad som sägs i propositionen om planeringen för den närmaste treårsperioden. Motionärerna saknar fasta tidpunkter och förslag om konkreta åtgärder. De pekar på ett antal områden där de anser åtgärder särskilt angelägna och hemställer i yrkande 13 att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att ett förslag till treårsplan föreläggs 1974 års höstriksdag.

Frågan om byggnadsminnesvårdens finansiering har föranlett flera motionsyrkanden. I något skiftande ordalag hemställs sålunda i motionerna 1974: 1027, 1974: 1706, yrkande 5, och 1974: 1712, första attsatsen, om utredning beträffande byggnadsminnesvårdens finansiering.

I motionen 1974: 1701 uttalas att det skett en väsentlig åtstramning i arbetsmarknadsstyrelsens bidragsgivning till beredskapsarbeten inom kulturminnesvården. Riksdagen bör enligt motionärerna anhålla hos Kungl. Maj:t att sådana bestämmelser utfärdas rörande arbetsmarknadsstyrelsens bidragsgivning att bättre möjligheter än för närvarande kan erbjudas för byggnadsminnesvården även vid objekt i kommunal och enskild ägo (yrkande 9).

Även motionerna 1974: 1708 och 1974: 1720 anknyter till den ur kulturminnesvårdens synpunkt negativa utvecklingen beträffande arbetsmarknadsstyrelsens bidragsgivning inom kulturminnesvårdens område. Motionärerna anser att vad som saknas är en för riksantikvarieämbetet gällande kungörelse innehållande normer för bidragsgivningen till vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader m. m. En dylik kungörelse skulle kunna ligga till grund också för arbetsmarknadsstyrelsens bidragsgivning. Motionärerna anser att riksdagen hos Kungl. Maj:t bör begära utfärdande av en sådan kungörelse (1974: 1708, del av yrkande 3, och 1974: 1720, andra att-satsen).

Utskottet delar departementschefens uppfattning om vikten av en långsiktig planering av de statliga insatserna på kulturområdet och vill framhålla önskvärdheten av att propositionens intentioner i detta avseende utvecklas och fullföljs och att resultatet redovisas för riksdagen i lämpliga sammanhang. Utskottet anser sig däremot inte böra tillstyrka yrkande 13 i motionen 1974: 1701 om framläggande av en treårsplan redan vid 1974 års höstsession.

Ett av de i propositionen angivna kulturpolitiska målen är att garantier skall skapas för att äldre tiders kultur tas till vara och levandegörs. Departementschefen har, när han utvecklat innebörden av detta mål, bl. a. betonat att ett bevarande av den historiska kontinuiteten i den fysiska kulturmiljön måste tillmätas en grundläggande betydelse för den enskildes känsla av trygghet och förankring i tillvaron. I propositionen förcslås, i avvaktan på resultatet av ett fortsatt utredningsarbete om kulturminnesvårdens centrala och regionala organisation, en viss förstärkning av riksantikvarieämbetets anslag till vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Därjämte erinras om att arbetsmarknadsstyrelsen ställt betydande medel till förfogande för kulturminnesvårdande arbeten.

Frågan om formerna för medelstilldelningen till vård och bevarande av byggnader och byggnadsmiljöer har, som framgått av det föregående, tagits upp i flera motioner, nämligen 1974: 1027, 1974: 1701 (yrkande 9), 1974: 1706 (yrkande 5), 1974: 1712 (första att-satsen), 1974: 1708 (del av yrkande 3) och 1974: 1720 (andra att-satsen). Utskottet anser att den angivna frågan är mycket väsentlig och att en översyn behövs. Utskottet tillstyrker det i motionen 1974: 1712, första att-satsen, framställda yrkandet om en dylik översyn och motsvarande yrkanden i motionerna

1974: 1027 och 1974: 1706 (yrkande 5). Vid riksdagens bifall härtill blir syftet med övriga här behandlade motionsyrkanden i viss mån tillgodosett.

3 Utskottets hemställan i anslutning till propositionens allmänna del

Under åberopande av vad som anförts i det föregående hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 1688, yrkande 1, om överförande av hemslöjden till det föreslagna nya kulturrådets arbetsområde,
2. att riksdagen som sin mening ger till känna för Kungl. Maj:t vad utskottet med anledning av motionen 1974: 1688, yrkande 2, anfört om hemslöjden och kulturpolitiken,
3. att riksdagen avslår motionen 1974: 1693 om folkhögskolans roll i kulturlivet,
4. att riksdagen avslår motionen 1974: 1701, yrkande 2, om den kulturellt fostrande verksamheten inom skolväsendet,
5. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 1701, del av yrkande 1 avseende ändring i ett av delmålen för den statliga kulturpolitiken, godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken,
6. att riksdagen avslår motionen 1974: 1701 i vad avser ett tillägg till de i propositionen 1974: 28 angivna målen för den statliga kulturpolitiken (del av yrkande 1),
7. att riksdagen avslår motionen 1974: 1721, yrkande 1, om tillägg till de i propositionen 1974: 28 angivna riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken,
8. att riksdagen avslår motionen 1974: 1706, yrkande 1, om insatserna till stöd för äldre tiders kultur,
9. att riksdagen avslår motionen 1974: 1701, yrkande 4, om ett statligt bidrag till kommunala åtgärder på kulturområdet,
10. att riksdagen
    a. som sin mening ger till känna för Kungl. Maj:t vad utskottet anfört med anledning av motionen 1974: 1694 i vad gäller en prioritering av det folkrörelseburna kulturarbetet,
    b. avslår motionen 1974: 1694 i vad gäller en automatisk anpassning av vissa anslag till kostnadsutvecklingen,
11. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 1709, del av yrkande B 1, godkänner de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet för amatörer,

12. att riksdagen godkänner de i propositionen 1974: 28 förordade grunderna för statsbidrag till mindre ensembler och fria grupper,
13. att riksdagen avslår motionen 1974: 1704 om statens stöd till s. k. SOR-orkestrar,
14. att riksdagen avslår motionerna 1974: 720 och 1974: 1710 om förslag till statsbidrag till den kommunala musikskoleverksamheten,
15. att riksdagen avslår motionen 1974: 1721, yrkande 2, om förslag angående ett lokalt aktivitetsstöd av generell karaktär på kulturområdet,
16. att riksdagen avslår motionen 1974: 1701, yrkande 6, om sammansättningen av förmedlingsbyrån för fördelning av vissa bidrag till kulturprogram inom föreningslivet,
17. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 1706, yrkande 3, godkänner de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till kulturprogram inom föreningslivet,
18. att riksdagen avslår motionen 1974: 1656 om storleken av bidragen till föreläsningar,
19. att riksdagen godkänner att Operans och Dramatiska teaterns verksamhet den 1 juli 1975 förs över på statsägda aktiebolag,
20. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att träffa erforderliga avtal med Operan och Dramatiska teatern om överförandet av verksamheten på statsägda aktiebolag,
21. att riksdagen avslår motionen 1974: 1703 om vissa kyrkomusikaliska utbildnings- och samordningsfrågor,
22. att riksdagen avslår motionerna 1974: 1701, yrkande 7, och 1974: 1708, yrkande 2, om statsbidragsbestämmelser för länsmuseerna,
23. att riksdagen avslår motionerna 1974: 1701, del av yrkande 10, och 1974: 1708, yrkande 5, om decentralisering av byggnadsminnesförklaringar,
24. att riksdagen med anledning av motionerna 1974: 1701, yrkande 8, 1974: 1706, yrkande 4, och 1974: 1708, yrkande 1, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående den regionala kulturminnesvårdens organisation,
25. att riksdagen avslår motionen 1974: 1689 om särskilda överväganden rörande kulturminnesvården på Gotland,
26. att riksdagen avslår motionen 1974: 1717 om hembygdsrörelsen,
27. att riksdagen avslår motionen 1974: 220, yrkande 2, om reglering av barnkulturen i statens avtal med Sveriges Radio,
28. att riksdagen avslår motionen 1974: 1701, yrkande 3, om nytt avtal med Sveriges Radio,

29. att riksdagen avslår motionen 1974: 1709, yrkande B 2 a, om upprätthållande av den s. k. enprocentsregeln,
30. att riksdagen avslår motionerna 1974: 1709, yrkande B 2 b, och 1974: 722, sistnämnda motion i vad avser utställningsersättningar,
31. att riksdagen avslår motionen 1974: 722 i vad avser statsbidrag till kommunala konstsalonger m. m.,
32. att riksdagen avslår motionen 1974: 1721, yrkande 4, om förslag till anslag till kulturell verksamhet bland barn,
33. att riksdagen avslår motionen 1974: 1721, yrkande 5, om förslag till anslag till kulturell verksamhet bland invandrare,
34. att riksdagen avslår motionen 1974: 1690 om samernas internationella kulturutbyte,
35. att riksdagen avslår motionen 1974: 1714, första att-satsen, om ökade insatser på samhällsplaneringens område med sikte särskilt på de handikappade,
36. att riksdagen beslutar att teater- och musikrådet, tidskriftsnämnden och verksamheten vid skolöverstyrelsens biblioteksektion skall upphöra vid utgången av september 1974,
37. att riksdagen beslutar att en central myndighet för vissa i propositionen 1974: 28 angivna uppgifter på kulturområdet skall inrättas den 1 oktober 1974 (statens kulturråd),
38. att riksdagen beträffande sammansättningen av styrelsen för den centrala myndigheten med anledning av motionen 1974: 1706, yrkande 2, samt med avslag på motionerna 1974: 1691 och 1974: 1701, yrkande 11, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,
39. att riksdagen avslår motionen 1974: 220, yrkande 1, om inrättande inom den centrala myndigheten av en barnkulturavdelning,
40. att riksdagen avslår motionen 1974: 1713 om inrättande inom den centrala myndigheten av en nämnd med särskilt ansvar för kulturens plats i undervisningen,
41. att riksdagen avslår motionen 1974: 1657, yrkande 1, om sammansättningen av den nämnd inom den centrala myndigheten som skall fördela tidskriftsstöd,
42. att riksdagen avslår motionen 1974: 1701, yrkande 12, och motionen 1974: 1657, yrkande 2, om besvärsrätt i fråga om beslut av den centrala myndigheten, respektive viss nämnd inom denna,
43. att riksdagen godkänner de i propositionen 1974: 28 förordade riktlinjerna för den centrala myndigheten i den mån annat ej följer av riksdagens beslut med anledning av vad utskottet ovan hemställt under 38—40,

44. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid den centrala myndigheten inrätta en extra ordinarie tjänst som chef för myndighetens kansli,
45. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt som behövs för genomförande av förslagen rörande den nya myndigheten,
46. att riksdagen avslår motionerna 1974: 1701, del av yrkande 10, och 1974: 1708, yrkande 4, om inrättande av fastighetsfond och fastighetsbyrå vid riksantikvarieämbetet,
47. att riksdagen avslår motionen 1974: 1718 om program för riksantikvarieämbetets fornminnesinventering m. m.,
48. att riksdagen avslår motionen 1974: 1701, yrkande 13, om en treårsplan för den statliga kulturpolitiken,
49. att riksdagen med anledning av motionerna 1974: 1701, yrkande 9, 1974: 1708, del av yrkande 3, och 1974: 1720, andra att-satsen, samt med bifall till motionerna 1974: 1027, 1974: 1706, yrkande 5, och 1974: 1712, första att-satsen, hos Kungl. Maj:t anhåller om en översyn av formerna för medelstilldelningen till vård och bevarande av byggnader och byggnadsmiljöer.

4 Propositionens anslagsdel (avsnitten 27.1—27.30)

4.1 Statens kulturråd (27.1). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 397—399) föreslagit riksdagen att till Statens kulturråd för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 665 000 kr.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt att en central myndighet, statens kulturråd, inrättas den 1 oktober 1974 för vissa uppgifter på kulturområdet.

Medelsbehovet för statens kulturråd under nio månader av budgetåret 1974/75 har i propositionen beräknats till 2 395 000 kr. Utskottet tillstyrker att detta belopp jämte 270 000 kr. som i propositionen beräknats för vissa andra ändamål anvisas under ett nytt förslagsanslag och hemställer

att riksdagen till *Statens kulturråd* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 665 000 kr.

4.2 Bidrag till Operan och Dramatiska teatern (27.2). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 399—402) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Operan och Dramatiska teatern för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 67 780 000

kr. Av detta anslagsbelopp avses 45 361 000 kr. till Operan och 22 419 000 kr. till Dramatiska teatern.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionerna

1974: 1701, yrkande 14, vari hemställs om ett anslag av 68 672 000 kr., vilket i förhållande till propositionen innebär en ökning av Operans del av anslaget med 511 000 kr. och av Dramatiska teaterns del med 381 000 kr.,

1974: 1709, yrkande A 2, vari hemställs att riksdagen utöver förslaget i propositionen anvisar 1 000 000 kr. som bidrag till Operan,

1974: 1719, vari hemställs om ett anslag av 68 080 000 kr., vilket i förhållande till propositionen innebär en ökning av Dramatiska teaterns del av anslaget med 300 000 kr.

Utskottet. I propositionen har för Dramatiska teaterns del på inkomstsidan räknats med en ökning av recetterna med 300 000 kr. Detta kritiseras i motionen 1974: 1719. Motionärerna betonar att en medelsanvisning enligt förslaget i propositionen kommer att leda till förändrade ekonomiska villkor för teatern som i sin tur kommer att tvinga teaterledningen att ändra produktionens inriktning mot mer publikfriande föreställningar och/eller att höja biljettpriserna. Båda åtgärderna är oförenliga med målsättningen för teaterns arbete, framhåller motionärerna.

Utskottet tillstyrker den i motionen 1974: 1719 föreslagna ökningen av medelsanvisningen till Dramatiska teatern. Vid riksdagens bifall härtill blir även yrkande 14 i motionen 1974: 1701 såvitt gäller denna teater i viss del tillgodosett.

I vad angår Operan avstyrker utskottet yrkandena i motionerna 1974: 1701 (del av yrkande 14) och 1974: 1709 (yrkande A 2) om ökningar av den i propositionen föreslagna medelsanvisningen.

Utskottet vill tillägga att utskottet haft tillfälle att ta del av en av operaledningen till utbildningsdepartementet ingiven skrivelse angående Operans ekonomiska läge under nästa budgetår. Utskottet, som får erinra om att departementschefen i propositionen uttalat att det för Operans del beräknade anslagsbeloppet bör göra det möjligt för teatern att bedriva en verksamhet på i stort sett samma nivå som för närvarande, förutsätter att Kungl. Maj:t — om det vid en beräkning på grundval av det material som numera föreligger visar sig att detta inte blir möjligt — återkommer till frågan om Operans medelsbehov i en kommande proposition om anslag på tilläggsstat.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1701, del av yrkande 14, samt med bifall till motionen 1974: 1719 beslutar att Dramatiska teatern för bud-

getåret 1974/75 skall erhålla en medelsanvisning av 22 719 000 kr.,

2. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionerna 1974: 1701, del av yrkande 14, och 1974: 1709, yrkande A 2, beslutar att Operan för budgetåret 1974/75 skall erhålla en medelsanvisning av 45 361 000 kr.,
3. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974:1701, yrkande 14, med bifall till motionen 1974:1719 och med avslag på motionen 1974:1709, yrkande A 2, samtliga motioner i vad gäller anslagsbeloppet, till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 68 080 000 kr.

4.3 Bidrag till Svenska riksteatern (27.3). Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i angivna avsnitt av propositionen (s. 402—405) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Svenska riksteatern* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 36 820 000 kr.

4.4 Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner (27.4). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 406—410) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner,
2. till Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 57 942 000 kr.

Propositionen. I propositionen föreslås en omläggning av stödet till lokala och regionala institutioner inom teaterns, dansens och musikens områden. Statsbidraget bör enligt departementschefen utgå till institution inom de nämnda områdena som bedriver yrkesmässig verksamhet för publik och som uppbär bidrag från kommun eller landstingskommun, om Kungl. Maj:t förklarat institutionen berättigad till statsbidrag. Det föreslagna bidragssystemet innebär att till varje bidragsberättigad institution utgår ett grundbidrag, som beräknas på grundval av ett i propositionen närmare beskrivet bidragsunderlag. Ett tilläggsbidrag för institutions regionala verksamhet skall vidare kunna utgå efter särskild prövning.

Departementschefen räknar med att flertalet nu bidragsberättigade institutioner genom det nya systemet kommer att få ett bättre stöd än vid en fortsatt tillämpning av nuvarande bidragsregler.

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har bl. a. beaktats kostnaderna för inordnande av en ny regionalteater samt orkestrarna i Västerås och Örebro i det föreslagna bidragssystemet.

Utskottet tillstyrker de i propositionen redovisade grunderna för ett nytt statsbidragssystem och har ingen erinran mot anslagsberäkningen för nästa budgetår.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner de i propositionen 1974: 28 förordade grunderna för statsbidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner,
2. att riksdagen till *Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 57 942 000 kr.

4.5 Rikskonsertverksamhet (27.5). **Regionmusiken** (27.6). Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i angivna avsnitt av propositionen (s. 410—416) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar

1. till *Rikskonsertverksamhet* ett reservationsanslag av 18 913 000 kr.,
2. till *Regionmusiken* ett förslagsanslag av 24 998 000 kr.

4.6 Tidskriftsstöd (27.7). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 416—417) föreslagit riksdagen att till Tidskriftsstöd för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 540 000 kr., vilket innebär bl. a. att utrymmet för bidrag under anslaget beräknas öka med 200 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionen 1974: 1721, yrkande 7, vari hemställs att riksdagen till Tidskriftsstöd för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

Utskottet, som konstaterat att förslaget i propositionen innebär en viss ökning av utrymmet för bidrag, kan inte biträda yrkande 7 i motionen 1974: 1721. Utskottet tillstyrker propositionens förslag om ett anslag av 1 540 000 kr.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 1721, yrkande 7, till *Tidskriftsstöd* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 540 000 kr.

4.7 Bidrag till särskilda kulturella ändamål (27.8). Kungl. Maj:t har i detta avsnitt av propositionen (s. 417—422) föreslagit riksdagen att

1. föreskriva att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall medverka vid reglering av anställningsvillkoren för tjänsterna som föreståndare och forskningsassistent vid Svenska språknämnden,

2. till Bidrag till särskilda kulturella ändamål för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 22 777 000 kr.

Propositionen. Ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål utgår stöd till en rad institutioner och ändamål vilka får anses vara av permanent karaktär. Dessutom finns det inom anslaget ett visst utrymme för att tillgodose nya behov och därmed främja utveckling och förnyelse inom kulturlivet. Departementschefen har för nästa budgetår beträffande anslaget — som brukar benämnas kulturmedelsanslaget — räknat med bl. a. en sammanlagd ökning med 6 milj. kr. i syfte att ytterligare bygga ut stödet till kulturella verksamheter utanför kulturinstitutionerna. Därav beräknas 2 000 000 kr. för stöd till experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet för amatörer, 400 000 kr. för ökat stöd till centrala amatörorganisationer, 1 700 000 kr. för ökat stöd till mindre ensembler och fria grupper, 400 000 kr. för ökat stöd till centrumbildningar, 700 000 kr. för stöd till Folkparksrörelsen, 400 000 kr. för ökat stöd till Skådebanan och 400 000 kr. till statens kulturråds disposition för bidrag till bl. a. konferenser, kurser, gästspel, vissa turnéer och studiebesök.

I propositionen redovisas också departementschefens medelsberäkningar avseende vissa under detta anslag återkommande ändamål. Vidare anmäls förändringar till följd av att nya ändamål föreslås införda under anslaget, medan andra ändamål, till vilka bidrag nu utgår, i propositionen upptas under andra anslagspunkter.

Departementschefen presenterar också sitt ställningstagande till förslagen från utredningen rörande Nämnden för svensk språkvård. En förstärkning av personalstyrkan samt statlig reglering av tjänster som föreståndare och som forskningsassistent förordas.

Slutligen uttalas att anslagsbeloppet beräknats så att utrymme kommer att finnas för insatser för nya ändamål.

Motioner. Yrkande B 1 i motionen 1974: 1709 innehåller förslag om att ge kulturmedelsanslaget en användning som tillgodoser det huvudsakliga syftet bakom ett vid flera tidigare tillfällen motionsvis framfört förslag om en statlig kulturfond att fritt disponeras på ett från år till år skiftande sätt.

I samma motion (yrkande A 1 b) samt i motionen 1974: 1721

(del av yrkande 3) hemställs om ett ytterligare ökat bidrag till mindre ensembler och fria grupper på 3 milj. kr. resp. 1,9 milj. kr. Enligt motionen 1974: 1709 (yrkande A 1 a) bör vidare det i propositionen upptagna bidragsbeloppet till experiment och utvecklingsarbete ökas med 1 milj. kr., medan det i motionen 1974: 1721 (del av yrkande 3) hävdas att till centrumbildningar bör upptas 1,9 milj. kr. mer än vad som förordas i propositionen.

Syftet med motionerna 1974: 1658, 1974: 1692 och 1974: 1707 är att säkerställa ett statligt stöd till Emigrantinstitutet i Växjö och Emigrantregistret i Karlstad.

I motionen 1974: 1715 hemställs om ett uttalande av riksdagen att ett bidrag på 60 000 kr. till blindskriftstidningar och taltidningar skall tas upp som en särskild delpost under kulturmedelsanslaget.

Utskottet. Från förevarande anslag, som första gången anvisades för budgetåret 1964/65, utgår dels regelbundet stöd till vissa verksamheter inom kulturområdet för vilka något fast statsbidrag inte inrättats, dels tillfälliga bidrag för olika ändamål inom skilda kultursektorer.

Med anledning av det i yrkande B 1 i motionen 1974: 1709 framförda önskemålet om ett uttalande angående kulturmedelsanslaget vill utskottet framhålla att förslagen i propositionen — vid riksdagens bifall härtill — innebär att anslaget ges en betydligt starkare inriktning på fria, icke institutionsbundna kulturaktiviteter. Framför allt det nya bidrag som föreslås utgå till experiment och utvecklingsarbete garanterar att så kommer att bli fallet. Utskottet får också peka på de förändringar som sker med avseende på vilka ändamål som upptas under anslaget. En verksamhet som bundit en betydande del av anslaget, nämligen de statsunderstödda yrkesorkestrarna, föreslås sålunda fr. o. m. nästa budgetår få bidrag via det nya anslaget till teater-, dans- och musikinstitutioner, för vilket utskottet under avsnittet 4.4 tillstyrkt den i propositionen föreslagna medelsanvisningen. Utskottet, som förutsätter att Kungl. Maj:t kontinuerligt prövar frågan om lämplig ordning för bidragsgivningen till olika kulturändamål, avstyrker yrkande B 1 i motionen 1974: 1709 om ett riksdagsuttalande om kulturmedelsanslagets användning.

Departementschefen har beträffande det förordade nya bidraget till experiment och utvecklingsarbete beräknat ett belopp om 2 milj. kr. för nästa budgetår. Utskottet, som vill framhålla att detta är en tidigare oprövad bidragsform, avstyrker yrkande A 1 a i motionen 1974: 1709 om ytterligare medelsanvisning för ändamålet.

Det belopp som i propositionen beräknats för stöd till mindre ensembler och fria grupper för nästa budgetår innebär mer än en fördubbling av nu utgående bidrag. Utskottet anser inte att riksdagen bör besluta om en ytterligare uppräkning för det avsedda ändamålet och avstyrker därför motionerna 1974: 1709 och 1974: 1721 i nu förevarande delar.

Även beträffande det statliga bidraget till centrumbildningar anser utskottet att departementschefens medelsberäkning för budgetåret 1974/75 bör godtas. Yrkande 3 i motionen 1974:1721 avstyrks därför i denna del.

Den ståndpunkt som utskottet härmed intagit i fråga om bidrag till experiment och utvecklingsarbete, mindre ensembler och fria grupper samt centrumbildningar bör ses mot bakgrund av att propositionens förslag i dessa frågor ingår som led i ett påbörjat reformarbete.

Utskottet har vid ett par tillfällen (KrU 1971: 17, 1972: 14) behandlat motioner om statligt stöd till Emigrantinstitutet i Växjö och en gång (KrU 1973: 7) motsvarande fråga beträffande Emigrantregistret i Karlstad. Därvid har utskottet uttalat sig mycket positivt om den verksamhet som bedrivs vid dessa institutioner. För budgetåret 1973/74 utgår från kulturmedelsanslaget ett bidrag till Emigrantinstitutet och utskottet har sig bekant att Emigrantregistret anhållit hos Kungl. Maj:t om bidrag för nästa budgetår.

Den verksamhet som bedrivs vid Emigrantinstitutet i Växjö och Emigrantregistret i Karlstad är enligt utskottets uppfattning av sådant värde och allmänt intresse att ett regelbundet årligt bidrag av statsmedel till de båda institutionerna bör utgå. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionerna 1974: 1658, 1974: 1692 och 1974: 1707 som sin mening ger till känna vad utskottet sålunda anfört.

Av propositionen framgår att det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagna reservationsanslaget av 22 777 000 kr. ger utrymme för insatser för nya ändamål.

Det kan givetvis förutsättas att det inom ramen också kan finnas utrymme för ökat bidrag till ändamål som redan tillgodoses eller i propositionen föreslås bli tillgodosedda under anslaget. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om bidrag ur anslaget. Med hänsyn till det nu anförda anser utskottet inte att riksdagen bör göra de i motionen 1974: 1715 begärda uttalandena beträffande bidrag till blindskriftstidningar och taltidningar.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen förordats beträffande Svenska språknämnden (den nuvarande Nämnden för svensk språkvård).

Vad i övrigt anförts i detta avsnitt av propositionen har inte givit utskottet anledning till något särskilt uttalande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande användningen av anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål avstyrker motionen 1974: 1709 (yrkande B 1 i denna del),
2. att riksdagen beträffande frågan om ett i förhållande till vad som förordas i propositionen 1974: 28 ökat bidrag till mindre ensembler och fria grupper avslår motionerna 1974: 1709 (yrkande A 1 b) och motionen 1974: 1721 (del av yrkande 3),

3. att riksdagen beträffande frågan om ett i förhållande till vad som förordas i propositionen 1974: 28 ökat bidrag till experiment och utvecklingsarbete avslår motionen 1974: 1709 (yrkande A 1 a),
4. att riksdagen beträffande frågan om ett i förhållande till vad som förordas i propositionen 1974: 28 ökat bidrag till centrumbildningar avslår motionen 1974: 1721 (del av yrkande 3),
5. att riksdagen med anledning av motionerna 1974: 1658, 1974: 1692 och 1974: 1707 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om bidrag till Emigrantinstitutet i Växjö och Emigrantregistret i Karlstad,
6. att riksdagen avslår motionen 1974: 1715 om ett riksdagsuttalande om anvisande av bidrag till blindskriftstidningar och taltidningar under en särskild post,
7. att riksdagen beträffande medelsanvisningen med bifall till propositionen 1974: 28 samt med avslag på motionerna 1974: 1709 (yrkande A 1) och 1974: 1721 (yrkande 3) till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 22 777 000 kr.,
8. att riksdagen föreskriver att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall medverka vid reglering av anställningsvillkoren för tjänsterna som föreståndare och forskningsassistent vid Svenska språknämnden.

4.8 Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader (27.9). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 422—427) föreslagit riksdagen att till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 15 096 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionerna

1974: 1701, yrkande 15, vari hemställs att anslaget höjs med 2 milj. kr. utöver förslaget i propositionen,

1974: 1708, yrkande 6, vari hemställs om en i propositionen inte beräknad medelsanvisning om 250 000 kr. för utarbetande av råd och anvisningar och för utvecklingsarbete rörande vård av äldre byggnader och miljöer,

1974: 1712 i vad avser yrkandet (i andra att-satsen) om ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge en ytterligare anslagstilldelning utöver den som föreslagits i propositionen.

Utskottet, som erinrar om att förevarande anslag har förslagsanslags natur och sålunda kan överskridas under de förutsättningar som gäller för dylika anslag, avstyrker nu förevarande yrkande i motionen 1974: 1712.

Utskottet kan inte tillstyrka den i motionen 1974: 1708, yrkande 6, föreslagna medelsanvisningen av 250 000 kr.

Ej heller kan utskottet biträda yrkande 15 i motionen 1974: 1701 om en höjning av anslaget med 2 milj. kr. utöver vad som föreslagits i propositionen.

Utskottet förordar att anslaget i enlighet med förslaget i propositionen förs upp med 15 096 000 kr.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 1712 i vad avser ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge en ytterligare anslagstilldelning utöver den som föreslagits i propositionen 1974: 28,
2. att riksdagen avslår motionen 1974: 1708, yrkande 6 i vad detta avser att särskilda medel skall beräknas för vissa i motionen angivna ändamål,
3. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 1708, yrkande 6 i vad detta avser hela anslagets storlek, och motionen 1974: 1701, yrkande 15, till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 15 096 000 kr.

4.9 Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m. (27.10). Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i angivna avsnitt av propositionen (s. 427—428) och hemställer

att riksdagen till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 356 000 kr.

4.10 Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader (27.11). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 428—430) föreslagit riksdagen att till Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 078 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang

dels motionerna 1974: 1701, yrkande 16, 1974: 1708, del av yrkande 3, och 1974: 1720, första att-satsen, i vilka samtliga föreslås en höjning av anslaget till 3 milj. kr., samt motionen 1974: 1706, yrkande 6, vari föreslås en höjning av anslaget till 3 078 000 kr.,

dels motionen 1974: 1712 i vad avser yrkandet (i andra att-satsen) om ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge en ytterligare anslagstilldelning utöver den som föreslagits i propositionen.

Utskottet anser det angeläget att riksantikvarieämbetets resurser i fråga om vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader förstärks mer än som föreslagits i propositionen. Utskottet tillstyrker att anslaget med anledning av nu förevarande yrkanden i motionerna 1974: 1701, 1706, 1708 och 1720 höjs med 922 000 kr. till 2 000 000 kr.

Utskottet avstyrker motionen 1974: 1712, andra att-satsen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 1712 i vad avser ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge en ytterligare anslagstilldelning utöver den som föreslagits i propositionen 1974: 28,
2. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionerna 1974: 1701, yrkande 16, 1974: 1706, yrkande 6, 1974: 1708, del av yrkande 3, och 1974: 1720, första att-satsen, till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

4.11 Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet (27.12). Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i angivna avsnitt av propositionen (s. 430—431) och hemställer

att riksdagen till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 4 890 000 kr.

4.12 Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen (27.13). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 431—433) föreslagit riksdagen att till Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 341 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionen 1974: 1701, yrkande 17, vari hemställs om en höjning av anslaget med 2 milj. kr. till 4 341 000 kr.

Utskottet anser sig inte böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag beträffande detta anslag. Utskottet avstyrker därför motionen 1974: 1701, yrkande 17, och hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 1701, yrkande 17, till *Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 341 000 kr.

4.13 Nationalmuseet: Förvaltningskostnader m. fl. anslag (27.14—27.17). Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i angivna avsnitt av propositionen (s. 433—439) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar

1. till *Nationalmuseet: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 10 934 000 kr.,
2. till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* ett reservationsanslag av 1 067 000 kr.,
3. till *Nationalmuseet: Utställningar av nutida svensk konst i utlandet* ett reservationsanslag av 364 000 kr.,
4. till *Livrustkammaren* ett förslagsanslag av 1 342 000 kr.

4.14 Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader (27.18). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 439—442) föreslagit riksdagen att till Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 903 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionen 1974: 1701, yrkande 18, vari hemställs om en höjning av anslaget med 411 000 kr. till 10 314 000 kr.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker alltså motionen 1974: 1701, yrkande 18.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 1701, yrkande 18, till *Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 un-

der åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 9 903 000 kr.

4.15 Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m. med flera anslag (27.19—27.26). Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i angivna avsnitt av propositionen (s. 442—455) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar

1. till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 703 000 kr.,
2. till *Statens sjöhistoriska museum: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 4 879 000 kr.,
3. till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna* ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
4. till *Etnografiska museet* ett förslagsanslag av 2 218 000 kr.,
5. till *Medelhavsmuseet* ett förslagsanslag av 797 000 kr.,
6. till *Skoklosters slott* ett förslagsanslag av 1 611 000 kr.,
7. till *Bidrag till Nordiska museet* ett förslagsanslag av 10 388 000 kr.,
8. till *Bidrag till Tekniska museet* ett förslagsanslag av 2 474 000 kr.

4.16 Bidrag till vissa museer och arkiv (27.27). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 455—460) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum angående överförande av arkivbestånd m. m. till riksarkivet,

2. till Bidrag till vissa museer och arkiv för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 3 442 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionerna

1974: 1711 vari hemställs att riksdagen beviljar stiftelsen Silvanum ett anslag av 100 000 kr. att utgå under förevarande anslag,

1974: 1700 vari hemställs dels om ett riksdagsuttalande av innebörd att en utredning bör tillsättas angående museerna i Halmstad och Varberg med syfte att få fram ett sakunderlag för en i propositionen förutsatt arbetsgrupp, dels om ett anslag av 113 000 kr. till museet i Varberg.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförts angående Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum.

I propositionen har förutsatts att en arbetsgrupp skall tillkallas för att överväga den närmare utformningen av det föreslagna nya statsbidraget till länsmuseerna. Arbetsgruppen skall också överväga frågan om statsbidrag till regional musei- och kulturminnesvårdsverksamhet i sådana län där länsmuseum saknas.

Utskottet finner inte skäl tillstyrka yrkandet i motionen 1974: 1700 om en förberedande utredning angående museerna i Halmstad och Varberg.

Med anledning av de motionsvis framställda yrkandena om medelsanvisningar får utskottet hänvisa till det förestående arbetet i nyssnämnda arbetsgrupp. Utskottet avstyrker såväl yrkandet i motionen 1974: 1700 om anslag till Varbergs museum, vilket innebär en höjning av Kungl. Maj:ts förslag i denna del med 53 000 kr., som yrkandet i motionen 1974: 1711 om ett anslag till stiftelsen Silvanum.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum angående överförande av arkivbestånd m. m. till riksarkivet,
2. att riksdagen avslår motionen 1974: 1700 i vad avser viss utredning (första att-satsen),
3. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 samt med avslag på motionen 1974: 1700 i vad gäller medelsanvisningen (andra att-satsen) och motionen 1974: 1711 till *Bidrag till vissa museer och arkiv* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 3 442 000 kr.

4.17 Bidrag till folkbibliotek (27.28). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 460—465) föreslagit riksdagen att till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5 560 000 kr.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motionen 1974: 730 vari hemställs om ett engångsanslag till Svenska sjömansbiblioteket om 600 000 kr. Anslaget är avsett för extra bokinköp.

Utskottet har ingen erinran mot Kungl. Maj:ts förslag beträffande detta anslag.

Vad angår yrkandet i motionen 1974: 730 får utskottet erinra om att det finns anledning att vänta en proposition till nästa års riksdag med anledning av de förslag som lagts fram av litteraturutredningen. Mot den bakgrunden anser sig utskottet inte böra tillstyrka nämnda motionsyrkande.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionen 1974: 730 till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 560 000 kr.

4.18 Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m. (27.29). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 465—468) föreslagit riksdagen att till Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m. för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 6 000 000 kr.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt att ett statsbidrag till kulturprogram inom föreningslivet införs den 1 juli 1974. För ändamålet föreslås i nu förevarande avsnitt av propositionen ett anslag av 6 000 000 kr.

Utskottet tillstyrker detta förslag och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m.* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 6 000 000 kr.

4.19 Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet (27.30). Kungl. Maj:t har i angivna avsnitt av propositionen (s. 468—472) föreslagit riksdagen att till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 5 815 000 kr.

Propositionen. I avvaktan på förslag från handikapputredningen och på remissbehandlingen av litteraturutredningens förslag förordar departementschefen, såsom redovisats i det föregående, en förstärkning av förevarande anslag med 1 milj. kr. för budgetåret 1974/75.

Innevarande budgetår utgår från anslaget ett bidrag om totalt 2 315 000 kr. till De blindas förening för biblioteksverksamhet och för framställning av studielitteratur för synskadade högskolestuderande. Av propositionen framgår att skolöverstyrelsen föreslagit en uppräkning av bidraget till dessa ändamål med 975 000 kr., varav 475 000 kr. avser medel för överföring av talböcker på öppna spolar till kompaktkassetter. Departementschefen, som beräknat en medelsökning av 600 000 kr. till De blindas förening, förklarar sig därvid ha tagit hänsyn till behovet av särskilda medel för sådan överföring.

Motioner. Under framhållande av vikten av att de handikappade får reell möjlighet att ta del av och delta i de kulturella aktiviteterna hemställs i motionen 1974: 1714 (andra att-satsen) om en allmän uppräkning

av bidraget till de handikappades kulturella verksamhet med 500 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

I motionerna 1974: 1709 (yrkande A 3) och 1974: 1716 uppskattas den del av den av Kungl. Maj:t förordade anslagsökningen som kan avsättas för överföring av talböcker till kompaktkassetter till ca 180 000 kr. Den önskvärda övergångstakten kan därigenom enligt motionärerna inte hållas. En ytterligare medelsanvisning av 275 000 kr. resp. 250 000 kr. föreslås därför i dessa motioner.

En redogörelse för den verksamhet som bedrivs av Föreningen Blinda barns utveckling lämnas i motionen 1974: 1702. Med hänsyn till det behov som finns av den breda och varierade verksamhet föreningen bedriver hemställs att riksdagen höjer det i propositionen föreslagna anslagsbeloppet med 35 000 kr. i syfte att möjliggöra en ökning av bidraget till föreningen till 50 000 kr. nästa budgetår.

Utskottet. Handikapputredningen är för närvarande inne i en fas av sitt arbete, där frågor om hur kulturell verksamhet skall komma de handikappade till del behandlas. Utredningen väntas inom den närmaste tiden framlägga sina förslag i dessa frågor. Utskottet finner därför i likhet med departementschefen att det inte nu bör göras några genomgripande förändringar av formerna för insatser för de handikappades kulturella verksamhet. Utskottet ansluter sig också till de allmänna bedömningar som i propositionen görs i anslagsfrågan och avstyrker yrkandet i motionen 1974: 1714 om en generell uppräkning av anslaget med 500 000 kr.

Vad beträffar den i motionerna 1974: 1709 och 1974: 1716 uppmärksammade överföringen av tidigare inspelade talböcker från öppna spolar till kompaktkassetter delar utskottet uppfattningen att denna övergång bör ske under kortaste möjliga tid. Utskottet har noterat att även departementschefen finner detta angeläget. Med hänvisning härtill och till vad i propositionen anförs om hänsynstagande till medelsbehovet för den ifrågavarande överföringen avstyrker utskottet motionsyrkandena om ytterligare medelsanvisning för ändamålet.

Sedan budgetåret 1972/73 har ur förevarande anslag utgått bidrag till Föreningen Blinda barns utveckling. Utskottet räknar med att det inom ramen för den anslagsökning på 400 000 kr. till andra ändamål än De blindas förenings bibliotek m. m., som föreslås i propositionen, skall finnas utrymme även för en viss höjning av bidraget till Föreningen Blinda barns utveckling. Det ankommer på Kungl. Maj:t att pröva bidragsbeloppets storlek vid fördelningen av anslaget för nästa budgetår på de ändamål som hör hemma under detsamma. Med det sagda avstyrks motionen 1974: 1702.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen såvitt gäller frågan om ökade medel i förhållande

till vad som beräknats i propositionen skall anvisas till Föreningen Blinda barns utveckling avslår motionen 1974: 1702, yrkande 1,

2. att riksdagen såvitt gäller frågan om ökade medel i förhållande till vad som beräknats i propositionen skall anvisas till bestridande av kostnaderna för överföring av tidigare inspelade talböcker från öppna spolar till kompaktkassetter avslår motionerna 1974: 1709, yrkande A 3, och 1974: 1716,
3. att riksdagen såvitt gäller medelsanvisningen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionerna 1974: 1702, yrkande 2, 1974: 1709, yrkande A 3, 1974: 1714, andra att-satsen, och 1974: 1716 till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 5 815 000 kr.

4.20 Motioner om anslag till vissa museer

Motionerna. Utskottet behandlar här motionerna

1974: 1706, yrkande 7, vari hemställs att riksdagen beslutar att till ett nytt anslag, Bidrag till museer för vissa vetenskapliga tjänster m. m., för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,

1974: 1705 vari hemställs dels att riksdagen i avvaktan på en särskild utredning om statligt stöd till kulturinstitutionerna i Stockholm och Göteborg för ettvart av budgetåren 1974/75 och 1975/76 anvisar 2 milj. kr. i statsbidrag till Göteborgs kommun för museiverksamhet av riks- eller västsvensk karaktär samt för utbildnings- och forskningsaktiviteter inom museiområdet, dels att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att den statliga bidragsgivningen till Göteborgs museer i tiden samordnas med införandet av ett nytt statsbidrag till länsmuseernas verksamhet.

Utskottet får till en början erinra om att det i propositionen föreslagits införande av ett nytt statsbidrag till länsmuseerna. Den närmare utformningen av bidraget skall övervägas inom en särskild arbetsgrupp. Vidare vill utskottet nämna att departementschefen funnit det motiverat att frågan om statligt stöd till vissa kulturinstitutioner i Stockholm och Göteborg övervägs i ett sammanhang. Övervägandena bör göras mot bakgrund av att det statliga stödet till kulturinstitutionerna under de närmaste åren i första hand måste inriktas på att åstadkomma en vidgad regional verksamhet, främst i de delar av landet som saknar institutionell verksamhet. Departementschefen avser att i annat sam-

manhang föreslå Kungl. Maj:t att ge statens kulturråd i uppdrag att utarbeta underlag för fortsatta överväganden i dessa frågor.

Utskottet avstyrker förslaget i motionen 1974: 1705 om anvisande av medel för budgetåret 1975/76 och även yrkandet om ett uttalande av riksdagen om viss tidsmässig samordning.

Utskottet finner det motiverat med ett statligt stöd till Göteborgsmuseerna men anser inte att riksdagen bör föregripa den behandling av frågan som aviseras i propositionen. Utskottet avstyrker därför motionen 1974:1705 i vad gäller en medelsanvisning för budgetåret 1974/75.

Det i motionen 1974: 1706 framställda yrkandet om ett reservationsanslag av 2 milj. kr. till Bidrag till museer för vissa vetenskapliga tjänster m. m. avstyrks av utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 1705 i vad avser anvisande av medel för budgetåret 1975/76 till Göteborgsmuseerna,
2. att riksdagen
   a) avslår motionen 1974: 1706, yrkande 7, om anvisande av ett nytt anslag till Bidrag till museer för vissa vetenskapliga tjänster m. m.,
   b) avslår motionen 1974: 1705 i vad avser anvisande av ett nytt anslag till Bidrag till museiverksamhet i Göteborg,
3. att riksdagen avslår motionen 1974: 1705 i vad avser förslag om ett riksdagsuttalande om viss tidsmässig samordning.

4.21 Motion om anslag till glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer

Motionen. Utskottet behandlar här motionen 1974: 1706, yrkande 8, vari hemställs att riksdagen beslutar att till ett nytt anslag, Glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer, för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

Motionärerna erinrar om att Folkparkernas centralorganisation i propositionen förutsatts få bidrag med 700 000 kr. till bl. a. central service, metodutveckling, utbildning och försöksverksamhet och vidare om att även Folkets Husföreningarnas riksförbund erhåller ett bidrag. Det är av olika anledningar — inte minst från rättvisesynpunkt — angeläget, framhåller motionärerna, att även Bygdegårdarnas riksförbund och Föreningen Våra gårdar erhåller bidrag till planerad verksamhet, företrädesvis i glesbygderna. Detta bör beaktas vid ett kommande utredningsarbete, men i avvaktan på resultatet av detta bör ett anslag av 250 000 kr. anvisas redan för nästa budgetår.

Utskottet anser sig inte kunna tillstyrka den i motionen 1974: 1706, yrkande 8, föreslagna medelsanvisningen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1974: 1706, yrkande 8, om anvisande av ett nytt anslag till Glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer.

Stockholm den 7 och 9 maj 1974

På kulturutskottets vägnar
LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), fru Frænkel (fp), herrar Green (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), fru Johansson i Uddevalla (s), fru Mogård (m), herr Norrby (c), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c), fru Göthberg (c), herr Alsén (s) och fru Diesen (m).

Vid avsnitten 2.9—2.14 ersattes herr Leander (s) av fru Rönnung (s).

Vid avsnitten 2.11—2.14 ersattes herr Green (s) av herr Gillström (s) och vid avsnittet 2.15 av fru Rönnung (s).

Vid avsnitten 4.1—4.21 ersattes herr Alsén (s) av fru Rönnung (s).

Reservationer

vid **avsnittet 2.3** (Målen för kulturpolitiken)

1. beträffande *ändring av målformulering* av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »Utskottet avstyrker» och slutar med »negativa verkningar» bort ha följande lydelse:

Kulturlivets mångfald hotas av den ensidighet i utbudet som kan uppstå till följd av en monopolställning, enskild eller samhällelig, inom en viss sektor. En ohämmad kommersialism inom en sektor kan också medföra att utbudet inom denna sektor domineras av ensidiga och torftiga produkter. Enligt utskottets mening är det angeläget att de kulturpolitiska insatserna inriktas på att motverka sådana negativa verkningar och stimulera en konkurrens som erbjuder ökad valfrihet åt medborgarna. Detta bör klart framgå av ett av målen för den statliga kulturpolitiken. Utskottet tillstyrker därför den i motionen 1974: 1701 som del av yrkande 1 gjorda hemställan att målet om motverkande av kommersialismens negativa verkningar omformuleras till »Kulturpolitiken skall motverka de negativa verkningar inom kulturområdet

som kan orsakas av ohämmad kommersialism samt enskild eller samhällelig monopolställning.»

dels att utskottets hemställan under 5 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och med bifall till motionen 1974: 1701, del av yrkande 1, godkänner de i propositionen förordade riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken med den ändring som förordats av utskottet,

2. beträffande *tillägg till målformulering* av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med »Otvivelaktigt erbjuder» och på s. 20 slutar med »statliga kulturpolitiken» bort ha följande lydelse:

En levande kultur kan bara uppstå och fortleva i frihet, en frihet som berör både kulturskaparnas rätt att fritt gestalta det de finner angeläget och medborgarnas rätt att fritt välja mellan olika kulturella begivenheter och verksamheter eller mellan kulturell verksamhet och annan aktivitet. En oavlåtlig vaksamhet mot risker för styrning och censur är nödvändig. Friheten gagnas bäst om de samhälleliga kulturinsatserna har till ändamål att upprätthålla mångfalden i kulturlivet.

Samhällets kulturpolitiska insatser är i hög grad av ekonomisk art. Det är därför trots allt ofrånkomligt att vidtaga prioriteringar. De mål för den statliga kulturpolitiken som riksdagen föreslås fastställa bör underlätta sådana prioriteringar. En kvalitetsbedömning bör ha en central ställning som prioriteringsinstrument. Gränsdragningen mellan kultur som är värd att stödja och annan verksamhet är svår att göra. Denna gränsdragning måste dock samhället åtaga sig om det skall fylla sitt kulturpolitiska ansvar.

Enligt utskottets mening är det nödvändigt att, som framhålls i motionen 1974: 1701, i ett första mål för den statliga kulturpolitiken slå fast kraven på kvalitet, frihet och mångfald. Det första målet bör därför som förordas i yrkande 1 i denna motion lyda: »Kulturpolitiken skall syfta till att ge människorna möjlighet att delta i ett kulturliv präglat av kvalitet, frihet och mångfald.»

dels att utskottets hemställan under 6 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1701, del av yrkande 1, godkänner det tillägg till de i propositionen 1974: 28 angivna målen för den statliga kulturpolitiken som utskottet förordat,

3. beträffande *tillägg till riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken* av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med »I motionen» och slutar med »(yrkande 1)» bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i uttalandet i motionen 1974: 1721 att kulturen inte är fristående från klasskampen. Det gäller alla kända historiska kulturer och även vår. Kulturen är ingen resurs som det bara är att fördela litet rättvisare än tidigare. Arbetarrörelsens viktigaste kulturella insats under 1900-talet har bestått i bildandet av fackföreningar, politiska partier och andra organisationer. Denna verksamhet har utgjort ett försvar för arbetarklassens egen kultur, och utan en fortsättning efter den linjen kan ingen socialistisk kulturpolitik förverkligas. En socialistisk kulturpolitik måste därför arbeta för att denna politik knyts intimt samman med den allsidiga politiska kampen och med kampen för demokrati och yttrandefrihet för arbetarklassen och dess förbundna. Det ligger i linje med denna kamp att kräva upphävande av förbud mot politisk agitation på arbetsplatserna, att kräva rätt att hålla fackliga möten på betald arbetstid och att arbeta för ökade möjligheter för progressiva kulturarbetare att inom arbetarklassens organisationer och på arbetsplatserna konfrontera sitt arbete med den klass som de vänder sig till.

Utskottet anser att statliga åtgärder av den typ som kulturrådets betänkande skisserar skall tas för vad de är och knyter inga illusioner till dem. En socialistisk kulturpolitik måste vara en del av arbetarklassens och dess förbundnas kamp för socialismen. Detta utesluter dock inte att den nuvarande statliga kulturpolitiken kan förbättras. Ett försvar av den hotade kulturen är ett led i kampen mot monopol och storfinans.

Vad utskottet anfört med anledning av yrkande 1 i motionen 1974: 21 bör av riksdagen antas som ett tillägg till de i propositionen angivna riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken.

dels att utskottets hemställan under 7 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

> 7. att riksdagen med anledning av motionen 1974: 1721, yrkande 1, godkänner det tillägg till de i propositionen 1974: 28 angivna riktlinjerna för den statliga kulturpolitiken som utskottet förordat,

vid **avsnittet 2.5** (Fritt kollektivt skapande)

4. beträffande *grunderna för statsbidrag till experiment och utvecklingsarbete* av fru Frænkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med »I vad» och slutar med »ändrat användningsområde» bort ha följande lydelse:

Enligt propositionen är syftet med det föreslagna statsbidraget till experiment och utvecklingsarbete att stimulera verksamhet i nya, enklare former, att nå nya miljöer och nya grupper och därigenom stimulera till bredare aktivitet. Bidraget skall enligt propositionen avse projekt av experiment- och utvecklingskaraktär på lokal nivå dels inom amatörverksamheten, dels beträffande uppföljning av andra kulturaktiviteter och utgå till verksamhet som bedrivs av föreningar och organisationer. I vissa fall skall dock även löst organiserade grupper kunna komma i fråga för bidrag.

Utskottet hälsar förslaget om ett bidrag av denna art med tillfredsställelse. För att verkligen kunna tjäna sitt syfte bör emellertid bidraget, som framhålls i motionen 1974: 1709, användas utan de inskränkningar som anges i propositionen. Det bör således över huvud taget avse experiment och utvecklingsarbete inom kulturområdet av sådan art att inga reguljära bidragsmöjligheter står till buds. De i propositionen angivna inskränkningarna till lokal nivå m. m. bör således utgå. Vidare bör bidraget kunna utgå till enskilda eller för ändamålet speciellt organiserade grupper. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner grunderna för statsbidrag till experiment och utvecklingsarbete med den ändring utskottet sålunda förordat.

dels att utskottets hemställan under 11 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1709, del av yrkande B 1, godkänner de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet för amatörer med den ändring som förordats av utskottet,

5. beträffande *lokalt aktivitetsstöd på kulturområdet* av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med »Utskottet som» och slutar med »på kulturområdet» bort ha följande lydelse:

En av de viktigaste och mest positiva tankegångarna i kulturrådets betänkande var den, att det statliga kulturstödet kraftigt måste prioritera det man kallar »den fria kollektiva skapande verksamheten». Bl. a. föreslog man från kulturrådet ett s. k. lokalt aktivitetsstöd till kulturell verksamhet av det slag som inte faller inom de ramar som reglerna för statsbidrag till studiecirkelverksamhet uppställer. Kulturrådet tänkte sig två alternativa vägar att förmedla detta lokala aktivitetsstöd, antingen via folkbildningsorganisationerna eller via kommunernas kulturnämnder. Departementschefen har i propositionen helt avvisat förslaget om lokalt aktivitetsstöd och i stället föreslagit

ett statligt bidrag till experiment och utvecklingsarbete att fördelas av det nya kulturrådet. Men detta bidrag skall endast kunna utgå till föreningar och organisationer. Utskottet finner detta oacceptabelt. För det första därför att kulturrådet helt tillfredsställande har dokumenterat behovet av stöd till kulturaktiviteter av det slag det här gäller. Påståendet i propositionen att denna verksamhet ytterligare måste utforskas är enligt utskottets mening därför endast ett uttryck för ett byråkratiskt tänkande. För det andra är denna verksamhet till sin natur experimentell, bl. a. därigenom att den är tänkt att ske i andra former än de traditionella, av bildningsorganisationerna tillämpade, varför det ligger en klar motsägelse i att begränsa det statliga stödet till dessa organisationer.

Utskottet delar den uppfattning som uttalats i motionen 1974: 1721 att riksdagen hos regeringen bör anhålla om förslag till lokalt aktivitetsstöd till kulturell verksamhet i enlighet med vad som föreslagits i ledamoten Enquists reservation till kulturrådets betänkande. Utskottet tillstyrker därför motionen 1974: 1721, yrkande 2, gällande förslag till lokalt aktivitetsstöd.

dels att utskottets hemställan under 15 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

15. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1721, yrkande 2, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om det i motionen angivna förslaget angående ett lokalt aktivitetsstöd till kulturell verksamhet,

vid **avsnittet 2.17** (Kulturarbetarna)

6. beträffande *den s. k. enprocentsregeln* av fru Frænkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med »Enligt vad» och slutar med »motionen 1974: 1709» bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det klart otillfredsställande att de statliga anslagen till inköp av konst ännu inte motsvarar den norm som fastställdes redan 1937. Med anledning av yrkande B 2 a i motionen 1974: 1709 föreslår utskottet därför att det uppdras åt Kungl. Maj:t att på lämpligt sätt låta utarbeta och för riksdagen presentera förslag i syfte att upprätthålla den s. k. enprocentsregeln.

dels att utskottets hemställan under 29 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

29. att riksdagen med anledning av motionen 1974: 1709, yrkande B 2 a, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till åtgärder med syfte att upprätthålla den s. k. enprocentsregeln,

7. beträffande *utställningsersättningar* av fru Frænkel (fp), herr Eriksson i Ulfsbyn (c) och fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med »Av motsvarande» och slutar med »avser utställningsersättningar» bort ha följande lydelse:

En stor del av bildkonstnärernas arbeten ställs genom utställningar o. d. till allmänhetens förfogande utan särskild kostnad. Alldeles oavsett att utställningsverksamhet är en försäljningsform svarar konstnärerna härigenom för en viktig kulturell insats. Ekonomiskt innebär en utställning i regel en betydande satsning från konstnärernas sida. Utskottet anser det orimligt att det allmänna på detta sätt utnyttjar konstnärerna och finner det angeläget att den i viss utsträckning tillämpade ersättningsprincipen blir allmänt omfattad. Detta torde inte kunna ske utan statligt ekonomiskt stöd. Ett system för ersättning till de utställande konstnärerna bör i enlighet med motionen 1974: 722 och yrkandet B 2 b i motionen 1974: 1709 snarast utarbetas. Det bör uppdras åt Kungl. Maj:t att låta utforma förslag till ett sådant system att föreläggas riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 30 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

30. att riksdagen med anledning av motionerna 1974: 722 i denna del samt motionen 1974: 1709, yrkande B 2 b, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att förslag snarast föreläggs riksdagen beträffande ett system för utställningsersättningar,

8. beträffande *kommunala konstsalonger m. m.* av fru Frænkel (fp), herr Eriksson i Ulfsbyn (c) och fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med »Vad beträffar» och slutar med »förevarande del» bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det vara ett samhällsintresse att stimulera till en rik och differentierad utställningsverksamhet. Delade meningar kan heller inte råda om att det för bildkonstnärerna är av väsentlig betydelse att ha goda utställningsmöjligheter. Frågan om statsbidrag till kommunala konstsalonger samt till konstnärskooperativa och kollektiva utställningslokaler måste, som hävdas i motionen 1974: 722, få sin snara lösning. Den bör inte förhalas genom att man först avvaktar eventuella förslag med anledning av kulturrådets betänkande och därtill resultatet av kommunalekonomiska utredningens arbete. Utskottet föreslår att riksdagen uppdrar åt Kungl. Maj:t att utan dröjsmål låta utarbeta förslag till bestämmelser om statsbidrag till kommunala konstsalonger m. m. att föreläggas riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 31 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

31. att riksdagen med anledning av motionen 1974: 722 i denna del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att förslag snarast före-

läggs riksdagen beträffande statsbidrag till kommunala konstsalonger m. m.,

vid **avsnittet 2.18** (Kulturpolitiska insatser för olika grupper i samhället)

9. beträffande *kulturell verksamhet bland barn* av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »avstyrks alltså» bort ha följande lydelse:

Utskottet anser sig ha fullgoda skäl att räkna med att barn- och ungdomskulturfrågorna fortlöpande kommer att ägnas intensiv uppmärksamhet av vederbörande myndigheter och organisationer m. fl. Barn och ungdomar är i hög grad utsatta för kulturkommersialismens verkningar, vilket också har uppmärksammats i propositionen men tyvärr inte lett till några förslag till åtgärder. Inte minst erfordras härvidlag ekonomiska insatser. Mot denna bakgrund finner utskottet all anledning tillstyrka yrkande 4 i motionen 1974: 1721 att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om ett särskilt anslag att användas för stöd till Kulturell verksamhet bland barn.

dels att utskottets hemställan under 32 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

32. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1721, yrkande 4, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till anslag till kulturell verksamhet bland barn i enlighet med vad som anförs i motionen,

10. beträffande *kulturell verksamhet bland invandrare* av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med »I vad» och slutar med »egna kulturaktiviteter» bort ha följande lydelse:

Vad gäller invandrarna är dessa i likhet med barnen i särskilt hög grad utsatta för kulturkommersialismens verkningar, men något konkret förslag till motåtgärder föreligger inte i propositionen. Visserligen väntas ett betänkande av invandrarutredningen föreligga i år, vilket, liksom litteraturutredningens slutbetänkande, kan väntas innebära en förbättring av underlaget för en bedömning av den kulturella verksamheten bland invandrare och andra etniska grupper. Detta utesluter emellertid inte att man redan nu måste uppmärksamma invandrarnas kulturella frågor på ett bättre sätt. Inte minst behövs det insatser av ekonomiskt slag. Av denna anledning anser sig utskottet kunna tillmötesgå yrkande 5 i motionen 1974: 1721 att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om ett särskilt anslag att användas för stöd till

kulturell verksamhet bland invandrare och att detta stöd bör ges till deras respektive länderorganisationer. Utskottet tillstyrker sålunda motionen i denna del.

dels att utskottets hemställan under 33 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

33. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1721, yrkande 5, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till anslag till kulturell verksamhet bland invandrare i enlighet med vad som anförs i motionen,

vid **avsnittet 2.19.1** (Statens kulturråd)

11. beträffande *besvärsrätt över beslut av nämnd inom statens kulturråd* av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar med »Vad som» och slutar med »yrkande 12» bort ha följande lydelse:

I motionerna 1974: 1657 och 1974: 1701 framställs yrkanden om rätt att anföra besvär över beslut av nämnd i kulturrådet resp. rådets styrelse och nämnder.

Utskottet har i det föregående uttalat sig för att kulturrådets styrelse ges ett parlamentariskt inslag med företrädare för olika politiska partier. Med en sådan sammansättning av styrelsen finner utskottet att den i motionen 1974: 1701, yrkande 12, föreslagna besvärsrätten över styrelsens beslut inte är behövlig.

Utskottet är medvetet om att en rätt att anföra besvär över beslut av kulturrådets nämnder till kulturrådets styrelse kan innebära vissa problem huvudsakligen av teknisk art, som kan behöva närmare penetreras. Utskottet finner det dock för en kontinuerlig debatt om bl. a. kulturpolitiska prioriteringar nödvändigt att en sådan besvärsrätt föreligger. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna 1974: 1657, yrkande 2, och 1974: 1701, yrkande 12, bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

dels att utskottets hemställan under 42 i avsnitt 3 bort ha följande lydelse:

42. att riksdagen med anledning av motionerna 1974: 1657, yrkande 2, och 1974: 1701, yrkande 12, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande besvärsrätt i fråga om beslut av nämnd inom den centrala myndigheten,

vid **avsnittet 4.2** (Bidrag till Operan och Dramatiska teatern)

12. beträffande *medelsanvisningen till Dramatiska teatern* av herr An-

dersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), fru Johansson i Uddevalla (s), fru Ryding (vpk) och fru Rönnung (s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med »I propositionen» och slutar med »del tillgodosett» bort ha följande lydelse:

Dramatiska teaterns recetter har i propositionen beräknats öka med 300 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. I motionen 1974: 1719 anförs att det inte finns någon grund för denna bedömning. Motionärerna föreslår i stället en ökning av medelsanvisningen till Dramatiska teatern med motsvarande belopp.

I motionen 1974: 1701 pläderas för att institutionerna vid kommande års kulturpolitiska upprustning skall erhålla en prioriterad ställning. I anslutning härtill föreslås redan nu en förstärkning av anslaget till de kungliga teatrarna.

I propositionen har för Dramatiska teatern på inkomstsidan räknats med ett ökat medelsbehov som med endast 194 000 kr. understiger det av teatern äskade beloppet. Därtill kommer den beräknade höjningen av recetterna med 300 000 kr. Utskottet har erfarit att ett recettbelopp av samma storlek som i propositionen förutsatts för nästa spelår torde komma att spelas in redan under innevarande år. Utskottet finner därför de i propositionen beräknade beloppen skäliga och avstyrker motionerna 1974: 1701, del av yrkande 14, och 1974: 1719.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 och med avslag på motionerna 1974: 1701, del av yrkande 14, och 1974: 1719 i denna del beslutar att Dramatiska teatern för budgetåret 1974/75 skall erhålla en medelsanvisning av 22 419 000 kr.,

13. beträffande *medelsanvisningen till Operan* av fru Frænkel (fp), fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med »I vad» och slutar med »föreslagna medelsanvisningen» bort ha följande lydelse:

Vad angår Operan anser utskottet det också nödvändigt med en i förhållande till förslaget i propositionen ökad medelsanvisning. Utskottet tillstyrker motionen 1974: 1709, yrkande A 2, om en ökning med 1 milj. kr. Vid bifall härtill blir också yrkande 14 i motionen 1974: 1701 tillgodosett i nu ifrågavarande del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1701, del av yrkande 14, samt med bifall till

motionen 1974: 1709, yrkande A 2 i denna del, beslutar att Operan för budgetåret 1974/75 skall erhålla en medelsanvisning av 46 361 000 kr.,

14. beträffande *anslagsbeloppet*

a) av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), fru Johansson i Uddevalla (s), fru Ryding (vpk) och fru Rönnung (s) som — vid bifall till reservationen 12 och till utskottets hemställan under 2 — anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 28 samt med avslag på motionerna 1974: 1701, yrkande 14, 1974: 1709, yrkande A 2, och 1974: 1719, samtliga motioner i vad gäller anslagsbeloppet, till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 67 780 000 kr.,

b) av fru Frænkel (fp), fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som — vid bifall till utskottets hemställan under 1 och till reservationen 13 — anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1701, yrkande 14, med bifall till motionerna 1974: 1709, yrkande A 2, och 1974: 1719, samtliga motioner i vad gäller anslagsbeloppet, till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 69 080 000 kr.,

c) av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), fru Frænkel (fp), herr Green (s), fru Johansson i Uddevalla (s), fru Mogård (m), fru Ryding (vpk), fru Diesen (m) och fru Rönnung (s) som — vid bifall till reservationerna 12 och 13 — anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1701, yrkande 14, med bifall till motionen 1974: 1709, yrkande A 2, och med avslag på motionen 1974: 1719, samtliga motioner i vad gäller anslagsbeloppet, till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 68 780 000 kr.,

15. beträffande *ett eventuellt anslag på tilläggsstat till Operan* av herr Andersson i Lycksele (s), fröken Sandell (s), herr Leander (s), herr Green (s), fru Johansson i Uddevalla (s), fru Ryding (vpk) och fru Rönnung (s) som anser att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »på tilläggsstat» bort ha följande lydelse:

Utskottet vill tillägga att utskottet haft tillfälle att ta del av en av Operaledningen till utbildningsdepartementet ingiven skrivelse angående Operans ekonomiska läge under nästa budgetår. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t, om det vid en beräkning på grundval av det material som numera föreligger visar sig att det föreslagna anslaget inte ger full täckning för sociala avgifter, återkommer till frågan i en kommande proposition om anslag på tilläggsstat.

vid **avsnittet 4.6** (Tidskriftsstöd)

16. av fru Ryding (vpk) som anser att utskottets yttrande och hemställan på s. 52 bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den ringa höjning som föreslagits i propositionen i stort sett endast täcker realkostnadsökningarna för de tidskrifter som nu erhåller statligt stöd. Den tillåter inte att några fler tidskrifter kommer i fråga. Detta är enligt utskottets mening inte förenligt med strävandena att bygga ut det statliga stödet till kulturyttringar som hotar att dö ut i kampen mot ekonomisk övermakt. Utskottet tillstyrker därför yrkande 7 i motionen 1974: 1721 om en höjning av anslaget för budgetåret 1974/75 till 2 000 000 kr. Höjningen bör gälla stödformen grundbidrag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och med bifall till motionen 1974: 1721, yrkande 7, till *Tidskriftsstöd* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

vid **avsnittet 4.7** (Bidrag till särskilda kulturella ändamål)

17. beträffande *användningen av anslaget* av fru Frænkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med »Med anledning» och slutar med »kulturmedelsanslagets användning» bort ha följande lydelse:

Behovet av medel för tillfälliga insatser är som uttalas i propositionen större inom kulturområdet än inom många andra samhällsområden. Det är därför angeläget med en ökning av sådana resurser som kan användas på ett fritt och från år till år varierande sätt. Det nya bidraget till experiment och utvecklingsarbete inom kulturell verksamhet för amatörer, för vilket medel beräknats under detta anslag, är ett steg i denna riktning. I betydande omfattning kommer emellertid kulturmedelsanslaget även i fortsättningen att användas till verksamheter som åtnjuter ett permanent stöd.

Utskottet delar den uppfattning om kulturmedelsanslagets användning som kommit till uttryck i motionen 1974: 1709. Betydelsen av fritt disponibla resurser bör i överensstämmelse med motionärernas

önskemål framhävas genom att förevarande anslag reserveras för tillfälliga insatser. När en verksamhet är av den karaktären att ett mer fast statligt stöd bedöms lämpligt bör det således utgå i annan form. En anslagsomläggning bör enligt utskottets mening komma till stånd snarast möjligt, vilket riksdagen bör ge Kungl. Maj:t till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande användningen av anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål med anledning av motionen 1974: 1709 (yrkande B 1 i denna del) som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört,

18. beträffande *medelsanvisningen till mindre ensembler och fria grupper*

a) av fru Frænkel (fp), herr Eriksson i Ulfsbyn (c) och fru Göthberg (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med »Det belopp» och slutar med »förevarande delar» bort ha följande lydelse:

Den icke institutionsbundna verksamheten på framför allt teater- och musikområdet har, som framhålls i motionen 1974: 1709, inneburit en viktig förnyelse av det svenska kulturlivet under senare år. I propositionen skisseras en viss utvidgning av användningsområdet för bidrag till mindre ensembler och fria grupper. Bl. a. skall stöd till mindre musikensembler i fortsättningen utgå från detta bidrag. Utskottet finner det i likhet med motionärerna angeläget att bidragsbeloppet ger utrymme för ett generöst stöd till den icke institutionsbundna verksamheten och tillstyrker den i motionen 1974: 1709, yrkande A 1 b begärda uppräkningen av ifrågavarande bidrag med 3 milj. kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Vid bifall härtill blir även yrkande 3 i motionen 1974: 1721 i motsvarande del tillgodosett.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1709, yrkande A 1 b, och med anledning av motionen 1974: 1721, del av yrkande 3, beslutar att 3 000 000 kr. utöver vad som beräknats i propositionen skall anvisas för stöd till mindre ensembler och fria grupper,

b) av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med »Det belopp» och slutar med »förevarande delar» bort ha följande lydelse:

Det belopp som i propositionen beräknats för stöd till mindre ensembler och fria grupper innebär mer än en fördubbling av nu utgående bidrag. Detta är positivt men enligt utskottets mening inte tillräckligt. Det svenska kulturlivet i dag är starkt präglat av de motsättningar som karakteriserar samhället i stort. Kapitalkoncentrationen

och monopoliseringstendenserna ger storfinansen ett avgörande inflytande också över kulturen. Både kulturlivet i vid mening och kulturen i betydelsen konstnärlig verksamhet utarmas. Ytterst är kulturrådets betänkande och andra statliga initiativ till stödåtgärder endast en bekräftelse på detta. Ett exempel på det svenska samhällets kulturfientlighet är de motsättningar som råder mellan de kulturkommersiella krafterna och de s. k. kulturarbetarna och som tillspetsats starkt under det senaste decenniet. Kulturarbetarnas verksamhet har allt svårare att få plats. Deras arbete kan inte göras lönsamt och deras insatser har att konkurrera med masskulturprodukter, vilket gör det omöjligt för den seriösa kulturen att skaffa sig en förankring bland bredare grupper av befolkningen. Kulturarbetarnas oppositionsställning mot den kommersiella kulturens makthavare har accentuerats och nya vägar har lagts för att sprida den progressiva, seriöst arbetande kulturen, när de traditionella »kulturvägarna» inom organisationer av folkrörelsetyp har visat sig oförmögna att utgöra ett alternativ till den kommersiella kulturen. Detta är bakgrunden till att kulturlivet i Sverige i dag rymmer en starkt expanderande sektor som går under beteckningen »fria grupper och ensembler». Dessa utgör i dag det viktigaste alternativet till monopolens masskultur och bildar den faktor som verksammast kan bidra till den spridning av kulturen som förespråkas av kulturrådet. Därför anser utskottet att det statliga stödet till dessa är av mycket stor betydelse.

Definitionen av begreppet »fria grupper och ensembler» och gränsdragningen mellan yrkesverksamma och icke-yrkesverksamma grupper kan vara problematisk. För tillfället är det enda effektiva sättet att undanröja de risker dessa faktorer innebär för de fria gruppernas framtid att kraftigt höja anslaget till dem. Utskottet finner det med hänvisning bl. a. härtill angeläget att anslaget höjs mer än vad som i propositionen har föreslagits och tillstyrker därför denna del av yrkande 3 i motionen 1974: 1721. Till fria grupper och mindre ensembler bör således anvisas 1,9 milj. kr. utöver vad som föreslagits i propositionen.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1721, del av yrkande 3, och med anledning av motionen 1974: 1709, yrkande A 1 b, beslutar att 1 900 000 kr. utöver vad som beräknats i propositionen skall anvisas för stöd till mindre ensembler och fria grupper,

19. beträffande *medelsanvisningen till experiment och utvecklingsarbete* av fru Frænkel (fp), herr Eriksson i Ulfsbyn (c) och fru Göthberg (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med »De-

partementschefen har» och slutar med »för ändamålet» bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det väsentligt att det föreslagna nya bidraget till experiment och utvecklingsarbete redan från början blir av den storleksordningen att verksamhet och projekt inom det kulturella området som inte på annat sätt stöds med statsbidrag verkligen ges reellt förbättrade betingelser. I enlighet med yrkande A 1 a i motionen 1974: 1709 bör därför 3 milj. kr. utgå som bidrag till detta ändamål, dvs. 1 milj. kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1709, yrkande A 1 a, beslutar att 1 000 000 kr. utöver vad som beräknats i propositionen skall anvisas för stöd till experiment och utvecklingsarbete,

20. beträffande *medelsanvisningen till centrumbildningar* av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar med »Även beträffande» och slutar med »denna del» bort ha följande lydelse:

Även beträffande det statliga bidraget till centrumbildningarna anser utskottet att departementschefens medelsberäkning för budgetåret 1974/75 är för knappt tilltagen och tillstyrker därför den höjning om 1,9 milj. kr. som yrkas i motionen 1974: 1721 (del av yrkande 3).

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1721, del av yrkande 3, beslutar att 1 900 000 kr. utöver vad som beräknats i propositionen skall anvisas för stöd till centrumbildningar,

21. beträffande *anslagsbeloppet* av fru Frænkel (fp), herr Eriksson i Ulfsbyn (c), fru Ryding (vpk) och fru Göthberg (c) som anser att utskottet under 7 bort hemställa att riksdagen till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar det i propositionen 1974: 28 föreslagna reservationsanslaget av 22 777 000 kr. med den ändring som föranleds av riksdagens beslut med anledning av reservationerna 18 a, 18 b, 19 och 20.

vid **avsnittet 4.8** (Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader)

22. beträffande *anvisande av särskilda medel för utarbetande av råd och anvisningar m. m.* av fru Frænkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med »Utskottet kan» och slutar med »av 250 000 kr.» bort ha följande lydelse:

MUS 65 har i sitt betänkande om kulturminnesvården framhållit att utvecklingen inom byggnadsverksamheten resulterat i en rad brister på restaureringsområdet beroende på att de traditionella materialen ersatts med nya, att arbetsmetoderna förändrats och att utbildningen av fackmän inte ger tillräckliga kunskaper i äldre teknik. Mot den bakgrunden har i motionen 1974: 1708 med all rätt framhållits att riksantikvarieämbetet måste få resurser till utarbetande av råd och anvisningar och till utvecklingsarbete rörande vård av äldre byggnader och miljöer. Utskottet tillstyrker yrkande 6 i nämnda motion om anvisande för detta ändamål av 250 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1708, yrkande 6 i denna del, beslutar att särskilda medel skall beräknas för vissa i motionen angivna ändamål,

23. beträffande *anslagsbeloppet*

a) av fru Frænkel (fp) som — vid bifall till reservationen 22 — anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1701, yrkande 15, samt med bifall till motionen 1974: 1708, yrkande 6, i vad gäller medelsanvisningen, till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 15 346 000 kr.,

b) av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med »Ej heller» och slutar med »i propositionen» bort ha följande lydelse:

Riksantikvarieämbetets resurser har hittills i stor utsträckning fått koncentreras på löpande göromål medan planering och utveckling fått stå tillbaka. Ämbetet har därför i sina petita för nästa budgetår begärt 191 nya tjänster, därav 123 antikvarier, museitjänstemän och handläggande personal.

I avvaktan på resultaten av det utredningsarbete som skall föregå en omorganisation har i propositionen beräknats medel för endast sju nya tjänster, varav fem kvalificerade. Utskottet anser emellertid att ämbetet redan nu behöver ytterligare förstärkning och vill därför tillstyrka motionen 1974: 1701, yrkande 15, innebärande en höjning av ifrågavarande förslagsanslag med 2 milj. kr. Vid bifall härtill bör riksantikvarieämbetet ha möjlighet att inom anslagets ram tillgodose det behov av råd och anvisningar samt utvecklingsarbete varom talas i motionen 1974: 1708, yrkande 6.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1708, yrkande 6, i vad gäller medelsanvisningen, samt med bifall till motionen 1974: 1701, yrkande 15, till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 17 096 000 kr.

vid **avsnittet 4.12** (Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen)

24. av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser att utskottets yttrande och hemställan på s. 59 bort ha följande lydelse:

Utskottet. Riksantikvarieämbetet har ansett en förstärkning av de nuvarande landsantikvariekontorens och länsmuseernas resurser synnerligen angelägen. Utskottet som delar denna uppfattning förordar med tillstyrkande av yrkande 17 i motionen 1974: 1701 att ifrågavarande förslagsanslag uppförs med ett med 2 milj. kr. förhöjt belopp.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och med bifall till motionen 1974: 1701, yrkande 17, till *Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 4 341 000 kr.

vid **avsnittet 4.14** (Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader)

25. av fru Mogård (m) och fru Diesen (m) som anser att utskottets yttrande och hemställan på s. 59—60 bort ha följande lydelse:

Utskottet. Den upprustning av naturhistoriska riksmuseets resurser som förutsatts av statsmakterna enligt ett år 1965 fattat beslut har inte fullföljts. Utskottet anser en ytterligare medelstilldelning utöver vad som föreslagits i propositionen ytterst önskvärd och tillstyrker därför yrkande 18 i motionen 1974: 1701 om en höjning av ifrågavarande anslag till 10 314 000 kr.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av propositionen 1974: 28 och med bifall till motionen 1974: 1701, yrkande 18, till *Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 10 314 000 kr.

vid **avsnittet 4.19** (Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet)

26. av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), fru Frænkel (fp), herr Eriks-

son i Ulfsbyn (c), herr Norrby (c), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c) och fru Göthberg (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med »Vad beträffar» och slutar med »för ändamålet» bort ha följande lydelse:

Enligt De blindas förenings och skolöverstyrelsens beräkningar förutsätter en överföring av tidigare inspelade talböcker från öppna spolar till kompaktkassetter på en tid av fem år ett årligt anslag på 475 000 kr. Det belopp som med propositionens anslagsberäkning för budgetåret 1974/75 återstår för omkopiering innebär att den beräknade övergångstakten inte kan hållas med mindre än att andra funktioner inom De blindas föreningsbiblioteksverksamhet reduceras eller på annat sätt blir eftersatta.

Utskottet, som särskilt vill understryka fördelen med kassettbandspelare för den enskilde synskadade låntagaren, anser att starka skäl anförts i motionerna 1974: 1709 och 1974: 1716 för en höjning av bidraget till De blindas förenings biblioteksverksamhet. Förevarande anslag bör räknas upp med ytterligare 250 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av motionen 1974: 1709 (yrkande A 3) och med bifall till motionen 1974: 1716 beslutar att 250 000 kr. utöver vad som beräknats i propositionen skall anvisas till bestridande av kostnaderna för överföring av tidigare inspelade talböcker från öppna spolar till kompaktkassetter,

dels ock att utskottets hemställan under 3 — vid bifall till yrkandet beträffande hemställan under 2 — bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen såvitt gäller medelsanvisningen med anledning av propositionen 1974: 28 och motionen 1974: 1709, yrkande A 3, med bifall till motionen 1974: 1716 och med avslag på motionerna 1974: 1702 och 1974: 1714, yrkande 2, till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 6 065 000 kr.

vid **avsnittet 4.20** (Motioner om anslag till vissa museer)

27. av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), fru Frænkel (fp), herr Eriksson i Ulfsbyn (c), herr Norrby (c), fru Ryding (vpk), fröken Eliasson (c) och fru Göthberg (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »av utskottet» bort ha följande lydelse:

Utskottet får med anledning av övriga motionsyrkanden erinra om

att utskottet förra året i betänkandet KrU 1973: 16 framhöll att det på goda grunder kunde hävdas att museiverksamheten i Göteborg till viss del går utöver vad som normalt är att betrakta som en primärkommunal uppgift. Vad utskottet därvid hade i tankarna var dels Göteborgsmuseernas betydelse för den akademiska undervisningen och forskningen, dels det förhållandet att museiverksamheten i Göteborg i betydande omfattning riktar sig till en västsvensk publik med hemvist utanför kommunen och till viss del även till en rikssvensk publik. Utskottet förutsatte förra året att frågan om ett statsbidrag till Göteborgs museer skulle prövas i positiv anda i samband med att ställning togs till förslagen i betänkandet Museerna av 1965 års musei- och utställningssakkunniga.

Utskottet som även beaktat de i motionen 1974: 1706 framförda synpunkterna på behovet av ett omedelbart stöd till sådana icke-statliga museer som på olika sätt utnyttjas för vetenskaplig forskning och undervisning anser att ett statligt stöd till museiverksamheten i Göteborg bör utgå från och med nästa budgetår. Utskottet tillstyrker att för ändamålet anvisas ett nytt, obetecknat anslag av 2 milj. kr. med rubriken Bidrag till museiverksamhet i Göteborg.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av motionerna 1974: 1705, yrkande 1 i denna del, och 1974: 1706, yrkande 7, till *Bidrag till museiverksamhet i Göteborg* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 2 000 000 kr.

vid **avsnittet 4.21** (Motion om anslag till glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer)

28. av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), herr Eriksson i Ulfsbyn (c), herr Norrby (c), fröken Eliasson (c) och fru Göthberg (c) som anser att utskottets yttrande och hemställan på s. 65—66 bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motionen 1974: 1706 uttalade uppfattningen att det av olika anledningar, inte minst rättviseskäl, är angeläget att Bygdegårdarnas riksförbund och Föreningen Våra gårdar erhåller bidrag till verksamhet företrädesvis i glesbygderna. För detta ändamål bör för nästa budgetår under rubriken Glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer anvisas ett reservationsanslag av 250 000 kr.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motionen 1974: 1706, yrkande 8, till *Glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer* för budgetåret 1974/75 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 250 000 kr.

Särskilda yttranden

1. vid *avsnittet 2.2* (Statlig kulturpolitik) beträffande frågan om den kulturellt fostrande verksamheten inom skolväsendet av fru Mogård (m) och fru Diesen (m):

Skolan har enligt vår mening en avgörande ställning då det gäller att bredda intresset för kultur. Vi förutsätter emellertid att det föreslagna nya kulturrådet kommer att betrakta det som en av sina viktigaste uppgifter att i samarbete med skolöverstyrelsen snarast överväga skolans uppgifter i arbetet på att höja den kulturella levnadsstandarden och avstår därför från att stödja det i motionen 1974: 1701 framförda kravet på en särskild utredning för att förstärka den kulturellt fostrande verksamheten inom skolväsendet.

2. vid *avsnittet 2.5* (Fritt kollektivt skapande) beträffande SOR-orkestrarna av herr Eriksson i Ulfsbyn (c):

Sveriges orkesterföreningars riksförbund (SOR) består f. n. av ett sjuttiotal föreningar med symfoniorkesterbesättning. Verksamhetens mål — egen musikalisk aktivitet och offentliga konserter — stämmer väl överens med den enligt propositionen planerade kulturpolitiken. Aktiviteten inom förbundet utövas av amatörer med stöd av mer eller mindre tillfälliga inslag av yrkesmusiker. Den offentliga konsertverksamheten är ett stadgeenligt krav för medlemskap. Detta förhållande i förening med orkestrarnas geografiska spridning innebär att SOR:s medlemmar för stora folkgrupper ofta utgör enda möjligheten att uppleva musik av det större formatet i konsertsalens gemenskap.

SOR och dess medlemmars arbete ligger som nämnts helt i linje med propositionens grundtankar. Organisationen är därför värd allt stöd i syfte att öka konsertutbudet, höja den kvalitativa nivån och möjliggöra anslutning av flera medlemmar.

I propositionen har angivits vissa åtgärder för befrämjande av SOR:s verksamhet. Dessa bör för att få effekt preciseras bättre än vad nu är fallet i vissa avseenden.

Propositionen anger att statsbidrag skall kunna utgå till grupp av yrkesmusiker som utgör kärna i SOR-orkester. Förslaget innebär ett tillmötesgående av ett tidigare av SOR i utredning framfört önskemål. Eftersom kommunerna i de flesta fall kommer att ha primäransvaret och initiativet vid inrättande av ifrågavarande musikertjänster är det viktigt att man säkert vet i vilken ordning statsbidrag utgår. Enligt min mening bör bidrag utgå på samma grunder som till yrkesorkestrarna.

Enligt propositionen skall statsbidraget till centrala organ (bl. a. SOR)

ökas. Samtidigt uttalar emellertid departementschefen att dylika bidrag inte är avsedda att fördelas till enskilda medlemsföreningar och att villkoren därför bör utformas så att sådan fördelning förhindras.

SOR har ett omfattande program för den centrala verksamheten (utbildning, samproduktion, beställningsverk etc.), och ett ökat statsbidrag är utomordentligt välkommet. Man inser emellertid lätt att för den händelse SOR:s bidragsgivning till medlemmarna försvinner bortfaller en viktig möjlighet till övervakning av verksamheten. Det är av synnerlig vikt att SOR även i fortsättningen får fördela bidrag till konsertverksamhet enligt hittills tillämpade grunder. Det är härvid av underordnad betydelse vilken form detta konsertbidrag har — arrangemangsbidrag eller något annat — det väsentliga är att den centrala organisationen, som besitter sakkunskapen på området, får resurser och har befogenheten och ansvaret.

3. vid *avsnittet 2.6* (Kulturprogram inom föreningslivet) beträffande arrangemangsbidrag på platser där föreningslivet är svagt av herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Eriksson i Ulfsbyn (c), Norrby (c), fröken Eliasson (c) och fru Göthberg (c):

Den i propositionen föreslagna ombildningen av det hittillsvarande föreläsningsbidraget till ett bidrag till kulturprogram inom föreningslivet innebär vidgade möjligheter att stödja kulturell verksamhet i olika former. Man kan emellertid inte bortse från att det finns områden där det saknas etablerad föreningsverksamhet eller föreningar som förmår genomföra program av avsett slag. Även i dessa områden, som särskilt uppmärksammats i motionen 1974: 1706, finns det givetvis skäl — och kanske ännu starkare sådana med tanke på det svaga föreningslivet — att stimulera den kulturella verksamheten. Vi finner det angeläget att dessa speciella förhållanden uppmärksammas och att särskild hänsyn tas till behovet av stöd till programverksamhet, t. ex. i ambulerande form, som avser områden där föreningslivet är svagt. Bestämmelser för det nya statsbidraget kommer att utfärdas av Kungl. Maj:t. Vid den praktiska tillämpningen av dessa bör den av oss anförda synpunkten kunna tillgodoses.

4. vid *avsnittet 2.9* (Musikinstitutioner) beträffande vissa kyrkomusikaliska samordnings- och utbildningsfrågor av fru Frænkel (fp):

Under senare år har det blivit allt vanligare att ingen behörig sökande anmält sig till ledigförklarade tjänster som skolkantorer. Skolstyrelserna har därför i många fall tvingats att efter domkapitlets hörande skilja lärartjänsterna från arvodesbefattningarna som kyrkomusiker.

En ytterligare uttunning av de ca 1 600 skolkantorstjänsterna som ännu finns kvar skulle enligt min mening få mycket negativa konsekvenser för musiklivet. Vid mindre skolenheter inom grundskolan där under-

lag för särskild musiklärartjänst saknas är skolkantorn i många fall den enda läraren med tillräckliga kunskaper och intresse för den schemalagda obligatoriska musikundervisningen. Många skolkantorer gör dessutom värdefulla insatser inom den frivilliga musikundervisningen och för bygdens musikliv i övrigt.

Utskottet har hänvisat dels till att organisationskommittén för högre musikutbildning enligt sina direktiv skall behandla frågor rörande den lägre kyrkomusikaliska utbildningen, dels till att samordningsfrågorna uppmärksammats i propositionen.

Det är enligt min mening synnerligen angeläget att man återinför möjligheten att under pågående läsår erhålla kyrkomusikalisk utbildning vid lärarhögskolorna. Det hade varit önskvärt att utskottet velat markera detta som en riktpunkt för det av utskottet nämnda utredningsarbetet.

5. vid *avsnittet 2.10* (Museer) beträffande statsbidragsbestämmelser för länsmuseerna av fru Frænkel (fp), fru Mogård (m) och fru Diesen (m):

I motionerna 1974: 1701 och 1974: 1708 yrkas att nya bidragsbestämmelser för länsmuseerna skyndsamt utarbetas i nära anslutning till det nya statsbidraget till teater-, dans- och musikinstitutioner. Vi förutsätter att nya bidragsbestämmelser snarast utarbetas, så att länsmuseerna inte alltför länge behöver sväva i okunnighet om framtida statliga bidrag, och utgår ifrån att motionernas förslag om bidragskonstruktion kommer att prövas i positiv anda.

6. vid *avsnittet 2.15* (Radio och television) beträffande nytt avtal med Sveriges Radio av fru Mogård (m) och fru Diesen (m):

Det gällande avtalet mellan staten och Sveriges Radio preciserar inte Sveriges Radios stora ansvar då det gäller insatser för att öka förståelsen för kulturella värden. Det kan ifrågasättas om Sveriges Radio i dag fullt ut besinnar sitt ansvar i detta hänseende. Så borde t. ex. ett livligare utbyte med institutioner som teatrar och museer eftersträvas. Det torde därför vara nödvändigt att, om Sveriges Radios monopolställning avses bli bevarad, i ett kommande avtal närmare precisera och reglera kraven på Sveriges Radios kulturella och kulturpedagogiska insatser.

7. vid *avsnittet 2.19.1* (Statens kulturråd) beträffande nämndernas sammansättning av fru Mogård (m) och fru Diesen (m):

Enligt propositionen bör i nämnderna ingå »ledamöter med sakkunskap och erfarenhet av verksamhet inom olika delar av kulturområdet». Vi delar utskottets uppfattning att detta torde innebära att allsidighet i fråga om åsiktsinriktning kommer att prägla nämndernas sammansättning och att yrkande 1 i motionen 1974: 1657 därmed är tillgodo-

sett. Vi finner det mycket tillfredsställande att de missförhållanden som påtalas i motionen därmed undanröjs.

8. vid *avsnittet 2.21* (Statens ekonomiska insatser) beträffande treårsplanen av fru Mogård (m) och fru Diesen (m):

Departementschefen har angivit att de i propositionen 1974: 28 framlagda förslagen skall ses som första ledet i en treårsplan. De upplysningar som ges beträffande den fortsatta planeringen för treårsperioden är så knapphändiga att de inte kan läggas till grund för en önskvärd genomgripande diskussion om den statliga kulturpolitiken. I motionen 1974: 1701, yrkande 13, hemställs att 1974 års höstriksdag föreläggs förslag till treårsplan för den statliga kulturpolitiken. Ingenting tyder på att arbetet på en sådan treårsplan är så långt framskridet att den kan föreläggas riksdagen i höst.

Bland de åtgärder som enligt departementschefen anses särskilt angelägna att beakta i det kommande reformarbetet anges statliga insatser för kulturarbetarna. Vi vill särskilt understryka att ett ytterligare dröjsmål i detta avseende inte kan accepteras. Vi vill vidare framhålla att de kulturella institutionernas behov av upprustning enligt vår mening måste beaktas i den fortsatta planeringen och förutsätter att frågan om statligt stöd till vissa kulturinstitutioner i Stockholm och Göteborg snarast löses.

9. vid *avsnittet 4.2* (Bidrag till Operan och Dramatiska teatern) beträffande Operans ekonomiska resurser av fröken Sandell (s):

I Operans verksamhetsberättelse 1972/73 redovisas en omfattande extern verksamhet. I egen regi eller i samarbete med Svenska riksteatern har en lång rad föreställningar uppförts i den svenska landsorten, totalt 81 föreställningar. Därtill kommer en resultatrik uppsökande verksamhet samt studie- och föreläsningsserier knutna till opera- och balettföreställningar. Därigenom har dokumenterats den stora betydelse som Kungl. teatern har för en vidare spridning av de konstarter som bedrivs inom institutionen. Musikteatern torde också vara den konstart som är mest bunden till institutionsverksamhet. Utbildning av sångare och danskonstnärer kräver resurser långt utöver vad fria teatergrupper kan åstadkomma.

Under det kommande spelåret, då ombyggnaden av operalokalerna hindrar fasta föreställningar, har också från departementschefen uttalats önskemålet »att under ombyggnaden bedriva en verksamhet på i stort sett samma nivå som för närvarande».

Redan under innevarande spelår måste ekonomiska resurser avsättas för den planering som är påkallad därav.

Efter det att Kungl. Maj:t till riksdagen överlämnat propositionen 1974: 28 har till utbildningsdepartementet — och till kulturutskottet

för kännedom — överlämnats en skrivelse från Operans styrelse, vari den redogör för sin avsikt att komplettera den begränsade spelplanen i Stockholm med en utvidgning av turnéverksamheten i övriga delar av landet samt med ett extra stort inslag av gästspel i utlandet. I nämnda skrivelse redovisas också de nedskärningar i det ekonomiska underlaget för sådan verksamhet som blir nödvändiga genom att anslagstilldelningen för 1974/75 med 1,6 miljoner kr. understiger vad Kungl. teatern äskat för nämnda verksamhetsår. Bl. a. har den ökade belastningen genom ökade löner och socialutgifter medfört att betydande besparingar måste göras om budgeten skall hålla. Dessa besparingar måste då gå ut över turnéplaner och gästspel.

Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t i tilläggsproposition kommer att ge full täckning för sociala avgifter. Min uppfattning är att det är naturligt att sådana utgifter som tillkommer genom riksdagsbeslut eller löneförhandlingar måste täckas utan särskilt påpekande från riksdagen.

Det är min förhoppning att Kungl. Maj:t med anledning av operastyrelsens skrivelse skall pröva alla möjligheter att ge Operans ledning de ekonomiska förutsättningarna för en önskad och nödvändig spridning av Operans väldokumenterade konstnärliga verksamhet. Det vore, från min synpunkt, beklagansvärt om man skulle gå in i ett nytt budgetår med ambition att skapa en ny kulturpolitik med folklig förankring och samtidigt hämma spridningen av de statsunderstödda institutionernas kulturarv.

Jag har med det sagda velat understryka betydelsen av att Operan stimuleras till att ge musikteatern en djupare förankring i kulturlivet utanför huvudstaden. Jag har inte kunnat ansluta mig till det reservationsvis framförda yrkandet om en höjning av Operans andel av förevarande anslag med 1 milj. kr. emedan jag inte kan anvisa vägar till erforderlig inkomstförstärkning.

Innehåll

		Sid.
1	Inledning	1
2	Propositionens allmänna del (avsnitten 25.1–25.21)	15
2.1	Bakgrunden (25.1)	15
2.2	Statlig kulturpolitik (25.2)	16
2.3	Målen för kulturpolitiken (25.3)	19
2.4	Ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och organisationsliv (25.4)	20
2.5	Fritt kollektivt skapande (25.5)	21
2.6	Kulturprogram inom föreningslivet (25.6)	25
2.7	Gemensamma frågor för kulturinstitutionerna (25.7)	26
2.8	Teater- och dansinstitutioner (25.8)	26
2.9	Musikinstitutioner (25.9)	26
2.10	Museer (25.10)	27
2.11	Kulturminnesvård (25.11)	29
2.12	Arkiven m. m. (25.12)	34
2.13	Folkbibliotek (25.13)	34
2.14	Folkets park, Folkets hus m. m. (25.14)	34
2.15	Radio och television (25.15)	34
2.16	Kommersiellt driven kulturverksamhet (25.16)	34
2.17	Kulturarbetarna (25.17)	35
2.18	Kulturpolitiska insatser för olika grupper i samhället (25.18)	36
2.19	Administrativa organ inom kulturområdet (25.19)	39
2.19.1	Statens kulturråd (25.19.4)	39
2.19.2	Riksantikvarieämbetet (25.19.5)	42
2.20	Lokaler för kultur- och föreningsverksamhet (25.20)	43
2.21	Statens ekonomiska insatser (25.21)	43
3	Utskottets hemställan i anslutning till propositionens allmänna del	46
4	Propositionens anslagsdel (avsnitten 27.1—27.30)	49
4.1	Statens kulturråd (27.1)	49
4.2	Bidrag till Operan och Dramatiska teatern (27.2)	49
4.3	Bidrag till Svenska riksteatern (27.3)	51
4.4	Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner (27.4)	51
4.5	Rikskonsertverksamhet (27.5). Regionmusiken (27.6)	52
4.6	Tidskriftsstöd (27.7)	52
4.7	Bidrag till särskilda kulturella ändamål (27.8)	53
4.8	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader (27.9)	56
4.9	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av musects samlingar m. m. (27.10)	57
4.10	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader (27.11)	57
4.11	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet (27.12)	58

Sid.
4.12 Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen (27.13) 58
4.13 Nationalmuseet: Förvaltningskostnader m. fl. anslag (27.14—27.17) 59
4.14 Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader (27.18) 59
4.15 Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m. med flera anslag (27.19—27.26) 60
4.16 Bidrag till vissa museer och arkiv (27.27) 60
4.17 Bidrag till folkbibliotek (27.28) 61
4.18 Bidrag till kulturprogram inom föreningslivet m. m. (27.29) 62
4.19 Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet (27.30) 62
4.20 Motioner om anslag till vissa museer 64
4.21 Motion om anslag till glesbygdsverksamhet inom vissa organisationer 65
Reservationer 66
Särskilda yttranden 84